

Послання Іслама

رسالة الإسلام باللغة الأوكرانية

Д-р Абд ар-Рахман ібн Абд аль-Карім аш-Шіха

د. عبد الرحمن بن عبد الكريم الشیحة

Переклад з арабської:

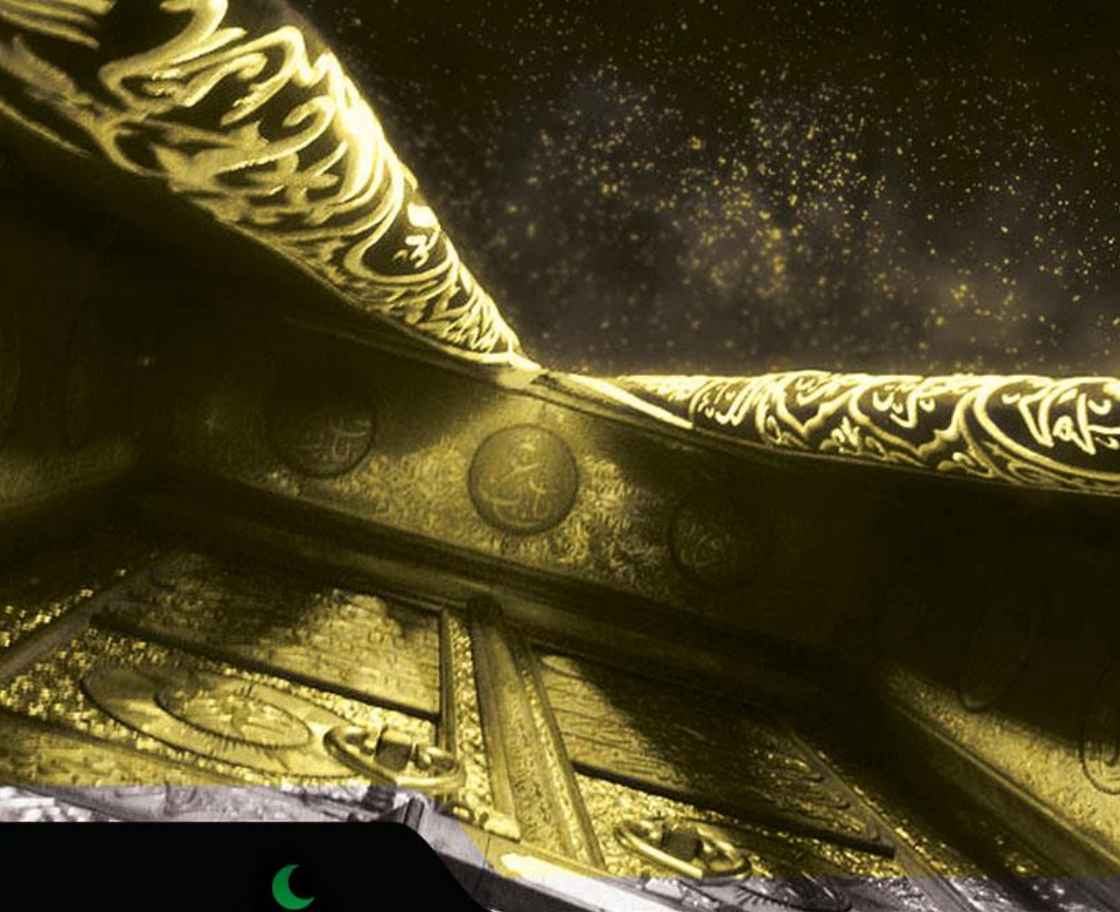
EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC)

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

& Андрій Шистєров

WWW.ISLAMLAND.COM

ISLAM LAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM

ПОСЛАННЯ ІСЛАМА

**В ім'я Аллага Ар-Рахман (Милостивого) Ар-Рахім
(Милосердного)!**

Хвала Аллагу, мир і благословення нашому Пророку Мухаммаду, його сім'ї та всім його сподвижникам.

Передмова

Всевишній Аллаг сказав:

Скажи: «О люди Писання! Прийдімо ж до єдиного слова між нами і між вами — що ми не будемо поклонятися нікому, окрім Аллага, і не будемо нікого додавати Йому як рівного, і не будемо вважати за Господа когось іншого з нас чи з вас, а тільки Аллага!» А якщо вони відвернуться, то скажи: «Засвідчіть же, що ми — віддані Йому!»

(Сура «Алі Імран», аят 64)

Ісламська релігія — істина, тому що вона є дуже ясною релігією, а також відповідає здоровій вродженій якості (*фітра*). Ті, хто приймають іслам, можуть запитувати про все, що їх цікавить. Але відповідати на релігійні питання дозволено не кожному. Всевишній Аллаг сказав:

Скажи: «Воістину, мій Господь заборонив огидні вчинки, відкриті й приховані, інші гріхи й свавілля, додавання Аллагу рівних, про яких Він не зіслав жодного доказу, а ще — коли говорите ви про Аллага те, чого не знаєте!»

(Сура «аль-Араф», аят 33)

Іслам надав право відповідати на релігійні запитання тільки знаючим людям, які розуміються на Шаріаті. Аллаг сказав:

Запитайте про це в людей Нагадування, якщо ви не знаєте.

(Сура “ан-Нахль”, аят 43)

Посланець ісламу, Пророк Мухаммад (мир йому і благословення Аллага) пояснив згубні наслідки спроб дізнаватися відповіді на релігійні питання не у тих, хто має знання. Він (мир йому і благословення Аллага) сказав:

“Воістину, Аллаг не забирає знання, просто позбавляючи його Своїх рабів, але Він забирає знання, забираючи знаючих людей. Коли ж Він не залишить в живих жодного вченого, то люди стануть обирати для себе неосвічених керівників. І їх будуть питати, а вони стануть відповідати, не володіючи знаннями, в результаті чого самі зіб'ються зі шляху і введуть до омани інших!”¹.

В ісламі немає повністю незрозумілих питань, в які потрібно сліпо вірити і про які не можна нічого питати. Винятком є лише теми, які людський розум, через свою обмеженість, не в змозі пізнати. До таких питань належить знання потаємного, щодо якого наш Всевишній Господь нічого нам не повідомив. Адже в пізнанні цього для людства не буде жодної користі. Якщо ж в питаннях потаємного є якась користь для людства, то наш Всевишній Господь обов'язково пояснив це, зіславши одкровення Своему Пророку (мир йому і благословення Аллага). У нашому людському мозку крутиться безліч питань, на які ми шукаємо відповіді. Іслам відповідає на всі ці питання в простій і переконливій формі. Наприклад:

¹ Аль-Бухарі, (100).

Якщо хтось запитає про те, як він з'явився на світ, то знайде відповідь в словах Аллага:

Справді, Ми створили людину з глиняного замісу, а потім у надійному місці перетворили на краплю; потім створили з краплі кров'яний згусток, а з кров'яного згустку створили шматочок плоті. Зі шматочку плоті Ми створили кістки, а потім покрили їх м'язами. Потім Ми виростили це як нове творіння! Благословенний Аллаг, Найкращий із творців!

(Сура «аль-Мумінун», аяти 12-14)

Якщо хтось поцікавиться про своє місце в цьому всесвіті і про свій ступінь серед численних творінь Аллага, то неодмінно знайде відповідь в словах Аллага:

Ми пошанували синів Адама й дозволили їм пересуватися сушею та морем, наділили їх благами й віддали їм велику перевагу перед багатьма іншими творіннями!

(Сура «аль-Ісра», аят 70)

Якщо хтось запитає про те, як він має ставитись до решти створінь Аллага, які існують в цьому Всесвіті, то знайде відповідь в словах Аллага:

Аллаг — Той, Хто підкорив для вас море, щоб кораблі пливли там за наказом Його, і щоб ви шукали Його ласки; можливо, ви будете дякувати! Він підкорив для вас усе те, що на небесах і на землі. Воістину, в цьому — знамення для людей, які мислять!

(Сура «аль-Джасія», аяти 12-13)

Якщо ж він поцікавиться, навіщо був створений, то обов'язково знайде відповідь на своє запитання в словах Всевишнього:

Я створив джіннів та людей лише для того, щоб вони поклонялися Мені. Я не бажаю від них наділу та не потребую, щоб вони годували Мене! Воістину, Аллаг — Наділяючий, Володар Могутності!

(Сура «аз-Заріят», аяти 56-58)

Якщо людина запитає про Творця, Який створив увесь цей світ; про Того, Хто гідний поклоніння, а всі інші, крім Нього, цього не варті, то знайде відповідь в словах Аллага:

Скажи: «Він — Аллаг — Єдиний, Аллаг — Той, до Кого прагнуть, не народив і не був народжений, і ніхто не був рівним Йому!»

(Сура «аль-Іхляс», аяти 1-4)

А також в словах Аллага:

Він — Перший і Останній, Явний та Потаємний, і Він знає про кожну річ!

(Сура «аль-Хадід», аят 3)

І сказав Всевишній в Корані сказав:

Справді, Ми відіслали Нуха до його народу й сказали: «О люди! Поклоняйтесь Аллагу, крім Якого для вас немає бога, гідного поклоніння! Невже ви не маєте страху?» Старшина народу його, яка не увірувала, сказала: «Він — така сама людина, як і ви. І він хоче вивищитися над вами. Якби Аллаг побажав, то зіслав би ангела. Ми не чули такого від наших прадідів!»

(Сура «аль-Мумінун», аяти 23-24)

Якщо людина поцікавиться, який шлях приведе її до серцевого, душевного і тілесного спокою, то неодмінно знайде відповідь в словах Аллага:

“Тих, які увірували й знайшли спокій для своїх сердець у згадуванні Аллага!” Хіба ж не в згадуванні Аллага знаходять спокій серця

(Сура «ар-Рад», аят 28)

Якщо людина запитас, який шлях приведе її до успіху і гідного життя, то обов'язково знайде відповідь в словах Аллага:

Чоловікам і жінкам, які робили добро й були віруючими, Ми неодмінно даруємо прекрасне життя. І Ми неодмінно винагородимо їх за те найкраще, що вони робили!

(Сура «ан-Нахль», аят 97)

Якщо людина поцікавиться становищем тих, хто не увірував в Всевишнього Аллага і в те що було Їм зіслане, то знайде відповідь в словах Аллага:

А той, хто відвернеться від Мого нагадування, той матиме важке

життя, а в День Воскресіння Ми піднімемо його сліпим!» Він скаже: «Господи! Чому ти воскресив Мене сліпим? Я ж був зрячим!» Аллаг скаже: «Так само, як Ми показували тобі Наші знамення, а ти забув їх, і ти будеш забутий сьогодні!»

(Сура «Та Га», аяти 124-126)

Якщо вона запитас про ідеальну і повноцінну релігію, що охоплює всі сфери життя і яка придатна для будь-якого місця і часу – як для окремо взятої особистості, так і для

всього суспільства, як в релігійних, так і в побутових питаннях, — то неодмінно знайде відповідь в словах Аллага:

Сьогодні Я завершив вам вашу релігію, довів до кінця Свою милість до вас і схвалив іслам як вашу релігію.

(Сура “аль-Маїда”, аят 3)

Якщо людина буде шукати справжню віру, яку має сповідувати, для того щоб потрапити до Раю, то обов'язково знайде відповідь в словах Всевишнього:

Хто шукає іншої релігії замість ісламу, від того не буде прийнято, а в наступному житті він буде серед тих, хто втратив усе!

(Сура “Аль Імран”, аят 85)

Якщо вона запитає про взаємини між собою та іншими людьми, то знайде відповідь у словах Аллага:

О люди! Воістину, Ми створили вас із чоловіка та жінки й зробили вас народами та племенами, щоб ви знали одне одного. Воістину, найшанованіші з-посеред вас перед Аллагом — найбільш богобоязливі! Воістину, Аллаг — Всезнаючий, Всевідаючий!

(Сура «аль-Худжурат», аят 13)

Якщо людина запитає про те, як має ставитись до вчених, то обов'язково знайде відповідь у словах Всевишнього:

Аллаг дарує перевагу тим серед вас, які увірували й тим, кому дано знання. І Аллаг знає те, що ви робите.

(Сура «аль-Муджаділя», аят 11)

Якщо вона стане шукати відповідь, чим же закінчиться її життя, то неодмінно знайде її в словах Аллага:

Кожна душа спробує смерті, але відплатять вам сповналише у День Воскресіння. І хто буде віддалений від вогню та буде введений до раю, той і матиме успіх. Земне життя — лише оманлива втіха.

(Сура “Аль Імран”, аят 185)

Якщо людина запитає про можливість свого воскресіння після смерті, то обов'язково знайде відповідь в словах Всевишнього:

Вона наводить Нам притчі, а сама забуває про своє створення. Вона говорить: «Хто оживить кістки, які зітліли?» Скажи: «Оживить Той, Хто створив їх уперше! А Він знає про кожне творіння! Той, Хто дав вам вогонь із зеленого дерева, від якого ви розпалюєте вогнище!» Невже Той, Хто створив небеса й землю, не зможе створити подібного до них Та ж ні! Він — Творець, Знаючий! Коли Він воліє чогось, то тільки говорить: «Будь!» — і воно є!

(Сура «Йа Сін», аяти 78-82)

Якщо вона запитає про справи, які після смерті будуть прийняті Всевишнім, то знайде відповідь в словах Аллага:

Воістину, обителю тих, які увірували й робили добрі справи, будуть сади Фірдауса.

(Сура «аль-Кагф», аят 107)

Якщо людина запитає, куди вона потрапить після воскресіння і збору, то неодмінно знайде ясну відповідь на це доленосне питання. Є тільки два вічних шляхи, і

третього не існує: або до Раю, або до Пекла. Всевишній Аллаг сказав:

Воістину, ті з людей Писання й багатобожників, які не увірували, опиняться у вогні геєни, де будуть вічно. Вони — найгірші з творінь. Воістину, ті, які увірували й творили добрі справи, вони — найкращі з творінь. Нагорода їм у їхнього Господа — сади вічності, в яких течуть ріки. Вони будуть там вічно. Аллаг буде вдоволений ними, а вони будуть вдоволені Ним. Це — для тих, які бояться свого Господа!

(Сура “аль-Беййіна”, аяти 6-8)

Дорогий читачу!

Я з усією відповідальністю заявляю, що іслам здатний вирішити всі проблеми сучасності. Дотримання і втілення ісламу в життя є гарантом цього. Світ скуштував всі існуючі філософії і течії. Час показав їх неспроможність і нездатність, навіть незважаючи на те, що в деяких випадках їм вдалося вирішити часткові проблеми. Тож чому б світові не звернутися до ісламу і не втілити його в життя? Ф.Філвіз² писав: «Останнім часом газети опублікували дані, які свідчать, що західні філософи і письменники вважають, що всі сучасні релігії безнадійно застаріли і що від них потрібно просто позбутися. Такі настрої проливають світло на песимізм, від якого страждає більшість західних письменників. Вони заглибилися в пучину християнства. Але, вважаючи так, вони припускаються великої помилки

² Генерал британських ВМФ. Брав участь у Першій та Другій Світових війнах. Виріс в західному суспільстві, яке заклало в ньому християнські принципи. Але, незважаючи на це, після того, як він ознайомився зі Священним Кораном і з деякими ісламськими працями, в 1942 році він прийняв іслам. Див. книгу «Вони сказали про іслам», д-р Імад ад-Дін Халіль.

щодо ісламу, який, в свою чергу, містить у собі єдину повну всеохоплюючу відповідь на всі питання. Він, як і завжди, готовий стати гідною заміною цих релігій».

Дорогий читачу!

Я не помилюся, якщо скажу, що сьогодні багато мусульман дуже далекі від втілення в життя правильних ісламських принципів. Часто мусульмани не втілюють в життя вчення ісламу і не прагнуть до його високих цілей. Іслам це не просто духовна релігія, представники якої тільки іноді виконують певні види поклоніння. Іслам – це віровчення і законодавство, поклоніння і взаємини, релігія і держава: у всіх значеннях цього слова. Іноді кажуть так: «На землі немає більш величнійшої релігії. О, якби її представники втілювали в життя її принципи та вчиняли згідно з її законами! Якби вони керувалися наказами ісламу і не скоювали забороненого і закликали до нього інші народи відповідно до наказу Аллага, Який сказав:

Клич на шлях Господа свого з мудрістю й добрим повчанням і сперечайся з ними тільки тим, що найкраще. Воістину, твій Господь краще знає, хто збився зі шляху Його, і Він краще знає, хто йде прямим шляхом!

(Сура “ан-Нахль”, аят 125)

Джек Реслер³ в передмові до своєї книги «Арабська цивілізація» сказав: «Значення слова іслам може охоплювати в собі три різних значення: перше – релігія, друге – держава, третє – цивілізація». Коротко можна сказати, що іслам – це унікальна цивілізація!»

³ Сучасний французький дослідник, викладач Ісламського Інституту в Парижі. Див. “Вони сказали про іслам”, Імад ад-Дін Халіль.

Ісламське віровчення, поклоніння, взаємини, принципи і законодавство, з моменту їх зіслання Пророку Мухаммаду (мир йому і благословення Аллага) і аж до наших днів, не змінилися. Змінилися мусульмани. Якщо ж мусульманин припустився помилки або зробив щось заборонене, то це не означає, що ісламські принципи його спонукали до цього. Наведемо простий приклад, який проллє світло на це питання. Якщо ми дамо людині певний прилад, розібраний по частинах, і докладемо до нього детальну заводську інструкцію, в якій ясно описано, як зібрати цей прилад, проте ця людина помилиться і збере прилад неправильно, то це не означатиме, що в інструкції були якісь помилки. Але що ж тоді можна сказати? Існує три варіанти:

1 – Або людина не дотримувалася чітких вказівок, описаних в інструкції.

2 – Або людина неправильно застосувала те, що було описано в інструкції.

3 – Або людина не зрозуміла того, що було написано в інструкції. У такому випадку вона має звернутися до компанії–виробника, аби отримати пояснення, як зібрати прилад, аби він працював.

Все вищезгадане може бути застосовано і до ісламу. Той, хто бажає познайомитися з ісламом, має отримувати інформацію з правильних достовірних джерел. Релігійні знання треба брати від тих, хто їх має. Наприклад, хворий йде до лікаря; той, хто хоче побудувати будинок – до архітектора. І так само у всіх сферах.

Я дуже сподіваюся, що кожен хто буде читати цю невелику книгу, не буде піддаватися впливу власних релігійних почуттів або власних філософських поглядів. Сподіваюся,

що кожен прочитає цю книгу з метою пізнання і досягнення істини, а не з метою вишукування помилок або недоліків. Переконалий, що шановний читач звернеться до власного розуму і не дозволить своїм почуттям взяти вгору, щоб не стати схожим на тих, про кого сказав Всевишній Аллаг:

І коли говорять їм: «Йдіть за тим, що зіслав Аллаг!», то вони відповідають: «Ми йдемо за тим, із чим знайшли батьків наших!» А якщо їхні батьки нічого не розуміли та не йшли шляхом прямим?

(Сура «аль-Бакара», аят 170)

Цивілізовану і культурну людину, яка має логічне мислення, не може хтось до чогось примусити або щось нав'язати. Розумна людина вивчає, дізнається і досліджує. Коли вона щось пізнає або дізнається а потім в цьому переконається, то відразу поспішає це прийняти. І такий людині не достатньо просто дізнатися про щось, вона завжди намагається поділитися цим з іншими людьми. Вона повчає невігласів і виправляє тих, хто помилився.

Визнаю, що в цій невеликій книзі я не зміг повністю розкрити нашу тему. Адже іслам, як ми казали раніше, це всеохоплююча система, яка впорядковує всі релігійні і побутові питання. Природно, що для цього потрібні цілі томи книг, а не одна невелика книга! Саме тому я обмежився короткою згадкою деяких ісламських принципів і головних морально-етичних правил, які є ключем для тих, хто насправді прагне дізнатися і вивчити ісламську релігію.

Можливо, хтось скаже, що в сучасних суспільствах існує щось на кшталт ісламських систем. Але відповідь на це питання полягає в наступному: що з'явилося раніше, іслам або ці сучасні системи? Ісламський шаріат з'явився задовго до сучасних систем і законів. Людство жило згідно з

ісламом не протязі чотирнадцяти століть! Ті ж системи і закони, які існують сьогодні, цілком могли бути запозичені з ісламу і його законодавства. Особливо, якщо ми врахуємо, що з перших хвилин існування ісламу його пильно вивчали немусульмани—сходознавці, цілі та наміри яких кардинально відрізнялися від тих людей, які шукають істину, так як вони вивчали іслам для його спростування і спотворення.

Абд ар-Рахман ібн Абд аль-Карім аш-Шіха

WWW.ISLAMLAND.COM

info@islamland.com

Основоположні принципи ісламської релігії

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) в прощальному паломництві, перебуваючи в долині Міна, сказав: «Чи знаєте ви, що це за день?» Сподвижники сказали: «Аллаг і Його Посланець знають краще!» Він (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, це – заборонений день! Чи знаєте ви, що це за місто?» Сподвижники сказали: «Аллаг і Його Посланець знають краще!» Він (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Це – заборонене місто! Чи знаєте ви, що це за місяць?» Сподвижники сказали: «Аллаг і Його Посланець знають краще!» Він (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Це – заборонений місяць!» Він сказав: «Воістину, Аллаг зробив забороненою між вами вашу кров, майно і честь, подібно до того, як заборонені цей день в цей місяць в цьому місті»⁴.

Одним з основоположних принципів ісламу є збереження життя, честі, майна, розуму, потомства і піклування про слабких та немічних. Всевишній Аллаг сказав про заборонену замаху на життя наступне:

Не вбивайте душу, вбивство якої заборонив Аллаг, якщо тільки маєте на це право.

(Сура «аль-Ісра», аят 33)

Всевишній Аллаг сказав про заборону замаху на честь наступне:

⁴ Аль-Бухарі, (5696).

І не наближайтеся до перелюбу. Воістину, це — мерзота, шлях ганебний!

(Сура «аль-Ісра», аят 32)

Всевишній Аллаг сказав про заборону замаху на майно наступне:

Не пожирайте незаконно майна одне одного!

(Сура «аль-Бакара», аят 188)

Всевишній Аллаг сказав про заборонену замаху на розум наступне:

О ви, які увірували! Воістину, вино, азартні ігри, камені жертovníків і стріли для ворожби — мерзота від шайтана! Тож стережіться цього! Можливо, будете спасенні!

(Сура «аль-Маїда», аят 90)

Всевишній Аллаг сказав про заборону замаху на потомство наступне:

І коли відвертається він, то поспішає сіяти безчестя на землі, нищити посіви та нащадків. Та Аллаг не любить нечестивців!

(Сура «аль-Бакара», аят 205)

Всевишній Аллаг сказав про права слабких людей наступне:

а) про права батьків:

Наказав вам Господь твій не поклонятися нікому, крім Нього, а також ставитися якнайкраще до батьків. І коли хтось із них — чи вони обоє — досягне старості, то не говори їм: «Фе!», не гримай на них і говори їм тільки

гідні слова. Схили перед ними крило смирення з милосердя свого й говори: «Господи мій! Змилуйся над ними, бо вони ростили мене малого».

(Сура “аль-Ісра”, аяти 23-24)

б) про права сиріт:

Тож не утискай сироту.

(Сура «ад-Духа», аят 9)

Всевишній Аллаг сказав про обов'язковість збереження майна сиріт наступне:

І не наближайтеся до майна сироти, хіба для його ж блага.

(Сура “аль-Анам”, аят 152)

в) про права дітей:

Не вбивайте дітей своїх, боячись бідності, адже Ми наділяємо й вас, і їх.

(Сура «аль-Анам», аят 151)

г) Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав про права хворих наступне:

«Звільняйте бранців, годуйте голодних і відвідуйте хворих»⁵.

д) Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав про права літніх людей наступне:

«Не з числа моєї громади той, хто не поважає наших літніх людей і хто не милує наших молодших»⁶.

⁵ Аль-Бухарі, (2881).

ж) про права нужденних:

І не жени прохача!

(Сура «ад-Духа», аят 10)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав:

«Аллаг допоможе в нужді тому, хто допоможе своєму брату, коли він буде в чомусь мати потребу»⁷.

⁶ Достовірний хадіс.

⁷ Муслім, (2580).

Духовна сторона Іслама

Іслам, як і інші небесні релігії, що існували раніше, прийшов із певними принципами і віровченням, в які мають вірити і відповідно до яких мають жити його послідовники. Вони зобов'язані знайомити з ісламом інших людей без жодного примусу, поступаючи відповідно до слів Всевишнього:

Немає примусу до релігії. Вже розрізнено прямий шлях та оману! Хто не вірує у тагута, той вже вхопив надійну основу, яка не зламається! Аллаг — Всечуючий та Всезнаючий!

(Сура «аль-Бакара», аят 256)

Іслам наказує своїм послідовникам закликати до нього найкращим чином, поступаючи відповідно до слів Всевишнього:

Клич на шлях Господа свого з мудрістю й добрим повчанням і сперечайся з ними тільки тим, що найкраще. Воістину, твій Господь краще знає, хто збився зі шляху Його, і Він краще знає, хто йде прямим шляхом!

(Сура «ан-Нахль», аят 125)

Переконаність – це основний принцип в ісламі, бо якщо людину змусили вимовити язиком те, що не відповідає її серцю, то це буде лицемірством, від якого застерігає іслам, і яке вважається найгіршим видом невір'я. Аллаг сказав:

Воістину, лицеміри опиняться на самому дні пекла. І ти не знайдеш для них помічника!

(Сура “ан-Ніса”, аят 145)

Сфера поклоніння в ісламі

Іслам прийшов з цілою низкою поклонінь, пов'язаних як із віровченням, так і зі словами і вчинками.

Перше: поклоніння, пов'язані з віровченням, які також називаються в ісламі “стовпами віри”.

1 – Віра в Аллага.

Єдинобожжя Аллага має три складові:

А) Єдинобожжя в пануванні (*Таухід ар-Рубубія*) – це непохитна віра в Його існування; в те, що тільки Він є єдиним Творцем, Володарем і Управителем цього буття. Аллаг – абсолютний Володар всього існуючого. Відбувається тільки те, що Він побажав і чого захотів. Всевишній Аллаг сказав:

Хіба не Йому належить творити й вирішувати. Благословенний Аллаг, Господь світів!

(Сура «аль-Араф», аят 54)

Аллаг зіслав у Своїй Книзі аяти, які вказують на Його Єдність в питаннях створіння і неможливість існування іншого істинного божества, поряд з Ним. Всевишній Аллаг сказав:

Аллаг не брав Собі дитини й немає, крім Нього, іншого бога. Інакше кожен бог забирав би те, що створив, а одні з них вивищилися би над іншими. Пречистий Аллаг від того, що Йому приписують!

(Сура «аль-Мумінун», аят 91)

б) Єдинобожжя в поклонінні (*Таухід аль-Улюгія*) – це непохитна віра в те, що тільки Аллаг заслуговує

поклоніння, і ніхто, крім Нього, на нього не заслуговує. Таким чином, мусульманин покладається тільки на Аллага, просить тільки Його, звертається в скрутну хвилину тільки до Нього, дають обітниці тільки Йому. Мусульманин присвячує всі види поклоніння тільки Аллагу. Всевишній Аллаг сказав:

Ми не відсилали раніше за тебе жодного посланця, не відкривши йому: «Немає бога, гідного поклоніння, крім Мене! Тож поклоняйтеся Мені!»

(Сура «аль-Анбія», аят 25)

в) Єдинобожжя в іменах і якостях (*Таухід аль-Асма ва ас-Сифат*) – це непохитна віра в те, що тільки в Аллага є прекрасні імена і піднесені якості; і що Йому не властиві жодні недоліки. Всевишній Аллаг сказав:

Аллагу належать прекрасні імена. Тож кличте Його ними й залиште тих, які спотворюють імена Його. Їх винагородять за те, що вони робили!

(Сура «аль-Араф», аят 180)

Ми підтверджуємо, що в Аллага є ті імена і якості, якими Він назвав Сам Себе у Своїй Книзі, і якими Його назвав Його Посланець Мухаммад (мир йому і благословення Аллага). Всі ці імена і якості не схожі на імена і якості Його створінь, при цьому ми не ставимо запитання «Як?», не спотворюємо їх смисл, не заперечуємо і не уподібнюємо їх іменам і якостям створінь. Всевишній Аллаг сказав:

Немає нічого, схожого на Нього! А Він — Всечуючий, Всевидячий!

(Сура «аш-Шура», аят 11)

2 – Віра в ангелів.

Віра в те, що в Аллага є безліч ангелів, кількість яких не знає ніхто, крім Нього. Вони беззаперечно виконують Волю Аллага і повністю підкорюються Йому⁸. Аллаг розподілив між ними обов'язки відповідно до Своєї Волі. Всевишній Аллаг сказав про ангелів:

І тими, що виконують накази!

(Сура «ан-Назіат», аят 5)

І сказав Всевишній:

Клянуся тими, які розподіляють справи!

(Сура «аз-Зарійат», аят 4)

Ангели – це створіння зі світла. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Ангели створені зі світла, джини – із чистого полум'я, а Адам – з того, про що було розказано вам».⁹

Ангели є частиною світу потаємного. Незважаючи на те, що люди не можуть побачити ангелів на власні очі, Аллаг наділив ангелів можливість втілюватися в різні форми, щоб їх, все–таки, могли побачити, коли цього побажає Аллаг. Всевишній повідав про те, що Джібріль (мир йому) з'явився до Мар'ям в людській подобі. Всевишній Аллаг сказав:

І сховалася від них за завісою. І Ми послали до неї Нашого Духа,

⁸ Ібн аль-Кайїм, «Ігаса аль-Лягфан», (2/120).

⁹ Муслім, (2996).

який уподібнився статному чоловіку. Вона сказала: «Воістину, шукаю в Милостивого захисту від тебе, хіба що ти богобоязливий!»

Він відповів: «Воістину, я тільки посланець Господа твого й маю дарувати тобі пречистого хлопчика!»

(Сура “Мар’ям”, аяти 17-19)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) бачив ангела Джібріля (мир йому) в тому вигляді, в якому його створив Аллаг. У Джібріля було шістсот крил¹⁰.

Ангели мають крила. У деяких з них – два крила, у інших – три, а в решти – більше. Аллаг сказав в Корані:

Хвала Аллагу, Творцю небес і землі, Який зробив ангелів посланцями, котрі мають одне, два, три й чотири крила. Він додає в творінні, що побажає. Воістину, Аллаг спроможний на кожен річ!

(Сура «Фатир», аят 1)

Якщо ж говорити про більш детальний опис ангелів, то про це знає тільки Всевишній Аллаг.

Ангели проводять весь свій час згадуючи і прославляючи Аллага. Всевишній сказав:

Вони невтомно прославляють Його вночі та вдень!

(Сура “аль-Анбія”, аят 20)

Аллаг створив ангелів для поклоніння Собі:

Ні Месія, ні наближені ангели ніколи не цуралися бути рабами Аллага. А всі ті, які цураються бути рабами

¹⁰ Аль-Бухарі, (4575).

Його та сповнюються гордині, будуть зібрані біля Нього на Суд!

(Сура «ан-Ніса», аят 172)

Ангели є послами між Аллагом і Його посланцями. Аллаг сказав:

Вірний Дух зійшов із ним на твоє серце, щоб ти був одним із застерігачів. Зіслане арабською мовою, зрозумілою!

(Сура «аш-Шуара», аят 193-195)

Вони були створені для того, аби виконувати доручення Аллага. Всевишній сказав:

Вони мають страх перед Господом своїм, Який над ними, і роблять те, що їм наказано!

(Сура «ан-Нахль», аят 50)

Ангели не є дітьми Аллага, але ми повинні їх любити і шанувати. Аллаг сказав:

Вони говорять: «Милостивий узяв Собі дитину!» Преславний Він! Але ж вони тільки шановані раби. Не випереджають Його словом й діють згідно з Його наказом!

(Сура «аль-Анбія», аяти 26-27)

Ангели не є товаришами Аллага. Всевишній сказав:

І не слід цій людині також закликати до того, щоб ангела чи пророка визнавали Господом. Невже вона закликатиме вас до невір'я після того, як ви стали відданими Аллагу?

(Сура «Аль Імран», аят 80)

Про деяких ангелів Аллаг повідомив нам по їх імені і роду діяльності. Наприклад:

- Джібріль (мир йому) відповідає за доведення одкровення. Аллаг сказав:

Вірний Дух зійшов із ним на твоє серце, щоб ти був одним із застерігачів.

(Сура «аш-Шуара», аят 193-194)

- Мікаїль (мир йому) відповідає за дощ і ріст рослин. Аллаг сказав:

«Якщо хто є ворогом Аллагу, ангелам Його, посланцям Його, Джібрілю та Мікаїлю, то, воістину, Аллаг — ворог невірних!»

(Сура «аль-Бакара», аят 98)

- Ангел смерті. Аллаг сказав:

Скажи: «Ангел смерті, якому ви доручені, вб'є вас, а потім ви будете повернуті до свого Господа».

(Сура «ас-Саджда», аят 11)

- Исафіль (мир йому) відповідає за подув у ріг, після якого всі в Судний день воскреснуть і будуть зібрані для розрахунку. Аллаг сказав:

А в День, коли засурмлять у ріг, між ними не буде родинних зв'язків і не розпитуватимуть вони одне одного.

(Сура «аль-Мумінун», аят 101)

- Малік (мир йому) – охоронець Пекла. Аллаг сказав:

Вони волатимуть: «О Маліку! Нехай твій Господь знищить нас!» Він скаже: «Ви залишитесь тут!»

(Сура «аз-Зухруф», аят 77)

- Вартові пекла (*аз–забанія*) відповідають за покарання мешканців Пекла. Аллаг сказав:

Нехай кличе своїх захисників! Ми ж покличемо вартових пекла!

(Сура «аль-Аляк», аяти 17-18)

- До кожної людини прикріплені два ангела. Один з них відповідає за запис добрих справ, другий – за запис поганих. Аллаг сказав:

Двоє писарів записують, сидячи праворуч і ліворуч. Не вимовить ані слова людина, щоб наглядач не був готовий записати його.

(Сура «Каф», аяти 17-18)

- Рідван – охоронець Раю. Також існують ангели, відповідальні за охорону людини тощо, імена і функції яких було згадано в Корані і Сунні. Про решту ангелів ми не знаємо, але ми повинні вірити в них усіх.

Плоди віри в ангелів:

1 – Знання про всемогутність, силу і всезнання Аллага. Адже велич створінь вказує на велич Творця.

2 – Прагнення здійснювати добрі справи і віддалятися від гріхів, як явних, так і прихованих. Мусульманин усвідомлює, що за його словами і справами спостерігають ангели, і що все, що він робить, записується або на його користь, або проти нього.

3 – Віддалення від помилок і вигадок, які оповили тих, хто не вірять в світ потаємного.

4 – Милосердя Аллага і турбота про Своїх рабів, так як Всевишній Аллаг призначив для людини ангелів, аби вони оберігали її та допомагали.

3 – Віра в писання.

Віра в писання – це віра в те, що Аллаг зіслав від Себе небесні книги Своїм посланцям, аби вони донесли їх людям. У цих книгах була істина і розповідь про єдинобожжя Аллага – в Його пануванні, в поклонінні Йому Одному і в Його прекрасних іменах і піднесених атрибутах. Аллаг в Корані сказав:

Відсилали Ми посланців наших зі знаменнями ясними, і відсилали Ми з ними Писання та мірило для того, щоб трималися люди справедливості.

(Сура «аль-Хадід», аят 25)

Мусульманин зобов'язаний вірити в усі небесні писання, які були зіслані Аллагом до Священного Корану. Але він не повинен діяти у відповідності з ними або дотримуватися їх, тому що вони були зіслані лише для певного часу і певного народу. Серед цих книг, про які Аллаг сказав в Корані:

1 – Сухуф Ібрагім ва Муса («Сувої Ібрагіма і Муси») (мир їм). У Корані були згадані деякі релігійні постулати цих сувоїв. Аллаг сказав:

Чи ж йому не розповіли про те, що у сувоях Муси та Ібрагіма, який виконав обіцяне одна душа не понесе тягар іншої душі. Воістину, людина отримає лише те, до чого прагне. І побачать прагнення її, а потім вона сповна отримає винагороду!

(Сура «ан-Наджм», аяти 36-41)

2 – Ат-Таурат («Тора») – це святе письмо, зіслане Мусі (мир йому). Аллаг сказав:

Воістину, зіслали Ми Таурат, в якому — прямий шлях і світло. Судять за ним юдеїв пророки, які навернулися до Аллага, і рабини, і книжники, як це було наказано їм — оберігати Писання Аллага і бути свідками йому. І не бійтеся людей, а бійтеся Мене! І не продавайте знамень Моїх за безцінь! А ті, які не судять за тим, що зіслав Аллаг, вони — невіруючі!

(Сура «аль-Маїда», аят 44)

У Священному Корані сказано про деякі принципи Тори. Зокрема, там йшлося про опис Посланця Аллага Мухаммада (мир йому і благословення Аллага). Аллаг сказав:

Мухаммад — Посланець Аллага. Ті, які поряд із ним, суворі до невіруючих, але милостиві одне до одного. Ти бачиш, як вони низько кланяються та схиляються у поклонах, прагнучи до ласки Аллага та ого вдовolenня, їхні обличчя позначені знаками поклонів. Так вони зображені в Таураті.

(Сура “аль-Фатх”, аят 29)

Також у Священному Корані було сказано і про деякі закономірності, згадані в Торі. Аллаг сказав:

І приписали Ми їм там: «Душа — за душу, око — за око, ніс — за ніс, вухо — за вухо, зуб — за зуб, а також відплата за поранення». Якщо ж хтось відмовиться від помсти — то милість ця буде спокутою його. А ті, які не судять за тим, що зіслав Аллаг, вони — несправедливі!

(Сура «аль-Маїда», аят 45)

3 – Аз–Забур (“Псалтир”) – писання, зіслане Дауду (мир йому). Аллаг сказав:

І Ми дарували Давуду Забур.

(Сура “ан-Ніса”, аят 163)

4 – Аль-Інджіль (“Євангеліє”) – це священне писання, яке Аллаг зіслав Ісі (мир йому). Аллаг сказав:

Слідами їхніми відправили Ми Ісу, сина Мар’ям, із підтвердженням істинності того, що було до нього в Таураті, й дарували Ми йому Інджіль, у якому прямий шлях і світло та підтвердження істинності того, що було до нього в Таураті, і як прямий шлях та пересторогу для богобоязливих.

(Сура «аль-Маїда», аят 46)

У Священному Корані було сказано про деякі добрі вісті про близьке пришестя Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллага), згадані в Торі і Євангелії. Аллаг сказав:

І коли сказав Іса, син Мар’ям: «О сини Ісраїла! Я — посланець Аллага до вас, який підтверджує те, що було до мене в Таураті, й сповіщає добру звістку про посланця, котрий з’явиться після мене. Ім’я його — Ахмад». А коли цей посланець прийшов із ясними доказами, то сказали вони: «Це — очевидне чаклунство»!

(Сура «ас-Сафф», аят 6)

5 – Аль-Куран (“Коран”). Необхідно вірити в те, що Коран – це Мова Аллага, яку ангел Джібріль (мир йому)

повідомив Мухаммаду (мир йому і благословення Аллага) ясною арабською мовою. Аллаг сказав:

Вірний Дух зійшов із ним на твоє серце, щоб ти був одним із застерігачів. Зіслане арабською мовою, зрозумілою!

(Сура «аш-Шуара», аят 193-195)

Священний Коран відрізняється від всіх раніше зісланих священних писань наступними рисами:

- Священний Коран є останнім і завершальним небесним писанням, яке підтверджує всі попередні зіслані писання. Він ніколи не буде змінений або спотворений. Аллаг сказав:

Зіслали Ми тобі Писання в істині, яке підтверджує те, що було до цього в писаннях, і тебе як наглядача над ним.

(Сура «аль-Маїда», аят 48)

- Аллаг, зіславши Священний Коран, стер всі попередні писання, тому що в ньому містяться всі вічні божественні принципи, які придатні завжди і всюди. Аллаг сказав:

Сьогодні Я завершив вам вашу релігію, довів до кінця Свою милість до вас і схвалив іслам як вашу релігію. Якщо ж хтось змушений був з'їсти заборонене, не бажаючи гріха, то Аллаг — Прощаючий, Милосердний!

(Сура «аль-Маїда», аят 3)

- Священний Коран, на відміну від попередніх писань, був зісланий для всіх людей, а не для якогось певного народу. Аллаг сказав:

Аліф. Лям. Ра. Це Писання зіслано тобі для того, щоб ти вивів людей із темряви до світла з дозволу Господа їхнього, до шляху Великого, Хвалимого.

(Сура «Ібрагім», аят 1)

Якщо ж говорити про інші писання, то навіть незважаючи на те, що вони сходяться зі Священним Кораном у фундаментальних питаннях релігії, але вони, все ж, були зіслані для певних народів. Вони містили певні закономірності, характерні їх часу, але не призначені для інших поколінь. Наприклад, Іса (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Я був відправлений лише до заблудлих овець дому Ізраїлевого» (Євангеліє від Матвія, 15:24).

- Читання і заучування напам'ять Священного Корану є поклонінням. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Тому, хто прочитає хоча б одну букву з Корану запишеться одна добра справа, а за кожну добру справу винагороджується десятикратно, і я не кажу, що «Аліф, Лям, Мім» – це одна буква, ні, «Аліф» – буква, «Лям» – буква і «Мім» – буква»¹¹.

- Священний Коран охоплює своїми закономірностями усі принципи, на яких ґрунтується найпіднесеніше суспільство. Реслер¹² в своїй книзі «Арабська цивілізація» писав: «У Корані містяться вирішення всіх проблем. Він об'єднує релігійні, законодавчі і моральні закони. Коран прагне до створення єдиної соціальної системи. Він прагне полегшити біди, нещастя і позбавити людей від вигадок і небилиць. Коран прагне допомагати слабким та закликає до благочестя і милосердя... У питанні введення законодавства Коран

¹¹ Ат-Тірмізі, (2910).

¹² J. S. Restler.

встановив різноманітні правила в найдрібніших деталях, з яких складається повсякденне життя. Він упорядкував всі види договорів між людьми, а також сферу успадкування. У сімейних питаннях Коран визначив роль і поведінку кожного члена сім'ї. Він вказав, як треба себе вести із дітьми, рабами, тваринами; як потрібно ставитися до здоров'я, одягу тощо».

- Священний Коран підтверджує історичні події, які мали місце під час зіслання релігії пророкам і посланцям, а також пояснює те, як поставилися до них їхні народи. Все це було описано, починаючи з Адама, і закінчуючи Мухаммадом (мир їм усім).

- Всевишній Аллаг захистив Коран від додавання і зменшення; від протиріч, підтасовок і спотворень, аби Коран назавжди залишився орієнтиром для людства, аж до Судного дня. Аллаг сказав:

Воістину, Ми зіслали Нагадування і, воістину, Ми бережемо його!

(Сура “аль-Хіджр”, аят 9)

Якщо ж говорити про інші небесні писання, то Аллаг не взяв на себе обов'язок їх зберегти. Тому що вони були зіслані для певних народів і для певного часу. Саме тому ці писання були спотворені і змінені. Аллаг так сказав про спотворення Тори іудеями:

Невже ви сподіваєтесь, що вони повірять вам. Дехто з них чув слова Аллага, а потім, зрозумівши, спотворював їх. І вони знали це!

(Сура «аль-Бакара», аят 75)

Аллаг так сказав про спотворення Євангелія християнами:

І з тими, які говорять: «Ми — християни», взяли Ми завіт. І забули вони ту частину Писання, яку їм треба було пам'ятати. І посіяли Ми серед них ворожість і ненависть одне до одного аж до Дня Воскресіння. І покаже тоді їм Аллаг, що вони чинили! О люди Писання! Прийшов до вас Посланець Наш, щоб роз'яснити вам багато з того, що ви приховуєте з Писання, і щоб багато чого простити вам! Прийшло до вас світло від Аллага і ясне Писання.

(Сура “аль-Маїда”, аяти 14-15)

Аллаг сказав, що іудеї і християни спотворили свої релігії. Іудеї заявили, що Узейр – син Аллага, а християни заявили, що Месія – син Аллага. Всевишній Аллаг сказав:

Сказали юдеї: «Узайр — син Аллага!» Сказали християни: «Месія — син Аллага!» Ці слова з їхніх вуст схожі на слова невіруючих, які жили раніше. Нехай знищить їх Аллаг! Як же вони віддалилися!

(Сура «ат-Тауба», аят 30)

Але Коран спростував їх спотворене віровчення, сказавши:

Скажи: «Він — Аллаг — Єдиний, Аллаг — Той, до Кого прагнуть, не народив і не був народжений, і ніхто не був рівним Йому!»

(Сура «аль-Іхляс», аяти 1-4)

З усього вищесказаного зрозуміло, що ті Євангелія, які є на сьогоднішній день, і якими керуються люди, не є ані словами Аллага, ані словами Іси (мир йому). Ці слова навіть не є словами його учнів і послідовників! Ці книги містять у собі лише деякі факти із життя Іси (мир йому), деякі його настанови і поради, які насправді були

спотворені і змінені, аби, тим самим, допомогти в досягненні чийхось цілей. Один зі священників Т.Д. Такір писав: «Таким чином, я прибрав з Євангелій деякі уривки, щоб воно відповідало суспільним вимогам і цілям, заради яких воно і було написано. Для цього я використовував достовірні тексти, але без жодних сумнівів я перекручував, змінював, додавав і зменшував з них те, що не відповідало цілям їх автора».

Плоди віри в писання:

1 – Знання про милосердя і любов Аллага щодо Своїх рабів. Він зіслав їм писання і вказав їм шлях, слідуючи якому можна досягти Його вдоволення. Аллаг не залишив людей просто так, аби вони не заблукали і не пішли за шайтаном і своїми пристрастями.

2 – Знання про безмежну мудрість Аллага. Для кожного народу він приписав такі закони, які до них підходили.

3 – Випробування віруючих, які жили після зіслання цих писань. Той, хто увірував у свого пророка, зобов'язаний увірувати і у всі попередні зіслані небесні писання, які були згадані в книзі його пророка.

4 – Аллаг збільшує нагороду Своїм рабам за добрі справи, адже той, хто увірував у своє писання, а також у ті писання, які були зіслані до цього, отримає подвійну нагороду.

4 – Віра в посланців.

Віра в посланців – це віра в те, що Аллаг обрав з-посеред людей посланців і пророків, які доносили і доводили до людей закони Аллага, метою яких було втілення в життя

єдинобожжя, з усіма його трьома складовими, а також повне втілення релігії Аллага. Аллаг в Корані сказав:

Ми не відсилали раніше за тебе жодного посланця, не відкривши йому: «Немає бога, гідного поклоніння, крім Мене! Тож поклоняйтеся Мені!»

(Сура «аль-Анбія», аят 25)

Аллаг наказав Своїм посланцям, щоб вони донесли Його закони до людей, аби після цього у них не було жодних виправдань перед Аллагом. Посланці радували вдовolenням Аллага і Його Раєм тих людей, які увірували в Нього і в те, що Він зіслав. Також посланці застерігали від гніву Аллага і Його покарання тих, хто не увірував в Нього і в те, що було зіслано від Нього. Аллаг сказав:

Ми посиляли посланців тільки добрими вісниками й застерігачами! І тим, які увірують і робитимуть добро, не буде страху, й не будуть вони засмучені! А на тих, які заперечували Наші знамення, впаде кара за те, що вони були нечестивцями!

(Сура «аль-Анам», аяти 48-49)

Пророків і посланців Аллага було дуже багато. Їх точну кількість знає тільки Аллаг. Всевишній сказав:

Ми відсилали посланців і раніше за тебе. Серед них є такі, про яких Ми тобі розповідали, а є й такі, про яких не розповідали.

(Сура «Гафір», аят 78)

Обов'язково потрібно вірити в усіх пророків, а також у те, що вони були звичайними людьми і їм не були притаманні жодні надлюдські якості. Аллаг сказав:

І раніше за тебе Ми відсиляли чоловіків, яким давали одкровення. Запитайте про це в людей Нагадування, якщо ви не знаєте! Ми не створили їх плоттю, якій не потрібна їжа, і вони не були безсмертними!

(Сура «аль-Анбія», аяти 7-8)

Всевишній Аллаг так сказав про Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллага):

Скажи: «Воістину, я — така сама людина, як і ви. Тільки відкрито мені, що Бог ваш — Бог єдиний. І хто сподівається на зустріч із Господом своїм, то нехай робить добрі справи й не додає Господу своєму рівного в поклонінні!»

(Сура «аль-Кагф», аят 110)

Аллаг так сказав про Ісу (мир йому):

Месія, син Мар'ям — лише посланець. Істинно, приходили посланці й до нього. Мати його — праведниця, але й вони споживали їжу! Поглянь, як роз'яснюємо Ми невіруючим знамення Наші! І ще раз поглянь — у якій же омані вони!

(Сура «аль-Маїда», аят 75)

Пророкам не були притаманна жодні божественні властивості. Вони не могли принести користь або нашкодити; вони не керували Всесвітом тощо. Аллаг сказав:

Скажи: «Я не маю влади зробити собі добро чи заподіяти шкоду, хіба що побажає цього Аллаг. Якби я знав потаємне, то примножив би собі добро, а зло не торкнулося б мене. Воістину, я — застерігач і добрий вісник для віруючих людей!»

(Сура «аль-Араф», аят 188)

Необхідно вірити в те, що пророки і посланці донесли послання від Аллага та зберегли ввірене їм на зберігання. Також потрібно вірити в те, вони мали найкращу моральність і здійснювали найгідніші вчинки, і що Аллаг вберіг їх від брехні, віроломства, зради і упущення в питаннях донесення послання Аллага. Всевишній сказав:

Але жоден посланець не міг показати знамення без дозволу Аллага.

(Сура «ар-Рад», аят 38)

Ми зобов'язані вірити в усіх пророків. Той, хто вірить тільки в деяких з них, є невіруючим і виходить із ісламу. Аллаг сказав:

Воістину, ті, які не вірують в Аллага та Його посланців, намагаються провести межу між Аллагом та Його посланцями і говорять: “Ми віримо в одних, та не віримо в інших», прагнучи обрати середній шлях. Вони — справжні невіруючі. А для них Ми приготували принизливу кару!”

(Сура «ан-Ніса», аяти 150-151)

У Корані були згадані імена 25 пророків і посланців. Всевишній Аллаг сказав:

Такі докази Ми дали Ібрагіму проти його народу. Ми підносимо на вищий ступінь, кого побажаємо. Воістину, твій Господь — Мудрий, Всезнаючий! І Ми дарували йому Ісхака та Якуба, і Ми вказали їм прямий шлях. А ще раніше Ми вказали прямий шлях Нуху, а з нащадків його — Давуду, Сулайману, Аюбу, Юсуфу, Мусі та Гаруну. Так Ми винагороджуємо тих, які роблять

добро! А також Закарїї, Ях'ї, Ісі та Ільясу — усі вони з праведників! А також Ісмаїну, Альясу, Юнусу та Луту — усіх їх Ми вивищили над світами!

(Сура «аль-Анам», аяти 83-86)

Аллаг сказав про пророка Адама (мир йому):

Воістину, Аллаг обрав Адама, Нуха, рід Ібрагіма та рід Імрана перед жителями світів.

(Сура «Аль Імран», аят 33)

Аллаг сказав про пророка Гуда (мир йому):

І до адитів Ми послали їхнього брата Гуда. Він сказав: «О люди! Поклоняйтеся Аллагу! У вас немає бога, гідного поклоніння, крім Нього! Невже не матимете страху перед Ним?»

(Сура «аль-Араф», аят 65)

Аллаг сказав про пророка Саліха (мир йому):

До самудитів Ми послали брата їхнього Саліха. Він сказав: “О народі мій! Поклоняйтеся Аллагу! У вас немає бога, гідного поклоніння, крім Нього!”

(Сура «Гуд», аят 61)

Аллаг сказав про пророка Шуейба (мир йому):

А до мад'янітів Ми послали їхнього брата Шуейба. Він сказав: «О люди! Поклоняйтеся Аллагу! У вас немає бога, гідного поклоніння, крім Нього!

(Сура «аль-Араф», аят 85)

Аллаг сказав про пророка Ідріса (мир йому):

Ми відповіли йому, відвернули те лихо й дарували йому родину його і ще стільки ж — як милість від Нас та нагадування для тих, хто поклоняється!

(Сура «аль-Анбія», аят 85)

Аллаг сказав про пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллага), повідомляючи про те, що він є останнім пророком і посланцем, після якого вже не буде посланців аж до настання Судного дня:

Мухаммад — не батько когось із ваших чоловіків, але Посланець Аллага й Печатка пророків! Аллаг про кожну річ Знаючий!

(Сура «аль-Ахзаб», аят 40)

Релігія Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллага) доповнює і завершує всі попередні релігії. Іслам — це справжня і повна релігія, яка любить своїх послідовників і яка залишиться такою до Судного дня.

Серед посланців були ті, хто мали особливу рішучість. Вони були найбільш стійкими і терплячими посланцями в перенесенні труднощів на шляху заклику і в його доведенні до людей. Це — Нух, Ібрагім, Муса, Іса і Мухаммад (мир їм усім). Аллаг сказав:

Ось Ми взяли завіт із пророками: з тобою, з Нухом, з Ібрагімом, із Мусою та Ісою, сином Мар'ям. Ми уклали з ними суворий завіт.

(Сура «аль-Ахзаб», аят 7)

Плоди віри в посланців:

1 – Знання про милосердя і любов Аллага щодо Своїх рабів. Він відправив до них посланців, які донесли їм Його закони і які були прикладом для них.

2 – Випробування віруючих, які жили після посланців. Той, хто увірував в свого пророка, зобов'язаний увірувати і у всіх інших пророків, які були згадані в книзі його пророка.

3 – Аллаг збільшує нагороду за добрі діяння для Своїх рабів, адже той, хто увірував у свого посланця, а також у всіх інших посланців, отримає подвійну нагороду.

5 – Віра в Судний день.

Віра в Судний день – це віра в те, що це мирське життя колись закінчиться і зникне. Аллаг сказав:

Все, що на землі — гине! Вічним є лише лик Господа твого, сповненого слави та щедрості!

(Сура “ар-Рахман”, аяти 26-27)

Коли Аллаг побажає, щоб це життя зникло, то Він звелить ангелу Ісрафилю (мир йому) подути у ріг. Після цього всі помруть. Потім Аллаг звелить йому подути вдруге, і тоді все люди піднімуться зі своїх могил живими. Всі люди, починаючи з Адама, будуть воскреснені і зібрані. Аллаг сказав:

Засурмлять у ріг, і ті, хто на небесах і на землі, будуть уражені, крім тих, кого побажає залишити Аллаг! А потім засурмлять ще раз, і тоді вони стануть і будуть дивитися.

(Сура «аз-Зумар», аят 68)

Віра в Судний день передбачає віру в усе, про що повідомив наш Господь, Святий Він і Великий, у Своїй Книзі, і в усе, про що повідомив Його Посланець (мир йому і благословення Аллага). До цього належать події, які стануться після смерті:

1 – Віра в життя в могилі (*Барзах*). Починаючи зі смерті людини і до її воскресіння в Судний день, вона буде або насолоджуватися у своїй могилі, якщо була віруючою, або мучитися в ній, якщо була невіруючою. Аллаг сказав:

Аллаг захистив його від зла, яке вони замислили. А рід Фірауна спіткала лиха кара – вогонь, куди їх кидають зранку та ввечері. А в День, коли настане Час, піддайте рід Фірауна найлютішій карі!

(Сура «Гафір», аяти 45-46)

2 – Віра в воскресіння. У Судний день Аллаг воскресить всі Свої створіння босими, голими і необрізаними. Аллаг сказав:

Невіруючі думають, що вони ніколи не воскреснуть. Скажи: «Ні! Клянуся Господом моїм, ви воскреснете, а потім, воістину, сповістять вам про вчинки ваші! Це для Аллага легко!»

(Сура “ат-Тагабун”, аят 7)

З огляду на те, що воскресіння заперечували багато людей, Коран навів безліч прикладів, якими Аллаг доводить можливість воскресіння і збору, тим самим спростовуючи їх сумніви. Серед цих прикладів:

а) Глибокі роздуми над оживленніям мертвої землі, коли Аллаг виводить із неї живі рослини. Аллаг сказав:

Ти бачиш висохлу землю, але щойно Ми проливаємо на неї воду, вона починає рухатись, підійматись та народжує різні пари прекрасних рослин. Це так, бо Аллаг — Істина. Він оживляє померлих, Він спроможний на кожную річ, адже прийде Час, у якому немає сумніву, і Аллаг воскресить тих, хто в могилах!

(Сура «аль-Хаджж», аяти 5-7)

б) Глибокі роздуми над створенням небес і землі, яке є набагато величнішими, ніж створення людини. Аллаг сказав:

Невже вони не бачать, що Аллаг — Той, Хто створив небеса й не втомився від їхнього створення — спроможний воскресити мертвих Так, Він спроможний на кожную річ!

(Сура «аль-Ахкаф», аят 33)

в) Глибокі роздуми над людським сном і пробудженням від нього. Сон схожий на воскресіння після смерті. Також його називають «маленькою смертю». Аллаг сказав:

Аллаг забирає душі, коли вони помирають, а ті, які ще не вмерли, забирає під час сну. Він затримує тих, кому визначено померти, а інших відпускає до певного строку. Воістину, в цьому — знамення для людей, які мислять!

(Сура «аз-Зумар», аят 42)

г) Глибокі роздуми над першим створенням людини. Аллаг сказав:

Вона наводить Нам притчі, а сама забуває про своє створення. Вона говорить: «Хто оживить кістки, які

зітліли?» Скажи: «Оживить Той, Хто створив їх уперше! А Він знає про кожне творіння!

(Сура «Йа Сін», аяти 78-79)

3 – Віра в збір. Аллаг збере всі Свої створіння для розрахунку, і їм будуть показані усі їх справи. Аллаг сказав:

Того Дня Ми змусимо гори рухатися й ти побачиш землю пустою. Ми зберемо всіх, і ніхто від Нас не сховається! Вони стануть лавами перед Господом твоїм: «Справді, ви прийшли до Нас такими, якими Ми створили вас уперше. Але ж ви й не думали, що обіцянку буде виконано!»

(Сура «аль-Кагф», аяти 47-48)

4 – Віра в те, що органи людського тіла будуть свідчити. Аллаг сказав:

Вони скажуть своїй шкірі: «Чому ти свідчиш проти нас?» А вона скаже: «Нам дарував мову Аллаг, Який дарує мову кожній речі». Він створив вас уперше, й до Нього ви повернетесь! Ви не закривалися від свідчень вашого слуху, ваших поглядів і вашої шкіри. Але ви думали, що Аллаг не знає про більшість ваших вчинків!

(Сура «Фуссилят», аяти 21-22)

5 – Віра в питання. Аллаг сказав:

Зупиніть їх! Вони мусять відповісти! Що з вами Чому не допомагаєте одне одному? Та ж ні! Того Дня вони будуть покірними!

(Сура «ас-Саффат», аяти 24-26)

6 – Віра в міст і проходження по ньому. Аллаг сказав:

І, воістину, нема серед вас таких, хто не пройде над геєною! Це вирішено Господом твоїм остаточно. Потім Ми врятуємо тих, які богобоязливі, а несправедливих залишимо там на колінах.

(Сура «Мар'ям», аяти 71-72)

7 – Віра у зважування справ. Той, хто робив добрі справи, буде винагороджений добром за своє благодіяння, віру і слідування своїм посланцям. А той, хто робив погані справи, буде покараний в міру свого зла, невір'я і непослух своїм пророкам. Аллаг сказав:

У День Воскресіння Ми встановимо справедливу вагу й ні з ким не вчинять несправедливо. Коли щось матиме навіть вагу гірничного зерна, Ми все одно принесемо Його! Достатньо тієї лічби, що в Нас!

(Сура «аль-Анбія», аят 47)

8 – Віра в надання сувоїв і книг діянь. Аллаг сказав:

І той, кому дана буде книга його в праву руку, отримає розрахунок легкий. Повернеться він до родини своєї, радіючи! А той же, кому дана буде книга його з-за спини, буде накликати собі погибель, і увійде у вогняне полум'я.

(Сура «аль-Іншікак», аяти 7-12)

9 – Віра в нагороду Раєм або покарання Пеклом у вічному житті. Аллаг сказав:

Воістину, ті з людей Писання й багатобожників, які не увірували, опиняться у вогні геєни, де будуть вічно. Вони — найгірші з творінь. Воістину, ті, які увірували й творили добрі справи, вони — найкращі з творінь. Нагорода їм у їхнього Господа — сади вічності, в яких

течуть ріки. Вони будуть там вічно. Аллаг буде вдоволений ними, а вони будуть вдоволені Ним. Це — для тих, які бояться свого Господа!

(Сура «аль-Беййіна», аяти 6-8)

10 – Віра у водойму і заступництво.

Сюди належить віра у все, про що повідомив Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага).

Плоди віри в Судний день.

1 – Підготовка до цього дня і постійне здійснення добрих справ в надії на нагороду Аллага. Залишення і віддалення від здійснення гріхів через острах покарання Аллага в цей день.

2 – Підбадьорення віруючих, які не змогли отримати якісь блага мирського життя. Адже віруючі сподіваються на отримання вічної нагороди у вічному житті.

3 – Можливість визначити правдивих віруючих від всіх інших.

6 – Віра в долю і передвизначення.

Віра в долю і передвизначення – це віра в те, що Аллаг одвічно все про все знав, перш, ніж воно станеться. Він знав і знає, що було, що є і що буде. Він все створив відповідно до Свого Знання і передвизначення. Аллаг сказав:

Воістину, Ми створили кожную річ згідно із передвизначенням.

(Сура «аль-Камар», аят 49)

Все що було, є і буде – відомо Аллагу перш, ніж станеться. Аллаг, знаючи про все, бажає, аби воно сталося, і це стається. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Раб Аллага не увірує повністю, поки не буде вірити в передвизначення із його добром і злом; і поки раб не знатиме, що все, що сталося, не могло його оминути, а все, що оминуло, не могло з ним статися»¹³.

Таке переконання не означає, що людина має припинити робити те що від неї залежить. Наприклад, якщо людина хоче дітей, то обов'язково має прикласти всі зусилля, для того щоб досягнути своєї мети. Спочатку вона має одружитися. Проте цей крок може привести до досягнення мети, тобто у неї можуть з'явитися діти, а може до неї і не привести: все залежить від бажання Аллага, оскільки причини як такі не гарантують результат. Все, що ми робимо, входять у передвизначення Аллага. Саме тому, коли сподвижники Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) запитали його: «О Посланець Аллага, як ти вважаєш, чи повинні ми лікуватися шаріатськими заклинаннями (*рук'я*) і ліками і всіляко уникати хвороб? Хіба все це може змінити передвизначення Аллага?». На що Пророк (мир йому і благословення Аллага) відповів їм: «Все це є частиною передвизначення Аллага»¹⁴.

Голод, спрага, холод – все це є частиною передвизначення Аллага. При цьому люди намагаються втамувати голод, вживаючи їжу; втамувати спрагу, вживаючи напої;

¹³ Ат-Тірмізі, (2144). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹⁴ Ахмад, ат-Тірмізі, Ібн Маджаг, аль-Хакім. Аль-Албані назвав хадіс добрим.

уберегти себе від холоду, одягаючи теплі речі. Таким чином люди позбавляють себе від того, що передвизначено для них – голод, спрага і холод, за допомогою того, що також передвизначено для них – їжею, напоями та теплим одягом. Вони вдаються до передвизначення від передвизначення.

Плоди віри в долю і передвизначення.

1 – Вдоволення передвизначенням веде до душевного спокою. Людина не хвилюється і не засмучується через те, що втратила. Не є секретом, що душевне занепокоєння веде до безлічі психічних захворювань. Всі ці тривоги і печалі відображаються на фізичному стані людини. А віра в долю і передвизначення прибирає всі печалі, як про це сказав Аллаг:

Не станеться ніякого лиха ні на землі, ні у вас самих, якщо його не було в Писанні ще до того, як Ми створимо це. Воістину, легко це для Аллага! Щоб не сумували ви за тим, що втратили, і не раділи з того, що Ми дали! Аллаг не любить зверхніх та хвальковитих,

(Сура «аль-Хадід», аяти 22-23)

2 – Заклик до вивчення оточуючого світу і відкриттів того, що Аллаг вклав у цей всесвіт. Труднощі, з якими стикається людина – наприклад, хвороби – спонукають її до пошуку лікування; до пізнання того, що може відвести від неї те, що їй передвизначено. Таким чином людина шукає ліки в тому, що Аллаг створив в цьому всесвіті.

3 – Полегшення тих лих і труднощів, які трапилися з людиною. Наприклад, якщо людина, яка втратила щось у своїй торгівлі, стане перейматися і сумувати, то це обернеться для неї справжньою трагедією. В результаті чого на її голову звалюються дві біди: збиток в торгівлі і

хвилювання. Але той, хто вірить в долю і передвизначення, проявляє вдовolenня подією, і знає, що все це було передвизначено для нього і обов'язково мало трапитися. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Сильний віруючий краще перед Аллагом і більш любим Їм, аніж віруючий слабкий, хоча в кожному з них є добро. Прагни до того, що принесе тобі користь, проси допомоги в Аллага і не виявляй слабкості, а якщо спіткає тебе щось, то не кажи: “Якби я зробив так, то було б те-то й те-то!” , – а кажи: “Це передвизначено Аллагом, і Він зробив те, що побажав”, – адже, воістину, ці “якби” відкривають шайтану шлях до справах його»¹⁵.

Віра в передвизначення, це не залишення звершення того, що залежить від людини, як дехто помилково вважає. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав одному чоловіку, який запитав його: «О Посланець Аллага! Чи повинен я спочатку прив'язати верблюда і покладатися, або маю відпустити верблюда і покладатися?» На що Пророк (мир йому і благословення Аллага) відповів: «Прив'яжи верблюда і покладайся на Аллага»¹⁶.

¹⁵ Муслім, (2664).

¹⁶ Ібн Хіббан, (731). Аль-Албані назвав хадіс добрим.

Друге: поклоніння пов'язані зі словами і вчинками, які також називаються в ісламі «стовпами ісламу».

На цих видах поклоніння ґрунтується іслам кожної окремо взятої людини. Дивлячись на ці справи, ззовні можна сказати, чи є людина мусульманином. Серед таких видів поклоніння є ті, які пов'язані зі словами, до них належить промовляння двох свідоцтв (*шагадатейн*). Також серед них є ті, які пов'язані із вчинками, такі як молитва і піст. Серед видів поклоніння є і ті, які пов'язані із майном, як-то обов'язкова милостиня. А також є ті, які пов'язані як із вчинками, так і з майном, як-то паломництво. Іслам не ставить самоціллю лише зовнішнє звершення цих видів поклоніння, навпаки, він акцентує увагу на очищенні, праведності і вдосконаленні душі, досягти яких можна, практикуючи ці види поклоніння. Метою ісламу є те, щоб втілення в життя цих поклонінь було засобом для виправлення та зміцнення особистості. Аллаг сказав:

Воістину, молитва стримує від розпусти й неприйнятного!

(Сура “аль-Анкабут”, аят 45)

Аллаг сказав про обов'язкову милостиню (*закят*) наступне:

Приймай пожертву з майна їхнього, щоб очистити їх і піднести цим.

(Сура «ат-Тауба», аят 103)

Аллаг сказав про піст (*сিয়ам*) наступне:

О ви, які увірували! Встановлено для вас піст — так само, як був він встановлений для тих, які жили раніше за вас. Можливо, будете ви богобоязливі!

(Сура «аль-Бакара», аят 183)

Пост виховує серце і допомагає утриматися від пристрастей душі. Саме так пояснив значення посту Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага), сказавши: "Якщо людина не припинить брехати й чинити погано, то Аллагу не потрібно, аби вона відмовлялась від своєї їжі і пиття!"¹⁷

Аллаг сказав про паломництво (*хадж*) наступне:

Хадж — у відомі місяці. І хто вирішив здійснити хадж, той нехай не входить до жінок, нехай не чинить гріха та нехай не сперечається під час хаджу.

(Сура “аль-Бакара”, аят 197)

Поклоніння в ісламі грає величезну роль. Воно виховує і розвиває найгідніші моральні якості.

Стовпів ісламу усього п'ять:

1- Перший стовп: два свідoctва (аш–шагадатеїн).

Два ісламські свідoctва – це свідчення, що немає жодного божества, по праву гідного поклоніння, крім Аллага, і що Мухаммад – Його раб і посланець.

Це свідoctво є одним зі словесних стовпів і ключем до ісламу, на якому ґрунтуються всі інші стовпи ісламу.

Значення свідoctва “Немає божества, гідного поклоніння, крім Аллага”.

Це свідoctво є словом єдинобожжя. Заради цього свідoctва Аллаг створив всі Свої творіння, Рай і Пекло. Аллаг сказав:

¹⁷ Аль-Бухарі, (5710).

Я створив джинів та людей лише для того, щоб вони поклонялися Мені.

(Сура “аз-Заріят”, аят 56)

Це свідощтво було головною частиною заклику всіх пророків і посланців, починаючи від Нуха і закінчуючи Мухаммадом (мир їм усім). Аллаг сказав:

Вони говорять: «Милостивий узяв Собі дитину!» Преславний Він! Але ж вони тільки шановані раби.

(Сура “аль-Анбія”, аят 26)

Смисл даного свідощтва полягає в тому, що немає жодного божества, яке по праву заслуговує поклоніння, крім Всемогутнього Аллага.

Умови свідощтва “Немає божества, гідного поклоніння, крім Аллага”.

1 – Знання про те, що все, чому поклоняються крім Аллага, є хибним і неправильним. Немає нікого, по праву гідного поклоніння, крім Аллага. Лише Він Один заслуговує того, аби Йому присвячували всі види поклоніння, до яких належать молитва, благання, надія, заколювання жертвовної тварини, обітниця тощо. Той, хто присвятив хоча б якийсь вид поклоніння не Аллагу, переслідуючи тим самим мету поклоніння і звеличення, той скоїв невір'я, навіть не дивлячись на те, що при цьому він вимовляє ці два свідощтва.

2 – Переконаність, несумісна із сумнівом. Аллаг сказав:

Віруючі — це лише ті, хто увірував у Аллага та Його Посланця, а потім не мав сумніву та вів боротьбу на шляху Аллага, жертвуючи своє майно та душу. Саме вони є правдивими!

(Сура “аль-Худжурат”, аят 15)

3 – Прийняття цього свідчення. Аллаг сказав:

Коли їм говорили: «Немає бога, гідного поклоніння, крім Аллага!», вони вивищувалися.

(Сура “ас-Саффат”, аят 35)

4 – Діяти відповідно до цього свідчення, виконуючи накази Аллага і віддаляючись від Його заборон. Аллаг сказав:

Хто повертає обличчя своє до Аллага та робить добро, той уже схопився за надійну основу, а кінець усіх справ належить Аллагу!

(Сура “Лукман”, аят 22)

5 – Правдивість, несумісна із брехнею. Аллаг сказав:

Своїми язиками вони говорять те, чого немає в їхніх серцях.

(Сура «аль-Фатх», аят 11)

6 – Щирість у поклонінні єдиному Аллагу. Всевишній сказав:

А їм не було ніякого наказу, окрім поклоніння Аллагу.

(Сура “аль-Беййіна”, аят 5)

7 – Любов до Аллага, Його Посланця, Його наближених і праведних рабів, а також ненависть по відношенню до тих, хто ворогує з Аллагом і Його Посланцем. Віруючий зобов'язаний віддавати перевагу любові до Аллага і Його Посланцю перед любов'ю до всього іншого, навіть якщо це буде суперечить його пристрастям. Аллаг сказав:

Скажи: «Якщо ваші батьки, діти, брати, дружини, родини, накопичене майно, торгівля — застою в якій

боїтесь — і любі вам житла миліші за Аллага, ого Посланця й зусиль на Його шляху, то чекайте, поки Аллаг не явить наказу Свого! Аллаг не веде прямим шляхом людей нечестивих!»

(Сура “ат-Тауба”, аят 24)

8 – Потрібно вірити, що правом встановлювати закони в сфері поклоніння і взаємин, які стосуються особистості і всього суспільства, дозволяти щось або забороняти щось, володіє тільки Аллаг, Який все докладно роз’яснив Своєму Пророку (мир йому і благословення Аллага). Аллаг сказав:

Тож візьміть те, що дав вам Посланець, та не чіпайте того, що він заборонив вам.

(Сура “аль-Хашир”, аят 7)

Значення свідцтва “Мухаммад – Посланець Аллага”.

Свідцтво, що “Мухаммад – Посланець Аллага”, зобов’язує людину підкорятися Пророку Мухаммаду (мир йому і благословення Аллага) в тому, з чим він прийшов; вірити в те, що він повідомив; і віддалятися від того, що він заборонив. Аллаг сказав:

Тож візьміть те, що дав вам Посланець, та не чіпайте того, що він заборонив вам.

(Сура “аль-Хашир”, аят 7)

До цього свідцтва входить:

1 – Віра в посланницьку місію Пророка (мир йому і благословення Аллага), і в те, що він був останнім і найкращим Посланцем, після якого вже не буде ані пророка, ані посланця. Аллаг сказав:

Мухаммад — не батько когось із ваших чоловіків, але Посланець Аллага й Печатка пророків! Аллаг про кожну річ Знаючий!

(Сура “аль-Ахзаб”, аят 40)

2 – Віра в безгрішність Пророка (мир йому і благословення Аллага) в тих питаннях, які стосувалися доведення посланницької місії від Аллага. Всевишній сказав:

Це не пристрасть говорить, адже це — одкровення, яке відкривається йому!

(Сура “ан-Наджм”, аяти 3-4)

Що ж стосується мирських питань, то Пророк (мир йому і благословення Аллага) був людиною. Він, як і всі люди, міг мати рацію, а міг і помилятися. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, я – лише людина, а люди приходять до мене зі своїми суперечками. І може виявитися так, що хтось з вас буде більш красномовним, ніж інший, і я вважатиму, що він сказав правду, і винесу рішення на його користь на підставі цього. Однак якщо я помилково вирішу віддати йому те, що по праву належить іншому мусульманину, це буде ні чим іншим, як частиною полум'я Пекла, тож нехай він сам візьме це або відмовиться від цього»¹⁸.

3 – Віра в те, що посланницька місія Пророка (мир йому і благословення Аллага) спрямована до всіх людей і джинів, без винятку, аж до Судного дня. Аллаг сказав:

Ми відіслали тебе до всіх людей як доброго вісника й застерігача, але ж більшість людей не знає!

(Сура «Саба», аят 28)

¹⁸ Аль-Бухарі, (6566).

4 – Обов'язковість слідування Сунні Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) нічого до неї не додаючи. Аллаг сказав:

Скажи: «Якщо ви любите Аллага, то йдіть за мною, і Аллаг любитиме вас та простить вам гріхи ваші». Аллаг — Прощаючий, Милосердний!

(Сура «Аль Імран», аят 31)

2- Другий стовп: молитва (ас–саят).

Молитва – це опора, без якої релігія не встоїть. Той, хто залишив молитву, є невірним. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Вершина всього – це іслам, і його опора – це молитва»¹⁹.

Молитва – це певні слова і дії, які починаються вступним прославленням Аллага словами «Аллагу Акбар» (*такбірат аль-іхрам*) і закінчуються словами «Ас-Салям Алейкум ва Рахматуллах» (*таслім*). Мусульманин звершує молитву, поклоняючись Аллагу і звеличуючи Його. Віруючий схиляється і усамітнюється в молитві зі своїм Господом, виявляючи перед Ним смирення. Молитва – це зв'язок раба зі своїм Господом. Коли мусульманин занурюється в насолоди мирського життя, його віра починає згасати, але як тільки він чує заклик до молитви, іскра віри знову розгорається в ньому. Таким чином, вчасно звершуючи молитву, мусульманин завжди пов'язаний зі своїм Творцем. Обов'язково потрібно здійснювати п'ять молитов протягом дня і ночі. Мусульмани звершують ці молитви колективно в мечеті. Винятком є ті випадки, коли з поважних причин мусульманин не може прийти в мечеть або здійснити

¹⁹ Ат-Тірмізі, (2616). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

молитву колективно. Таким чином вони знайомляться одне з одним і зміцнюють між собою узи любові і братерства: відвідують хворих, допомагають нужденним а тим, хто без поважної причини був відсутній в мечеті вони роблять настанови. Колективна молитва в мечеті руйнує всі суспільні перешкоди, які можуть існувати між мусульманами. Всі віруючі моляться пліч-о-пліч: літній і молодий, багатий і бідний, знатний і простолюдин. Направившись в одному напрямку, в один і той же час, здійснюючи однакові рухи і вимовляючи однакові слова, всі мусульмани рівні в своїй покірності перед Аллагом.

3- Третій стовп: милостиня (аз-закят).

Милостиня – це певна частина майна, яку багатий мусульманин зобов'язаний виділити від чистого серця своїм нужденним братам, поклоняючись і підкоряючись Аллагу, щоб допомогти їм у вирішенні їхніх потреб і аби позбавити їх від звернення із проханнями до інших людей. Ця милостиня є обов'язковою для кожного мусульманина, який володіє певним рівнем майна. Доказом цього є слова Аллага:

А їм не було ніякого наказу, окрім поклоніння Аллагу, щирого служіння Йому, молитви та сплати закят; ось вірна релігія!

(Сура «аль-Беййіна», аят 5)

Той, хто заперечує обов'язковість закята, стає невіруючим, тому що це загальновідомий постулат ісламу. Також той, хто заперечує обов'язковість закята, перешкоджає своїм нужденним братам в отриманні їх законного права. Закят не є податком, який стягує ісламська держава зі своїх

підданих, як вважають це деякі неосвічені люди, які не знають ісламу. Якби *закят* був податком, то обов'язок його виплати лягала б на всіх громадян ісламської держави: як на мусульман, так і на немусульман. Але, як це відомо, однією з умов виплати *закят*, є сповідування ісламу. Тому *закят* необов'язковий для немусульман.

Іслам обумовив виплату *закята* наступними умовами:

1 – Володіння певним майном (*нісаб*), рівень якого встановлено ісламом в розмірі 85 грам золота.

2 – Закінчення одного місячного року. Це стосується таких видів майна, як верхові тварини, гроші та товари торгівлі. Якщо вони не пробули у володінні їх господаря повний місячний рік, то він не зобов'язаний виплачувати з них *закят*. Що ж стосується зернових культур, то *закят* з них виплачується одразу ж після збору врожаю, а *закят* з плодів виплачується як тільки вони дозріли.

Категорії людей, які мають право отримати *закят*, згадані в шаріаті. Аллаг сказав:

Милостиня призначена для нужденних і бідних, тих, хто її збирає та роздає, тих, від чийх сердець чекають прихильності, для викупу рабів, для збанкрутілих боржників, для тих, хто бореться на шляху Аллага, а також для подорожніх. Так встановлено Аллагом. А Аллаг — Всезнаючий, Мудрий!

(Сура «ат-Тауба», аят 60)

В якості *закята* людина повинна виділити 2,5% зі свого майна. Однією з цілей *закята*, яку переслідує іслам, є викорінення бідності в суспільстві і виправлення таких небезпечних явищ, як злодійство, вбивство та насилля.

Також однією з цілей *закята* є поживавлення духу громадської взаємодопомоги між мусульманами. Різниця між *закятом* і податком очевидна. Мусульманин виділяє *закят* від чистого серця, без жодного примусу чи нагляду. Саме по собі слово *закят* вказує на очищення душі віруючої людини від скупості та низьких бажань. Також *закят* очищає серце від прихильності до мирського життя і спонукає не забувати про потреби своїх бідних братів та сестер. Аллаг сказав:

Хто здолав свою скупість, той досягнув успіху!

(Сура «аль-Хашир», аят 9)

Закят очищає серця бідних і нужденних від заздрості й ненависті до багатих, бачачи, як ті виділяють частину свого майна, лише тому, що їх цьому зобов'язав Аллаг. Таким чином багаті піклуються про бідних.

Ісламські тексти застерігають людину від відмови виплати *закяту*. Аллаг сказав:

Нехай же не думають ті, які виявляють скупість у тому, що Аллаг дарував їм зі Своєї ласки, що це краще для них! Та ж ні, це гірше для них. У День Воскресіння те, на що вони скупилися, повисне навколо їхньої шиї!

(Сура “Аль Імран”, аят 180)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «У День воскресіння для кожного володаря золота або срібла, який не віддає належного зі свого майна, із цього золота або срібла обов'язково зроблять вогняні пластини, розжарять їх в полум'ї Пекла і стануть припікати ними його бік, лоб і спину, і в міру їх охолодження все це буде для нього повторюватися протягом Дня, рівного за тривалістю п'ятдесяти тисячам років, поки не завершиться Суд над

рабами Аллага і не покажуть такому рабу його дорогу або до Раю, або до Пекла»²⁰.

4- Четвертий стовп: піст в місяць Рамадан (ас-сиям).

Мусульманин зобов'язаний постити протягом одного місяця в році, утримуючись від світанку і до заходу сонця від їжі, пиття, інтимних стосунків і всього, що порушує піст. Піст не був приписаний тільки громаді Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллага), але також був обов'язковим і для попередніх громад. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Встановлено для вас піст — так само, як був він встановлений для тих, які жили раніше за вас. Можливо, будете ви богобоязливі!

(Сура «аль-Бакара», аят 183)

Метою посту не є лише утримання від фізичних і матеріальних дій, які його порушують, але також віруючий зобов'язаний утримуватись від духовних складових, які порушують піст. До них належать брехня, плітки, наклеп, зрада, марнослів'я і інші погані вчинки. Слід зазначити, що віддалення від вищезгаданого є постійним обов'язком мусульманина. Але в місяць Рамадан ця заборона ще більш категорична, тому що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо людина не припинить брехати й чинити погано, то Аллагу не потрібно, щоб вона відмовлялася від своєї їжі і пиття!»²¹.

²⁰ Муслім, (987).

²¹ Аль-Бухарі, (1804).

Піст – це боротьба між душею і її пристрастями. Піст ставить душу мусульманина вище за лихослів'я і погані вчинки. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Аллаг Великий і Всемогутній сказав: “Кожна справа сина Адама робиться їм для себе, крім посту, адже, воістину, він – для Мене, і Я винагороджу за нього”».

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Піст є щитом, і в той день, коли хтось з вас буде постувати, хай уникає всього непристойного і не галасує; якщо ж хтось стане лаяти його або спробує посваритись із ним, нехай скаже такому: “Воістину, я постую! Воістину, я постую!” Клянуся Тим, в Чийй Руці душа Мухаммада, запах із рота, постуячого приємніший для Аллага, ніж пахощі мускусу. Той, хто постує, відчує дві радості: радість, коли він розговлятиметься, а коли він зустрінеться зі своїм Господом, він радітиме тому, що постував»²².

Під час посту мусульманин відчуває труднощі своїх нужденних і бідних братів, і тому він починає краще виконувати їх права і цікавитися їхніми справами.

5- П'ятий стовп: паломництво (аль-хадж).

Паломництво – це відправлення до заповідного Дому Аллага для звершення певних дій, в певних місцях і в певний час. Кожен повнолітній віруючий, чи то чоловік, чи то жінка, зобов'язаний здійснити паломництво хоча б один раз у житті, за умови, що у нього є така фізична і матеріальна можливість. Наприклад, людина, яка через свою хворобу не може здійснити паломництво, але має матеріальну можливість, повинна уповноважити іншу

²² Аль-Бухарі, (1805).

людину зробити за неї хадж. Бідна людина, яка не має такої матеріальної можливості, не зобов'язана здійснювати паломництво, адже Аллаг сказав:

Там містяться ясні знамення. Це — місце Ібрагіма, і хто увійде туди, буде в безпеці. Люди зобов'язані перед Аллагом здійснювати хадж у Дім — хто буде спроможний на це. А якщо хто не вірує, то Аллаг не потребує жителів світів.

(Сура «Аль Імран», аят 97)

Паломництво вважається самим великим ісламським зборами мусульман. На нього в один і той самий час приїжджають мусульмани з усіх куточків світу. Всі вони одночасно звертаються до Єдиного Господа, одягаються в однаковий одяг, роблять однакові обряди поклоніння, проголошуючи єдині слова: «Ось я перед тобою, о Аллаг, немає у Тебе товариша, ось я перед Тобою; воістину, хвала Тобі, і милість належить Тобі і панування, немає у Тебе рівного!».

Ці слова означають: «О, Аллаг! Ми прийшли в це місце, відповівши на Твій заклик, бажаючи досягти Твого вдоволення і підтверджуючи Твою єдиність! Тільки Ти гідний поклоніння, і ніхто інший на це не заслуговує».

Немає жодної різниці, між знатним і простолюдином, білим і чорним, арабом і неарабом: всі однакові перед Аллагом. Переважають вони один одного лише в богобоязливості, що тільки скріплює братерство між мусульманами і єдність їх почуттів і сподівань.

Деякі особливості та відмінні риси ісламської релігії

Іслам – це завершальна небесних релігій, тому у неї повинні бути певні особливості та характерні риси, за допомогою яких вона відрізнялася б від попередніх релігій. Завершальна релігія відповідати потребам всіх часів і народів, аж до настання Судного дня. Ця релігія має гарантувати досягнення щастя всьому людству в обох світах. До цих особливостей і відмінних рис ісламу належать:

1- Шаріатські тексти ясно говорять про те, що єдиною релігією, яку приймає Аллаг, є іслам. Аллаг відправив всіх пророків (мир їм усім), починаючи від Нуха і закінчуючи Мухаммадом (мир йому і благословення Аллага). Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Порівняння мене з іншими пророками подібно до притчі про людину, яка побудувала прекрасний будинок і не уклала одну цеглину в його кутку. Люди обходять навколо нього, захоплюються ним і кажуть: «Чому ж таки не покладено цю цеглину?» Я і є цією цеглиною. Я – останній з пророків»²³.

Перед Судним днем пророк Іса повернеться на землю і наповнить її справедливістю так само, як зараз вона заповнена несправдливістю. Але він не принесе нову релігію, а буде судити між людьми відповідно до релігії Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллага). Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Судний день не настане, поки син Мар'ям не зійде до вас як справедливий суддя. Він зламає хрест і вб'є свиню. В цей

²³ Аль-Бухарі, (3342).

час багатства настільки збільшаться, що вже ніхто не буде бажати їх»²⁴.

Всіх посланців Аллага об'єднував заклик до єдинобожжя. Всі вони заперечували подобу і схожість Аллага до Його створінь і поклоніння не Йому. Всі посланці закликали до прямого поклоніння Аллагу, без жодних посередників між Ним і людиною. Посланці Аллага вказали людям на те, що принесе їм щастя як у мирському, так і у вічному житті. Аллаг сказав:

Він встановив вам у релігії те, що заповів Нуху, те, що Ми відкрили тобі, те, що Ми заповіли Ібрагіму, Мусі та Ісі: «Тримайтеся релігії та не розходьтеся поміж собою в ній!»

(Сура «аш-Шура», аят 13)

2- Іслам стер всі попередні небесні релігії. Він є останньою і завершальною релігією. Аллаг не прийме іншої релігії, крім ісламу. Аллаг сказав:

Зіслали Ми тобі Писання в істині, яке підтверджує те, що було до цього в писаннях, і тебе як наглядача над ним.

(Сура «аль-Маїда», аят 48)

Іслам – це остання небесна релігія. Аллаг взяв на Себе обов'язок подбати про неї аж до Судного дня, на відміну від інших небесних релігій, які Він не зобов'язався зберегти. Тому що попередні релігії були зіслані для певних народів і для певного часу. Аллаг сказав:

²⁴ Аль-Бухарі, (2344).

Воістину, Ми зіслали Нагадування і, воістину, Ми бережемо його!

(Сура «аль-Хіджр», аят 9)

З цього випливає, що Мухаммад (мир йому і благословення Аллага) – це останній посланець, після якого вже не буде ані пророка, ані посланця. Аллаг сказав:

Мухаммад — не батько когось із ваших чоловіків, але Посланець Аллага й Печатка пророків! Аллаг про кожну річ Знаючий!

(Сура «аль-Ахзаб», аят 40)

Це не означає, що не потрібно вірити в попередніх посланців і попередні писання. Так, Іса (мир йому) доповнив релігію Муси (мир йому), а релігію Іси (мир йому) доповнив Мухаммада (мир йому і благословення Аллага), і він (мир йому і благословення Аллага) – печатка всіх пророків. Мусульманин зобов'язаний вірити в усі небесні писання і у всіх посланців. Той, хто не вірить хоча б в одного пророка, стає невіруючим і виходить із ісламу. Аллаг сказав:

Воістину, ті, які не вірують в Аллага та Його посланців, намагаються провести межу між Аллагом та Його посланцями і говорять: «Ми віримо в одних, та не віримо в інших», прагнучи обрати середній шлях. Вони — справжні невіруючі. А для них Ми приготували принизливу кару!

(Сура «ан-Ніса», аяти 150-151)

3- Іслам є самим повним і всеохоплюючим законодавством. Попередні небесні релігії мали духовні основи і закликали

до очищення душі, але, часто, не приділяли належної уваги сфери мирських питань і не впорядковували повною мірою людське життя. Але іслам, який був зісланий як остання і завершальна релігія, упорядкує всі сфери людського життя, охоплюючи собою як питання мирського, так і вічного життя. Аллаг сказав:

Сьогодні Я завершив вам вашу релігію, довів до кінця Свою милість до вас і схвалив іслам як вашу релігію.

(Сура «аль-Маїда», аят 3)

Саме тому іслам є найкращою релігією. Аллаг сказав:

Ви — найкраща громада, створена серед людей: ви наказуєте добре, забороняєте неприйнятне та віруєте в Аллага! Якби люди Писання теж увірували, то це було б краще для них. Є серед них віруючі, але більшість із них — нечестивці.

(Сура «Аль Імран», аят 110)

4- Іслам – це світова релігія, для всіх без винятку людей, на всі часи і для всіх країн. Іслам не був зісланий для якогось конкретного прошарку людей, або тільки для якогось одного народу. Навпаки, іслам – це релігія, яка об'єднує всіх людей не на расовій, національній, патріотичній або епохальній основі, а на основі єдиного віровчення. Кожен, хто увірував в Аллага, як Господа, та в Мухаммада, як Посланця – став під прапор ісламу. Аллаг сказав:

Ми відіслали тебе лише як доброго вісника й застерігача.

(Сура «аль-Фуркан», аят 56)

Якщо ж говорити про попередніх посланців, то вони були відправлені тільки до своїх народів. Аллаг сказав про пророка Нуха:

Ось Ми послали Нуха до народу його.

(Сура “Гуд”, аят 25)

Також Аллаг сказав:

До адитів Ми послали брата їхнього Гуда. Він сказав: “О народі мій! Поклоняйтеся Аллагу! У вас немає бога, гідного поклоніння, крім Нього! А ви тільки вигадуете!”

(Сура «Гуд», аят 50)

Аллаг сказав:

А до самудитів відіслали їхнього брата Саліха. Він сказав: “Люди! Поклоняйтеся Аллагу! У вас немає бога, гідного поклоніння, крім Нього!”

(Сура «аль-Араф», аят 73)

Аллаг сказав:

Відіслали й Лута. Він сказав народу своєму: “Невже ви будете чинити таку мерзоту, якої не чинив перед вами ніхто з жителів світів?”

(Сура «аль-Араф», аят 80)

Аллаг сказав:

А до мад’янітів Ми послали їхнього брата Шуейба.

(Сура «аль-Араф», аят 85)

Аллаг сказав:

Після них Ми послали з Нашими знаменнями Мусу та Гаруна — до Фірауна й старшини народу його.

(Сура «Йунус», аят 75)

Аллаг сказав:

І коли сказав Іса, син Мар'ям: «О сини Ісраїла! Я — посланець Аллага до вас, який підтверджує те, що було до мене в Таураті.

(Сура «аль-Сафф», аят 6)

Іслам — світова релігія, спрямована до всіх людей, без винятку, всюди і на всі часи. Саме тому мусульманам наказано доносити це послання до всіх людей. Аллаг сказав:

Так Ми спрямували вашу громаду на середній шлях, щоб ви були свідками для людей, а Посланець щоб був свідком для вас.

(Сура “аль-Бакара”, аят 143)

5- Вчення і принципи ісламу мають божественне походження. Іслам не підлягає змінам, доповненням чи зменшенням, тому що він не є творінням людини, якій неодмінно властиві недоліки, помилковість і яка може потрапити під вплив оточуючих факторів. Ми бачимо, на скільки змінюваними є закони і системи, створені людиною. Деякі закони, які придатні до певного суспільства, абсолютно неприйнятні в іншому. Деякі закони можуть застосовуватись в один час, але можуть бути непередатними в інший. Так, капіталістичні закони не застосовуються в соціалістичному суспільстві, і навпаки. Той, хто вигадує закони, вкладає в них своє власне бачення

і інтереси. До цього також додається мінливість законів. Буває так, що з часом з'являється людина, яка володіє більшими знаннями, аніж та, яка вигадала той чи інший закон. В результаті чого виникає протиріччя і протистояння.

Якщо ж говорити про ісламське законодавство, то під його божественним походженням мається на увазі те, що воно було зіслане Творцем всіх створінь і всіх світів! Він звів закони, які підходять Його створінням і дозволяють привести до ладу справи кожної окремої людини, якою би високою не була її ступінь. Закони Аллага оберігають права всього суспільства. Аллаг сказав:

Невже прагнуть вони суду часів невігластва? Хто ж кращий за Аллага в суді для людей твердо віруючих?

(Сура «аль-Маїда», аят 50)

6- Іслам – це релігія розвитку, саме це робить його придатним для будь-якого часу і місця. Ісламська релігія прийшла із загальними принципами, поняттями і правилами, які охоплюють всі питання. Із плином часу або зміною місця, основоположні принципи, що стосуються віровчення і поклоніння – такі, як молитва, милостиня, піст, паломництво, покарання тощо – залишаються незмінними.

Якщо виникають якісь нові сучасні питання, то за їх рішенням звертаються до Священного Корану. І якщо в ньому знаходять відповідь, то до інших джерел вже не звертаються. Якщо ж відповідь на питання не знаходять в Корані, то звертаються до достовірної Сунни Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага). Якщо в ній знаходять відповідь, то вже не звертаються до інших

джерел. Якщо ж відповідь на питання відсутня в Сунні, то вчені, які обов'язково існують в усі часи, починають вивчати питання і застосовують принцип *іджтігада*. Вони розглядають нове питання через призму загальної користі і того, що відповідає їх епосі і суспільству. Цей принцип полягає в тому, щоб звернутися до Корану і Сунни і вивести з них загальні законодавчі правила. Наприклад, до таких принципів належать правила: «Основа у всіх речах – це дозволеність», «Збереження користі», «Полегшення і віддалення від труднощів», «Усунення шкоди», «Перешкоджання шляхам, що ведуть до забороненого», «В разі крайньої потреби допускається скоєння забороненого», «Захист від шкоди важливіше за отримання користі», «Вчинення меншого із двох лих», «Зло не можна усунути злом», «Перенесення особистої шкоди заради віддалення від загальної шкоди» тощо. Все це – шаріатські правила. Під *іджтігадом* в жодному разі не мається на увазі слідування за своїми страстями. Навпаки, метою *іджтігада* є досягнення загальної для всіх людей користі, без протиріччя шаріатським текстам. Все це дозволяє ісламу бути придатним для будь-якого часу і місця.

7- Закони ісламу однаково застосовуються до всіх, без винятку. Не існує різниці між багатим і бідним, знатним і простолюдином, головою і підопічним, білим і чорним. Всі рівні перед втіленням законів шаріату. Розглянемо, як приклад, один з найбільш знатних родів племені Курейш – Махзум. Свого часу деякі курейшити, стурбовані вчинком однієї жінки із роду Махзум, яка скоїла крадіжку, стали говорити: «Хто поговорить про неї із Посланцем Аллага (мир йому і благословення Аллага)?», – на що інші сказали: «Хто ж наважиться на це, крім Усами ібн Зейда, улюбленця

Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага)?» Однак коли Усама звернувся до нього із цим питанням, то Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Невже ж ти звертаєшся із клопотанням, коли справа стосується одного з покарань, встановлених Аллагом?!» А після цього він встав, звернувся до людей із проповіддю і сказав: «Воістину, ті, хто жили до вас, були знищені через те, що коли крадіжку скоювала знатна людина з їх числа, то вони не чіпали її, а коли ж скоювала її слабка людина, то вони карали її! Клянуся Аллагом, якби вкрала Фатима, дочка Мухамада, то я обов'язково наказав би відсікти руку і їй!»²⁵.

8- Джерела ісламської релігії є непорушними і незмінними. Їх не можна змінити, спотворити або замінити. Основними джерелами ісламського законодавства є:

а) Священний Коран.

б) Пророча Сунна.

Священний Коран залишився незмінним: яким він був у епоху Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллага), таким і залишився аж до наших днів. Його літери, аяти і сури не були спотворені. Пророк (мир йому і благословення Аллага) обирав для запису Одкровення найгідніших сподвижників. Таких, як Алі, Муавія, Убей ібн Каб і Зейд ібн Сабіт. Щоразу, коли зсилався аят, Пророк (мир йому і благословення Аллага) наказував їм записувати його, а також вказував на його послідовність в сурі. Таким чином Священний Коран був записаний і збережений в

²⁵ Муслім, (1688).

пам'яті сподвижників. Мусульмани дуже ретельно піклуються про Книгу Аллага, вивчають її і навчають її інших, прагнучи опинитись серед найкращих, про яких сказав Пророк Мухаммад (мир йому і благословення Аллага): «Кращим з вас є той, хто вивчає Коран і навчає йому інших»²⁶.

Мусульмани докладають великих зусиль і витрачають своє майно на шляху служіння, турботи і збереження Корану. Вони передавали Коран з покоління в покоління, вивчаючи і читаючи його. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Тому, хто прочитає хоча б одну букву з Корану запишеться одна добра справа, а за кожную добру справу винагороджується десятикратно, і я не кажу, що “Аліф, Лям, Мім” – це одна буква, ні, “Аліф” – буква, “Лям” – буква і “Мім” – буква»²⁷.

Що ж стосується Пророчої Сунни, то вона є другим за значимістю джерелом ісламського законодавства. У багатьох своїх законоположеннях Сунна спирається на Священний Коран. Вона була захищена від підтасовок і підмін. Аллаг зберіг Сунну за допомогою справедливих, гідних довіри передавачів, які присвятили свої життя вивченню хадісів Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) і вивченню шляхів їх передачі. Вони відокремили сильні хадіси від слабких, а також вивчили деталі життя і ступені їх передавачів. В результаті були виділені ті хадіси, які насправді виходять від Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага). До нас дійшли найчистіші повідомлення від нього (мир йому і благословення Аллага), без будь-якої брехні. Хто бажає більш детально вивчити шлях, яким було збережено Сунну,

²⁶ Аль-Бухарі, (4739).

²⁷ Ат-Тірмізі, (2910).

може звернутися до книг з термінології хадісу. Ця наука була створена для того, щоб служити хадісам Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) і показати неможливість і безпідставність будь-яких сумнівів щодо Сунну. Також людина дізнається, які зусилля були витрачені не те, щоб зберегти Сунну Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага).

9- Іслам закликає до рівності між усіма людьми, з огляду на їх загальну основу створіння. Чоловіки і жінки, білі і чорні, араби і неараби – всі походять від Адама (мир йому), праотця всього людства, якого створив Всевишній Аллаг. Потім Аллаг створив для Адама його дружину Єву. І вже від них двох пішли всі люди, які є однаковими, з точки зору основи їх створіння. Аллаг сказав:

О люди! Бійтесь Господа вашого, Який створив вас із однієї душі та створив із неї другу до пари; а з них ще й інших чоловіків та жінок ірозселив їх. Тож бійтесь Аллага, ім'ям Якого ви звертаєтесь одне до одного, і дотримуйтесь родинних зв'язків. Воістину, Аллаг наглядає за вами!

(Сура «ан-Ніса», аят 1)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, Аллаг очистив вас від гордовитості доісламських часів невігластва і властивий їм звичай хизуватися своїми предками. Є тільки богобоязливий віруючий і нещасний грішник, всі люди – діти Адама, а Адам був створений із землі»²⁸.

²⁸ Ахмад, (8721). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Люди, які жили раніше, і ті, хто будуть жити на цій землі в майбутньому, всі вони походять від Адама і є його нащадками. Початок кожного з них був під покровом однієї релігії і однієї мови. Але з часом, коли людей стало багато і вони розселилися по землі, природнім результатом цього став розбрат: відмінність мов, кольорів шкіри і характерів. Також цей розбрат вплинув на образ їх мислення і спосіб життя, що згодом призвело до відмінностей у віровченні. Аллаг сказав:

Люди були єдиною громадою, але розійшлися між собою. Якби перед цим не було слова Господа твого, то вже вирішилося б те, в чому розійшлися вони!

(Сура «Йунус», аят 19)

Вчення ісламу однаково дивиться на всіх людей. Незважаючи на їх стать, колір шкіри, мову або характер — всі вони рівні перед Аллагом. А їх різниця полягає лише в їх близькості чи віддаленості від втілення в життя законів Аллага. Всевишній сказав:

О люди! Воістину, Ми створили вас із чоловіка та жінки й зробили вас народами та племенами, щоб ви знали одне одного. Воістину, найшанованіші з-посеред вас перед Аллагом — найбільш богобоязливі! Воістину, Аллаг — Всезнаючий, Всевідаючий!

(Сура «аль-Худжурат», аят 13)

Спираючись на це можна сказати, що згідно із рівністю, яку затверджено ісламом, всі люди є однаково вільними, якщо йдеться про певну впорядковану свободу. Саме релігія встановлює рамки цієї свободи, яка підносить людину над тваринною вседозволеністю. Отже, з огляду на цю свободу, у людини є:

а) Свобода думки.

Свобода вираження власних думок. Іслам спонукає своїх послідовників завжди і всюди говорити істину, висловлюючи конструктивні і корисні думки. Іслам закликає людей не боятися осуду тих, хто не це заслуговує по праву, адже Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Найкращим *джигадом* є слово істини, сказане перед несправедливим правителем»²⁹.

Сподвижники змагалися одне з одним за втіленні в життя цього принципу. Повідомляється, що одного разу один чоловік сказав Умару ібн аль-Хаттабу: «О, правитель правовірних, бійся Аллага!» Тоді інший заперечив йому, сказавши: «Чи ти кажеш правителю правовірних «Бійся Аллага?!!». Тоді Умар сказав: «Залиш його, нехай говорить це. Адже, справді, в вас не буде добра, якщо ви не будете говорити нам. І в нас не буде блага, якщо ми не прийматимемо цього від вас»³⁰.

Також повідомляється, що Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг), коли вже був правителем правовірних, одного разу зустрів одного чоловіка спитав: «Як ти вчинив?» Тоді чоловік відповів: «Алі і Зейд вчинили так-то й так-то». Тоді Умар сказав: «А я б зробив інакше». Потім чоловік запитав: «То ж що тобі заважає зробити так, як ти вважаєш за правильне, адже ти є правителем?». На що Умар відповів: «Якби я повернув тебе до Книги Аллага або Сунни Його Посланця, то тобі слід було б вчинити так. Але я сказав тобі про свою думку, яка може бути правильною, а може бути і

²⁹ Абу Дауд, (4344). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

³⁰ «Манакіб Амір аль-Мумінін Умар ібн аль-Хаттаб», Ібн аль-Джаузі, с. 155.

помилковою. Таким чином, моя думка жодним чином не спростовує думки, висловленої Алі і Зейдом»³¹.

б) Свобода власності.

Іслам надає людині свободу власності і свободу можливості заробляти на життя дозволеним способом. Аллаг сказав:

Не бажайте того, шляхом чого Аллаг віддав перевагу одним із вас перед іншими. Чоловіку — частка з того, що отримав він, а жінці — частка з того, що отримала вона.

(Сура “ан-Ніса”, аят 32)

в) Можливість отримання освіти.

Іслам надає людині можливість навчання і отримання освіти. Більш того, навчання в ісламі є одним із обов'язків. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Отримання знань є обов'язком кожного мусульманина»³².

г) Можливість отримання користі від корисних копалин, які Аллаг вклав у землю.

Подібне є допустимим відповідно до визначених Шариатських правил. Аллаг сказав:

Він — Той, Хто зробив землю покірною для вас. Ходіть же різними краями та споживайте з Його наділу; до Нього повернетесь ви!

(Сура «аль-Мульк», аят 15)

д) Можливість заняття керівних посад в суспільстві.

³¹ “Г'лям аль-Муваккі'їн”, Ібн аль-Кайїм.

³² Ібн Маджаг, (224). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Така можливість існує при наявності певних умов і можливостей. Доручення подібних справ в руки тих, хто цього не заслуговує, вважається в ісламі зрадою і одним із ознак настання Судного дня. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Чекай настання цієї Години тоді, коли буде загублено те, що віддано на зберігання». Бедуїн запитав: «Як же це буде загублено?» Пророк (мир йому і благословення Аллага) відповів: «Так буде, якщо підтримку цієї справи буде доручено нездатним, і тоді слід чекати настання цієї Години!»³³.

10- В ісламі немає так званої «влади духовенства», яка існує серед церковних клерикалів в інших релігіях. Іслам прийшов, аби зруйнувати всі види посередництва між Аллагом і Його рабами. Аллаг дорікнув багатобожникам за те, що вони зверталися до посередників під час свого поклоніння Аллагу. Аллаг сказав:

Чи не Аллагу належить щира релігія А ті, які беруть собі помічників замість Нього, говорять: «Ми поклоняємося їм лише для того, щоб вони наблизили нас до Аллага!»

(Сура “аз-Зумар”, аят 3)

Аллаг пояснив справжню суть цих посередників: вони не здатні ні нашкодити, ні принести користь. Навпаки, ці посередники є такими самими створіннями, як і ті, хто до них звертається. Аллаг сказав:

³³ Аль-Бухарі, (6131).

Воістину, ті, кого ви кличете замість Аллага — раби, подібні до вас. Тож покличте їх, нехай вони дадуть вам відповідь, якщо ви говорите правду!

(Сура «аль-Араф», аят 194)

Іслам заклав пряму зв'язку між Аллагом і Його рабами. Цей зв'язок ґрунтується на абсолютній вірі в Нього; у звертанні лише до Нього під час потреб; в проханні тільки в Нього прощення і допомоги. Все це здійснюється напряду, без будь-яких посередників. Нехай той, хто вчинив гріх, підніме руки тільки до Аллага і попросить у Нього допомоги. Нехай він зробить це в будь-якому місці і в будь-якому положенні. Аллаг сказав:

Але хто скоїть зле або буде несправедливим до самого себе, а потім благатиме прощення у Аллага, той знайде Аллага Прощаючим, Милосердним!

(Сура «ан-Ніса», аят 110)

В ісламі немає «духовних лідерів», які б дозволяли заборонене, забороняли дозволене, прощали гріхи або вважали б себе представниками Аллага перед Його рабами. В ісламі ніхто не може вигадувати закони або віровчення. Ніхто не може когось ввести до Раю або заборонити його, тому що право законотворчості належить тільки Єдиному Аллагу. Всевишній сказав:

Вони беруть собі за Господа, крім Аллага, своїх учених і ченців.

(Сура “ат-Тауба”, аят 31)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) так пояснив цей аят: «Вони не поклонялися їм, але коли вони дозволяли їм щось, то вони вважали це дозволеним, а коли

вони забороняли їм щось, то вони вважали це забороненим»³⁴.

11- Іслам – це релігія ради у всіх питаннях: релігійних і світських, внутрішніх і зовнішніх. Аллаг сказав:

Які відповідають своєму Господу, звершують молитву, радяться між собою у справах та жертвують із того, чим Ми наділили їх.

(Сура “аш-Шура”, аят 38)

Принцип ради є одним із основних принципів в ісламському шаріаті. Саме тому Посланцю Аллага (мир йому і благословення Аллага) було наказано застосовувати його на практиці. Аллаг сказав:

За милістю від Аллага ти був м’який із ними. Якби ти був грубим чи жорстоким, то вони неодмінно залишили б тебе. Вибач їм та благай про прощення для них; радься з ними у справах.

(Сура «Аль Імран», аят 159)

Використовуючи принцип ради, можна досягти правильного рішення питання і зрозуміти справжній стан справ. Коли мусульмани, на початку ісламської епохи, повністю втілювали цей принцип у життя як в релігійній, так і в побутовій сфері, вони досягли праведності та величі. Але варто було їм відхилилися від цієї великої основи, як їх спіткав занепад.

³⁴ Ат-Тірмізі, (3095). Аль-Албані назвав хадіс добрим.

12- Іслам наказує людям дотримуватися прав одне одного. Це дозволяє гарантувати взаєморозуміння, любов і налагодити їхні побутові та релігійні справи. У батьків, дітей, родичів, сусідів, друзів і інших людей є права. Аллаг сказав:

Поклоняйтесь Аллагу та не додавайте Йому нікого як рівного. Якнайкраще ставтеся до батьків, родичів, сиріт і бідних; а також до сусідів, які є вашими родичами, і до тих, які не є вашими родичами; до побратима, до подорожнього, а також до рабів ваших. Воістину, Аллаг не любить зухвалих і гордих.

(Сура «ан-Ніса», аят 36)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не заздрить одне одному, не збільшуйте ціну, відмовтеся від взаємної ненависті, не повертайтеся спиною одне до одного, не перебивайте торгівлі одне одному і будьте братами, о раби Аллага, адже мусульманин мусульманину брат, і тому не повинен ніхто з мусульман ані гнобити іншого, ані обдурювати його, ані ставитися до нього із презирством, ані залишати його без допомоги, а богобоязливість прихована ось тут!», – і Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) тричі вказав рукою собі на груди, після чого сказав: “Досить буде шкоди тій людині, яка зневажає свого брата в ісламі, і для кожного мусульманина мають бути недоторканими життя, майно і честь іншого мусульманина!”»³⁵.

Пророк (мир йому і благословення Аллага) також сказав: «Не увірує ніхто з вас повною вірою доти, поки не стане

³⁵ Муслім, (2564).

бажати своєму брату в ісламі того ж, чого бажає самому собі»³⁶.

Навіть у ворогів ісламу є права! Одного разу, Абу Азіз ібн Умейр, брат Мусаба ібн Умейра, сказав: «Ще до ісламу я опинився серед бранців битви біля Бадру. Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Я заповідаю вам добре ставитися до полонених». Я ж потрапив в полон до одного з ансарів. Коли їм приносили обід і вечерю, то вони їли лише один фінік, а нас годували хлібом, слідуючи настановам Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага)»³⁷.

Іслам пішов ще далі: він надав права навіть тваринам! Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо хтось вб'є горобця заради забави, горобець прокричить в Судний День: «О Господь! Ця людина вбила мене заради забави і без потреби»³⁸.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Одними з найтяжчих гріхів перед Аллагом є вчинок чоловіка, який одружився із жінкою, а після того, як задовольнив свою потребу, розлучився із нею і забрав її шлюбний подарунок. Також до найтяжчих гріхів належить вчинок людини, яка сповна використала послуги іншої людини, а потім привласнила собі його заробіток. Також і людина, яка вбила тварину заради забави”³⁹.

Повідомляється, що одного разу Ібн Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг) проходив повз групу курайшітських

³⁶ Аль-Бухарі, (13).

³⁷ Ат-Табарані, (409). Аль-Албані назвав хадіс слабким.

³⁸ Ібн Хіббан, (5894). Аш-Шавкані сказав: «Цей хадіс був переданий такими шляхами передачі, які вважали достовірними деякі вечені».

³⁹ «Ас-Сільсіля ас-Сахіха».

дітей, які підвісили птаха або курку і стріляли в неї з луків. Причому кожна стріла, яка не потрапляла у ціль, діставалася власнику птиці. Коли вони побачили Ібн Умара, то розбіглися, а він сказав: «Хто це зробив? На цій людині – прокляття Аллага, адже Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) прокляв кожного, хто вибирає мішенню живу істоту!»⁴⁰.

Одного разу, проходячи повз верблюда, спина якого практично прогнулася до живота через голод, Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Побійтеся Аллага в тому, що стосується цих безсловесних тварин! Їздіть на них верхи, якщо вони здорові, і їжте їх м'ясо, якщо вони здорові»⁴¹.

Іслам наказав суспільству дотримуватися прав індивіда, а індивіду наказав дотримуватися права суспільства. Суспільство діє в інтересах особистості, а особистість – в інтересах суспільства. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, у відносинах одне з одним віруючі схожі на будову, окремі частини якого зміцнюють одне одного», – і, сказавши це, він переплів між собою пальці своїх рук⁴².

Якщо ж існує протиріччя між особистою і суспільною користю, то суспільній користі віддається перевага над особистою. Як приклад можна навести знесення будинку, який знаходиться в аварійній ситуації – звичайно, із виплатою компенсації його власникам.

⁴⁰ Муслім, (1958).

⁴¹ Ібн Хузейма, (2545). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

⁴² Аль-Бухарі, (467).

13- Іслам – це релігія милосердя, м'якості і співчуття. Іслам усіма своїми принципами закликає залишити жорстокість і черствість. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Над тими, хто милостивий, змилостивиться і Милостивий! Будьте милосердними до тих, хто на землі, і над вами змилується Той, Хто на небі!»⁴³.

Іслам не обмежився закликом до милосердя і співчуття тільки до людей. Милосердя ісламу стосується і тварин. Одна жінка потрапила до Пекла через кішку. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Одна жінка була піддана тортурам і опинилася в Пеклі через кішку, яку вона тримала під замком доти, поки ця кішка не здохла від голоду. Вона не годувала і не поїла її, і не випускала, аби вона сама могла харчуватися тим, що знайде на землі».

Іслам зробив вияв милосердя щодо тварин однією з причин прощення гріхів і входу до Раю. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якось одного чоловіка, який йшов своєю дорогою, стала мучити сильна спрага. Він знайшов криницю, спустився до води і напився, а коли вибрався назовні, несподівано побачив перед собою собаку, яка висовувала свій язик і їла через спрагу вологу землю. Коли чоловік побачив це, то сказав собі: “Цю собаку мучить спрага так само, як мучила вона й мене”, – після чого він знову спустився до води, наповнив нею свій черевик, взяв його в зуби і не випускав його із рота, поки не вибрався назовні. Піднявшись на поверхню землі, він напоїв собаку, і Аллаг віддячив йому за це, простивши йому його гріхи». Люди запитали: “О Посланець Аллага,

⁴³ Ат-Тірмізі, (323). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

хіба нам буде нагорода і за тварин?” Він сказав: “Нагорода буде за все живе”⁴⁴.

Якщо іслам наказує виявляти таке милосердя щодо тварин, то що ж говорити про прояв милосердя до людини? Аллаг сказав:

Ми пошанували синів Адама й дозволили їм пересуватися сушею та морем, наділили їх благами й віддали їм велику перевагу перед багатьма іншими творіннями!

(Сура «аль-Ісра», аят 70)

14- В ісламі немає чернецтва, кастрації та зречення від мирського життя. Іслам не закликає своїх послідовників залишати насолоди, які Аллаг створив і дозволив Своїм рабам. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не ускладнюйте собі, аби вам не було ускладнено! Адже, воістину, один з народів ускладнив для себе, і Аллаг ускладнив для них. Вони почали залишатися на самоті в келіях і монастирях. Аллаг сказав:

А чернецтво вони самі вигадали.

(Сура “аль-Хадід”, аят 27)»⁴⁵.

Також Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Я застерігаю вас від прояву крайнощів у релігії. Адже, воістину, тих, хто жили до вас, погубила крайність в релігії»⁴⁶.

⁴⁴ Аль-Бухарі, (2334).

⁴⁵ Абу Дауд, (4904).

⁴⁶ Ахмад; Ібн Маджаг. Достовірний хадіс.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, Аллаг любить бачити наслідки Своїй милості на Своєму рабі»⁴⁷.

Але разом з цим іслам не закликає занурюватися у насолоди мирського життя без жодних обмежень. Іслам – це релігія поміркованості і справедливості, яка об'єднує між мирським і вічним життям. Кожне із життів іслам вважає доповненням іншого. Таким чином одне життя не бере верх за рахунок іншого життя. Аллаг наказав врівноважувати між душею і тілом. Якщо віруючий занурився у мирське життя, то йому слід згадати свої духовні потреби і виконувати ті поклоніння, які його зобов'язав Аллаг. Всевишній сказав:

О ви, які увірували! Коли закликають вас на молитву в п'ятницю, то зверніться до згадування Аллага і полиште справи торгівельні. Це краще для вас, якщо ви розумієте!

(Сура «аль-Джума», аят 9)

Якщо віруючий занурився в поклоніння, то йому слід згадати свої матеріальні потреби, і зайнятися пошуком свого наділу. Аллаг сказав:

І коли молитва закінчиться, то розходьтесь по землі, шукаючи милість Аллага, і згадуйте Аллага часто, можливо, матимете ви успіх!

(Сура «аль-Джума», аят 10)

Іслам хвалить того, хто зумів об'єднати між цими двома сферами – духовною і матеріальною. Аллаг сказав:

⁴⁷ “Сахіх аль-Джамі ас-Сагир», (1887).

Чоловіки, яких ні купівля, ні продаж не відволікають від згадування Аллага, звершення молитви й виплати закятю. Вони бояться того Дня, коли здригнуться серця й застигнуть погляди.

(Сура “ан-Нур”, аят 37)

Іслам приніс методологію, яка, відповідно до божественних законів і правил, зберігає права душі, тіла і розуму. В ісламі немає крайнощів надмірності і потурання. Мусульманину треба пам'ятати про відповідальність за вчинені ним вчинки і сказані ним слова. Аллаг сказав:

**Хто зробив добра на вагу порошинки — побачить його!
Хто зробив зла на вагу порошинки — побачить його!**

(Сура «аз-Зальзаля», аяти 7-8)

Мусульманин не повинен нехтувати потребами власного тіла. Він має використовувати, їсти і пити тільки те, що дозволив Аллаг. Всевишній сказав:

Запитай: «Хто заборонив прикраси, які Аллаг дав Своїм рабам, а також блага з наділу Його?»

(Сура «аль-Араф», аят 32)

Іслам заборонив лише найгірше і найшкідливіше для людини – те, що може заподіяти лихо людському розуму, тілу, майну або суспільству. Людська душа, якщо дивитися на неї крізь призму ісламу, була створена Аллагом. Всевишній залишив людину намісником на землі заради того, аби вона поклонялася Йому і жила відповідно до Його законів, тому ніхто не має права відбирати цю душу. Аллаг створив для душі тіло, яке доповнює її. Вони нерозривно пов'язані між собою, аби душа, за допомогою тіла, могла виконувати накази Аллага: здійснювати поклоніння,

виконувати права інших творінь і заселяти землю. Аллаг сказав:

Ми створили людину в найкращому образі.

(Сура «ат-Тін», аят 4)

Саме тому Аллаг наказав берегти тіло і піклуватися про нього відповідно до Своїх законів. Цю мету можна виконати, дотримуючись таких принципів:

а) Очищення. Аллаг сказав:

Воістину, Аллаг любить тих, які каються, любить тих, які очищуються!

(Сура “аль-Бакара”, аят 222)

Однією з умов обов'язкової молитви, яку мусульманин звершує п'ять разів на добу, є наявність ритуальної чистоти. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не приймається молитва без очищення, і не приймається милостиня із вкраденого трофея»⁴⁸.

Після статевого осквернення мусульманин зобов'язаний зробити повне омовіння, тому що Аллаг сказав:

А якщо ви перебуваєте в стані нечистоти, то викупайтесь.

(Сура «аль-Маїда», аят 6)

Звершення повного омовіння є затвердженою Сунною для цілого ряду поклонінь, серед яких п'ятнична молитва, дві святкові молитви, велике і мале паломництво.

б) Стежити за своєю чистотою.

⁴⁸ Муслім, (224).

– Слід мити руки перед їжею. Повідомляється від Аїші (хай буде вдоволений нею Аллаг), що Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага), якщо перебував у стані статевого осквернення, перш, ніж лягати спати, здійснював мале омовіння. Він робив таким самим чином, якщо хотів приступити до їжі або пити. Аїша (хай буде вдоволений нею Аллаг) сказала: «Він мив свої руки, а тільки після цього їв або пив»⁴⁹.

– Слід дбати про чистоту своїх зубів і ротової порожнини. Іслам спонукає до використання *сівака*. Доказом цього є слова Пророка (мир йому і благословення Аллага): «Якби я не боявся обтяжити членів своєї громади, то наказав би їм використовувати зубочистку (*сівак*) перед кожною молитвою»⁵⁰.

– Слід усувати все, що може стати причиною скупчення мікробів і бруду. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Природними є п'ять речей: обрізання, гоління волосся із лобка, вищипування волосся під пахвами, підстригання нігтів і укорочення вусів»⁵¹.

в) Їсти й пити тільки благе. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! жте ті блага, якими наділили Ми вас, і дякуйте Аллагу, якщо поклоняєтесь ви Йому!

(Сура «аль-Бакара», аят 172)

Аллаг поставив умову, за якої можна користуватися благами: не можна проявляти надмірність і шкодити своєму тілу. Аллаг сказав:

⁴⁹ «Сахіх ан-Насаї».

⁵⁰ Муслім, (252).

⁵¹ Аль-Бухарі, (5939).

Їжте й пийте, але не понад міру. Воістину, Він не любить тих, які порушують міру!

(Сура «аль-Араф», аят 31)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) вказав на найкращий спосіб вживання їжі і пиття, він сказав: «Ніколи людина не наповнювала посудини гіршої за свій власний шлунок! Досить сину Адама декількох шматочків їжі, завдяки яким він зможе випрямити свою спину, а якщо вже неминуче для нього їсти більше, нехай третину свого шлунку виділяє для їжі, третину – для пиття, а ще третину – для легкості дихання»⁵².

г) Заборона всієї шкідливої їжі та пиття, до яких належать мертвечина, кров, свинина, алкоголь, наркотики і куріння. Все це було заборонено заради збереження людського здоров'я. Аллаг сказав:

Воістину, Він заборонив вам мертвечину, кров, м'ясо свині і те, що принесено в жертву не заради Аллага. А якщо хто був змушений порушити це, не чинячи непослуху та не зловживаючи, немає тому гріха. Воістину, Аллаг — Прощаючий, Милосердний!

(Сура «аль-Бакара», аят 173)

Також Всевишній Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Воістину, вино, азартні ігри, камені жертovníків і стріли для ворожби — мерзота від шайтана! Тож стережіться цього! Можливо, будете спасенні! Воістину, шайтан бажає посіяти між вами ворожнечу й ненависть через вино й азартні ігри і

⁵² Ат-Тірмізі, (4/590). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

відвернути вас від згадування Аллага й молитви. Невже ви не зупинитесь?

(Сура «аль-Маїда», аяти 90-91)

д) Практикувати корисні види спорту, наприклад, боротьбу. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) поборов чоловіка на ім'я Рукана⁵³.

Також до цього входять різні змагання. Повідомляється від Аїші (хай буде вдоволений нею Аллаг), що одного разу, коли вони з Пророком (мир йому і благословення Аллага) були в дорозі, вони вирішили позмагатися наввипередки. Тоді Аїша (хай буде вдоволений нею Аллаг) перемогла Пророка (мир йому і благословення Аллага). Але через деякий час, коли Аїша (хай буде вдоволений нею Аллаг) погладшала, то Пророк (мир йому і благословення Аллага) переміг її, сказавши: «Цей раз – за той, минулий раз»⁵⁴.

Плавання, стрільба і їзда верхи є корисними видами спорту. Повідомляється від Умара ібн аль-Хаттаба (хай буде вдоволений ним Аллаг), що він сказав: «Навчайте ваших дітей стрільбі, плаванню та верховій їзді на конях».

е) Лікувати своє тіло, коли воно ослабло або захворіло. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Існують ліки від кожної хвороби, і, якщо ліки будуть застосовані до хвороби, вона буде вилікувана, з дозволу Аллага»⁵⁵.

ж) Виконувати поклоніння, які приписав Аллаг і які є живленням для душі. Все це необхідно для того, аби позбавити душу від занепокоєння, яке негативно

⁵³ Аль-Хакім, (5903).

⁵⁴ Абу Дауд, (3/29). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

⁵⁵ Муслім.

позначається на тілі в результаті чого, його може спіткати недуга. Аллаг сказав:

“Тих, які увірували й знайшли спокій для своїх сердець у згадуванні Аллага!” Хіба ж не в згадуванні Аллага знаходять спокій серця

(Сура «ар-Рад», аят 28)

Іслам вважає, що потурання до власного тіла, порушення його прав і витрачання його сил в недозволеному шаріатом напрямку, є забороненим. Повідомляється від Анаса ібн Маліка (хай буде вдоволений ним Аллаг): Одного разу до будинків дружин Пророка (мир йому і благословення Аллага) прийшли троє людей, які стали розпитувати про те, як поклоняється Аллагу Пророк (мир йому і благословення Аллага). Коли їм розповіли про це, то вони, вочевидь, вважаючи, що це не так вже й багато, сказали: “Як далеко нам до Пророка (мир йому і благословення Аллага), якому прощені і минулі його гріхи, і майбутні!” Потім один з них сказав: “Що стосується мене, то я буду молитися кожному ніч безперервно”. Інший сказав: “Я буду постійно дотримуватися посту”. Третій же сказав: “А я буду цуратися жінок і ніколи не одружуся”. А через деякий час до них підійшов Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага), який запитав: “То це ви казали так-то й так-то? Клянуся Аллагом, я більше вас боюся Аллага, однак в деякі дні я постую, а в інші не роблю цього, я молюся ночами і сплю, а також одружуюсь із жінками, а той, хто не бажає слідувати моїй Сунні, не має до мене відношення!”⁵⁶

⁵⁶ Аль-Бухарі, (4776).

15- Іслам – це релігія знань і розвитку. Саме до цього Аллаг спонукає людей. Аллаг сказав:

Невже рівні ті, які знають, і ті, які не знають?

(Сура “аз-Зумар”, аят 9)

Аллаг засудив невігластво і невігласів, сказавши:

Шукаю захисту в Аллага, щоб не бути невігласом!

(Сура “аль-Бакара”, аят 67)

Вивчення деяких наук іслам вважає особистим обов'язком кожного мусульманина. До них належать ті знання, без яких мусульманин не може жити і практикувати свою релігію. Також серед наук є ті, освоєння яких є колективною обов'язком: якщо достатня частина людей вивчить їх, то гріх спадає з усіх інших. З мирських питань Аллаг наказав Своему Посланцю (мир йому і благословення Аллага) збагачуватись тільки знаннями, сказавши:

Скажи: «Господи, додай мені знання!»

(Сура «Та Га», аят 114)

Іслам шанує знання і вчених. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «До моєї громади не належить той, хто не поважає старших з нас; хто не виявляє милосердя до молодших з нас; і хто не знає прав знаючих з нас»⁵⁷.

Іслам підніс вчених на високу ступінь. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Перевага знаючих над

⁵⁷ Ахмад, (22807). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

тими, хто поклоняється, подібна моїй перевазі над іншими людьми»⁵⁸.

Іслам сприяв поширенню знань і спонукав до їх вивчення. Прагнення до отримання знань вважається в ісламі одним з видів священної боротьби (*джигад*), за яку на людину чекає винагорода, і це буде для неї дорогою, яка веде до Раю. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, хто відправиться для отримання знань, буде перебувати на шляху Аллага, поки не повернеться»⁵⁹.

Також Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Тому, хто вийшов на якийсь шлях в пошуках знання, Аллаг за це полегшить шлях до Раю»⁶⁰.

Іслам спонукає не тільки до набуття шариатських знань, а й до вивчення інших корисних наук. Отримання знань в ісламі вважається поклонінням, за яке на людину чекає нагорода. Таке пізнання наук є обов'язком, який пов'язаний із достатністю, як про це йшлося раніше, адже у людей є дуже велика потреба в цих науках. Аллаг сказав:

Невже ти не бачиш, що Аллаг проливає з неба воду, якою Ми пророшуємо плоди різного кольору. Мають різний колір і гірські стежки: білий, червоний, а також чорний, наче як у ворони. Люди, тварини й худоба так само бувають різного кольору! Воістину, бояться Аллага серед Його рабів тільки наділені знанням! Воістину, Аллаг — Всемогутній, Прощаючий!

(Сура «аль-Фатир», аяти 27-28)

⁵⁸ Ат-Тірмізі, (2685). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

⁵⁹ Ат-Тірмізі, (2647). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

⁶⁰ Ат-Тірмізі, (5/28). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Ці аяти закликають до глибоких роздумів, які приведуть людину до визнання існування Творця всього сущого. Вони також закликають людину отримувати користь від усього, що створив Аллаг. Поза всяким сумнівом, вчені, про яких йде мова в цих аятах, не є тільки вченими шаріатських наук. Навпаки, тут йдеться про всіх вчених, які допомагають людям отримати користь із творінь, якими їх оточив Аллаг. Так, наприклад, шлях утворення хмар і опадів люди змогли дізнатися завдяки хімії та фізиці. Яким чином ростуть рослини і утворюються плоди люди дізналися завдяки агрономії. Яким чином влаштовані різні види гір і секрети будови землі люди дізналися завдяки географії. Про тілобудову людини і тварин змогли дізнатися завдяки біології тощо.

16- Іслам виховує в людині почуття, що за нею завжди спостерігає Всевишній Аллаг. Саме тому мусульманин завжди і всюди прагне досягнути вдоволення Аллага і не зробити те, що може Його розгнівати. Віруючий знає, що за ним завжди споглядає Аллаг. Тож мусульманин не краде через страх перед Аллагом, а не через страх перед поліцією. Теж саме можна сказати і про полишення решти гріхів. Ісламські принципи однаково виховують внутрішній і зовнішній світ мусульманина. Аллаг сказав:

Чи промовлятимеш уголос, чи ні — воістину, Він знає таємне й найбільш приховане!

(Сура «Та Га», аят 7)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав про щирість (*іхсан*) наступне: «Суть щирості (*іхсан*) полягає в тому, щоб ти поклонявся Аллагу так, ніби бачиш Його, а

якщо ти Його не бачиш, то пам'ятай про те, що Він, воістину, бачить тебе»⁶¹.

Аби виховати в мусульманина почуття того, що за ним завжди спостерігає Аллаг, Іслам пішов наступними кроками:

Перше: віра в існування Аллага. Тільки Він здатний на всяку річ і володіє найдосконалішою сутністю і атрибутами. Він знає про все, що відбувається в бутті, і робить те що побажає. Аллаг сказав:

Він — Той, Хто створив небеса і землю за шість днів, а потім утвердився на троні. Знає Він, що входить у землю і що виходить із неї, і що сходить із неба, і що здійснюється туди. Він з вами знанням, де б ви не були, і бачить Аллаг те, що чините ви!

(Сура «аль-Хадід», аят 4)

Знання Аллага абсолютне – Він знає навіть найприхованіші і найдрібніші деталі. Аллаг сказав:

Істинно, створили Ми людину, і знаємо, що нашіптує їй душа її, і Ми ближче до неї, ніж шийна жила!

(Сура «Каф», аят 16)

Друге: віра у Воскресіння і Збір. Аллаг сказав:

Невіруючі думають, що вони ніколи не воскреснуть. Скажи: «Ні! Клянуся Господом моїм, ви воскреснете, а потім, воістину, сповістять вам про вчинки ваші! Це для Аллага легко!»

(Сура «ат-Тагабун», аят 7)

⁶¹ Аль-Бухарі, (50).

Третє: віра в розрахунок за вчинені діяння. Аллаг сказав:

**Що б не вчинила кожна душа, відповідати за це їй самій.
Ніхто не понесе тягар іншого!**

(Сура «аль-Анам», аят 164)

Кожна людина буде відповідати за всі свої вчинки і слова перед Аллагом: за малі та великі, за гарне та погане. За добро людині буде віддано добром, а за зло – злом. Аллаг сказав:

**Хто зробив добра на вагу порошинки — побачить його!
Хто зробив зла на вагу порошинки — побачить його!**

(Сура “аз-Зальзаля”, аяти 7-8)

Четверте: підкорення і любов до Аллага і Його Посланця (мир йому і благословення Аллага) мають стояти на першому місці.

17- Добрі справи, які людина звершила в ісламі, будуть збільшені Аллагом у багато разів, а погані справи не будуть збільшені. Аллаг сказав:

**Хто прийде з добрим вчинком, той матиме десять таких.
А хто прийде із лихим вчинком, тому відплатять за нього; і ні з ким не вчинять несправедливо!**

(Сура «аль-Анам», аят 160)

Людина отримає винагороду навіть за добрий намір, незважаючи на те, що не зробила доброї справи. Більш того, якщо мусульманин захоче зробити щось погане, але, залишивши це через страх перед Аллагом, то Всевишній винагородить його як за звершення доброї справи, тому що віруючий залишив гріх заради Аллага. Пророк (мир йому і

благословення Аллага) сказав: «Аллаг Всевишній говорить: “Якщо вирішить раб Мій зробити погане, то не записуйте йому поганої справи, поки він не зробить її. Якщо він зробить її, то запишіть йому це як воно є, а якщо він відмовиться від здійснення цього заради Мене, то запишіть йому одну добру справу. Якщо він вирішить зробити добру справу, але не зробить її, то запишіть йому одну добру справу, а якщо він зробить її, то запишіть йому від десяти до семисот добрих справ»⁶².

Більш того, задоволення власних пристрастей дозволеним в ісламі чином вважається поклонінням, якщо у людини, при цьому, є добрий намір і добра мета. Так, наприклад, якщо людина, вживаючи їжу і пиття, прагне зміцнити власне тіло, щоб заробляти собі на життя або поклонятися Аллагу належним чином, то за цей вчинок на неї чекає нагорода від Аллага. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо чоловік, витрачаючи на свою сім'ю, очікує за це винагороди від Аллага, то це буде для нього милостинею»⁶³.

Якщо мусульманин задовольняє свою пристрасть зі своєю дружиною дозволеним чином, при цьому маючи намір зберегти свою цнотливість і благочестя і не зробити забороненого, то за цей вчинок на нього чекатиме винагорода від Аллага. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Статеві стосунки, які має кожен з вас зі своєю дружиною, є милостинею!» Сподвижники запитали: «О Посланець Аллага, хіба за те, що хтось з нас задовольнить своє бажання, він отримає нагороду?!» У відповідь він сказав: «Скажіть мені, хіба не зробить гріх той, хто задовольнить свою пристрасть

⁶² Аль-Бухарі, (7062).

⁶³ Аль-Бухарі, (55).

забороненим чином? Але так само якщо він зробить це дозволеним чином, йому буде за це нагорода!»⁶⁴.

Більш того, всі добрі справи, які мусульманин зробив із добрим наміром, будуть зараховані йому, як милостиня. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Кожен мусульманин має давати милостиню». Один чоловік запитав: «Скажи мені, а якщо у нього нічого не знайдеться для цього?» Він сказав: «Нехай попрацює своїми руками, принесє користь самому собі і дасть милостиню». Чоловік запитав: «О Посланець Аллага, а якщо він не зможе зробити цього?» Він сказав: «Тоді хай допоможе тому, хто опинився в скрутному становищі». Чоловік запитав: «А якщо він не зможе зробити цього?» Він сказав: «Тоді хай спонукає до доброго». Чоловік запитав: «Скажи мені, а якщо він не зможе зробити і цього?» Він сказав: «Тоді хай утримується від вчинення поганого, і це стане милостинею»⁶⁵.

18- В ісламській релігії погані справи, вчинені грішниками, які щиро покалися, замінюються на хороші: якщо людина шкодує про скоєне і має намір не здійснювати гріх знову. Аллаг сказав:

Які не звертаються замість Аллага до іншого бога, які не вбивають живої душі, не маючи на те права, які не чинять перелюбу, — а хто робить так, того спіткає кара! У День Воскресіння його кара примножиться, і він назавжди залишиться принижений. Окрім тих, хто покався, увірував і робив добро, Аллаг замінить 228

⁶⁴ Муслім, (1006).

⁶⁵ Аль-Бухарі, (5676).

їхні лихі вчинки на добрі справи. Аллаг — Прощаючий, Милостивий!

(Сура “аль-Фуркан”, аят 68-70)

Це прощення стосується прав Аллага. Що ж стосується прав інших людей, то необхідно їх повернути або компенсувати, а також попросити у людей вибачення за ту несправедливість, яка була вчинена по відношенню до них.

Ісламський шаріат звернувся до розуму грішника і вилікував його душу, відкривши двері каяття. Аллаг сказав:

Скажи: «О раби Мої, які порушили межі на шкоду собі! Не втрачайте надії на милість Аллага! Воістину, Аллаг прощає всі гріхи, адже Він — Прощаючий, Милоседний!»

(Сура “аз-Зумар”, аят 53)

Та все це стосувалося мусульман. Якщо ж говорити про немусульман, які приймають іслам, то вони отримують подвійну нагороду, за те що увірували в свого посланця, а також в посланницьку місію Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллага). Аллаг сказав:

Ті, кому Ми дарували Писання раніше, вірують у нього. Коли їм читають його, то вони говорять: «Ми увірували в нього. Це — істина від Господа нашого! Ми ще раніше були віддані Йому!» За своє терпіння вони отримають подвійну винагороду. Вони відвертають зло добром і жертвують із того, чим Ми наділили їх.

(Сура «аль-Касас», аяти 52-54)

На додаток до всього цього, Аллаг прощає всі попередні гріхи, які були здійснені до ісламу. Доказом цього є слова Пророка (мир йому і благословення Аллага), які він сказав

Амру ібн аль-Асу (хай буде вдоволений ним Аллаг), коли останній давав йому присягу ісламу і поставив умову, щоб йому були прощені всі його гріхи. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Хіба ти не знав, що іслам стирає все, що було до нього?»⁶⁶

19- Ісламська релігія гарантує своїм послідовникам можливість звершення добрих справ навіть після смерті. Цього можна досягти, залишивши після себе щось хороше. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Коли людина вмирає, то всі її справи припиняються, за винятком трьох: безперервної милостині, знання, яким можуть користуватися інші люди, або праведних дітей, які стануть звертатися до Аллага із мольбою за неї»⁶⁷.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) також сказав: “Той, хто закликав до правильного шляху, отримає нагороду, яка дорівнюватиме нагородам всіх тих, хто послідував за ним, що аж ніяк не зменшить їх власних нагород, а той, хто закликав інших до омани, отримає гріх, який дорівнюватиме гріхам тих, хто послідував за ним, що аж ніяк не зменшить важкості їх власних гріхів»⁶⁸.

Знаючи це, мусульманин щосили намагається виправити своє суспільство, звершуючи добро, допомагаючи оточуючим і закликаючи до істини. Також мусульманин протистоїть порочності і застерігає від неї.

⁶⁶ Муслім, (121).

⁶⁷ Муслім, (1631).

⁶⁸ Муслім, (2674).

20- Іслам цінує розум. Він закликає до того, аби правильно користуватися цією милістю. Аллаг сказав:

Воістину, на небесах і на землі — знамення для віруючих! У створенні вас та інших живих істот, яких Він розселив — знамення для людей, які впевнені! У зміні ночі та дня, у надії, який Аллаг відсилає із неба та яким оживлює землю після смерті її, у змінах вітрів — знамення для людей, які розуміють!

(Сура “аль-Джасія”, аяти 3-5)

Саме тому більшість коранічних аятів звертаються до розуму: “Невже вони не розуміють?”, “Невже вони не задумуються?”, “Невже вони не розмірковують?”, “Невже вони не знають?” тощо. При цьому іслам встановив рамки, за допомогою яких він може усвідомити відчутні речі. Що ж стосується найпотаємніших, прихованих питань⁶⁹, які не сприймаються органами почуттів, то розум не може заглиблюватися в них. Це буде марною тратою сил і часу.

Одним із проявів поваги ісламу до розуму є те, що розум в ісламі був звільнений від сліпого безпідставного слідування за кимось. Аллаг в Корані сказав:

І коли говорять їм: «Йдіть за тим, що зіслав Аллаг!», то вони відповідають: «Ми йдемо за тим, із чим знайшли батьків наших!» А якщо їхні батьки нічого не розуміли та не йшли шляхом прямим?

(Сура “аль-Бакара”, аят 170)

⁶⁹ Про світ потаємного знає тільки Аллаг, але про деякі його деталі Аллаг повідомив нам через Своїх посланців.

21- Іслам – релігія здорової вродженої якості (*фитра*), яка не суперечить людському єству. Саме з цією вродженою якістю Аллаг створив всіх людей. Всевишній сказав:

Це — вроджена якість, із якою Аллаг створив людей. Немає зміни в творінні Аллага.

(Сура “ар-Рум”, аят 30)

Але ця вроджена якість може піддаватися впливу зовнішніх факторів. І, як наслідок, вона може відхилитися від правильного шляху. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Кожне немовля народжується в своїй природній якості (*фитра*), а вже потім його батьки роблять з нього іудея, християнина або вогнепоклонника”⁷⁰.

Іслам – релігія прямого шляху. Аллаг сказав:

Скажи: «Воістину, мій Господь указав мені прямий шлях, який є істинною релігією, віросповіданням Ібрагіма-ханіфа. А він не був багатобожником!»

(Сура “аль-Анам”, аят 161)

В ісламі немає нічого, чого б не сприймав розум. Навпаки, здоровий глузд підтверджує правдивість, вірність і корисність того, з чим прийшов іслам. Всі ісламські накази і заборони є справедливими, в них немає жодної несправедливості. Всі приписи містять в собі абсолютну або переважну користь. Всі заборони містять в собі абсолютне або переважне зло. Це розуміє той, хто глибоко поміркував над коранічними аятами і пророчими хадісами.

⁷⁰ Аль-Бухарі, Муслім.

22- Іслам звільнив людську душу від поклоніння не Аллагу. Іслам забороняє поклонятися комусь, окрім Аллага, навіть якщо це буде посланець Аллага або наближений ангел. Іслам посіяв в душі мусульманина віру в те, що нашкодити або принести користь може тільки Аллаг. Немає іншого, хто б наділяв наділом, крім Нього. Все відбувається тільки з Його Волі і Бажання. Аллаг сказав:

Замість Нього вони беруть собі богами тих, які нічого не творять, але створені самі; тих, які не мають влади завдати собі шкоди чи принести користь; тих, які не мають влади ні над смертю, ні над життям, ні над воскресінням!

(Сура «аль-Фуркан», аят 3)

Все знаходиться в Руках Аллага. Всевишній сказав:

Якщо Аллаг торкнеться тебе лихом, то цього не відверне ніхто, крім Нього! А якщо Він побажає тобі добра, то ніхто не відверне Його ласки. Дарує Він її тим зі Своїх рабів, кому побажає! А Він — Прощаючий, Милосердний!

(Сура «Йунус», аят 107)

Навіть самого Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага), який мав найвищий ступінь перед Аллагом, стосувалося все те ж, що і інших людей. Аллаг сказав:

Скажи: «Я не маю влади зробити собі добро чи заподіяти шкоду, хіба що побажає цього Аллаг. Якби я знав потаємне, то примножив би собі добро, а зло не торкнулося б мене. Воістину, я — застерігач і добрий вісник для віруючих людей!»

(Сура «аль-Араф», аят 188)

Іслам також звільнив людську душу від сумнівів, страхів і хвилювань та вилікував причину цих хвороб. Якщо, наприклад, людина боїться смерті, то Аллаг сказав:

Жодна душа не помре, окрім як із дозволу Аллага, у визначений Ним час.

(Сура “Аль Імран”, аят 145)

Як би не намагалася людина втекти від смерті, вона все одно її настигне. Аллаг сказав:

Скажи: «Воістину, смерть, від якої тікаєте ви, істинно спіткає вас! Потім повернетесь ви до Знаючого потаємне й видиме, і сповістить Він вас про те, що ви чинили!»

(Сура «аль-Джума», аят 8)

Якщо ж людина боїться бідності або нужди, то Аллаг сказав:

Немає на землі живої істоти, яку б не наділяв Аллаг. Він знає її місце перебування й місце повернення. Це все — в ясному Писанні!

(Сура «Гуд», аят 6)

Якщо людина боїться бід і хвороб, то Аллаг сказав:

Не станеться ніякого лиха ні на землі, ні у вас самих, якщо його не було в Писанні ще до того, як Ми створимо це. Воістину, легко це для Аллага! Щоб не сумували ви за тим, що втратили, і не раділи з того, що Ми дали! Аллаг не любить зверхніх та хвальковитих,

(Сура «аль-Хадід», аяти 22-23)

Якщо людина боїться когось із творінь, то Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «О

хлопче, я навчу тебе кільком словам: пам'ятай про Аллага, і Він буде охороняти тебе; пам'ятай про Аллага, і ти виявиш Його перед собою. Якщо захочеш попросити про щось, проси Аллага, якщо захочеш звернутися за допомогою, то звертайся за нею до Аллага, і знай, що якщо всі люди зберуться разом, аби зробити для тебе щось корисне, то вони принесуть тобі користь лише в тому, що було передвизначено тобі Аллагом. І якщо зберуться вони разом, аби нашкодити тобі, то вони нашкодять тобі лише в тому, що було передвизначено тобі Аллагом, адже пера вже підняті, а сторінки висохли»⁷¹.

23- Іслам – релігія поміркованості як в релігійних, так і в мирських питаннях. Аллаг сказав:

Так Ми спрямували вашу громаду на середній шлях, щоб ви були свідками для людей, а Посланець щоб був свідком для вас.

(Сура «аль-Бакара», аят 143)

Іслам – релігія простоти і легкості. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Воістину, Аллаг відправив мене до людей не в якості того, хто буде примушувати і чинити перешкоди, а в якості того, хто буде вчити і полегшувати”⁷².

Ісламське вчення спонукає полегшувати. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Полегшуйте, а

⁷¹ Ат-Тірмізі, (4/667). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

⁷² Муслім, (1478).

не створюйте труднощі, радуйте людей добрими звістками, а не викликайте огиду до Ісламу»⁷³.

Іслам – це релігія поблажливості і м'якості. Повідомляється від Аїші (хай буде вдоволений нею Аллаг), дружини Пророка (мир йому і благословення Аллага), що вона сказала: Одного разу до Пророка (мир йому і благословення Аллага) прийшли іудеї і сказали: «Ас–Саму 'Алейка»⁷⁴ (Смерть тобі). Я стала проклинати їх за це, а Пророк (мир йому і благословення Аллага) запитав: «Що з тобою?» Я відповіла: «Хіба ти не чув, що вони сказали?!» Він сказав: «А хіба ти не чула, що я сказав: “Ва 'алейкум (І вам того ж)?”»⁷⁵

Ісламська релігія любить приносити користь всім людям. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Найбільше Аллаг любить тих людей, які приносять людям більше користі. А серед справ, Великий і Всемогутній Аллаг найбільше любить, коли приносять радість мусульманину, або позбавляють його від печалі, або виплачують за нього борг або втамовують його голод. Піти разом з братом задля вирішення його справ для мене миліше, ніж усаїтнитися для поклоніння Аллагу в цій мечеті (тобто в мечеті Медіни) протягом місяця. Хто стримає свій гнів, недоліки того приховає Аллаг. Хто придушить свою лютість, маючи можливість виявити її, Аллаг заповнить серце того надією в день воскресіння. І хто відправиться разом зі своїм братом по його справах, поки не приведе їх до ладу, Аллаг зміцнить того стопи в день,

⁷³ Муслім, (1358).

⁷⁴ Ці слова схожі за вимовою на ісламське вітання “ас-Саляму ‘алейка!” (Мир тобі).

⁷⁵ Аль-Бухарі, (6024).

коли стопи будуть ковзати. І воістину, поганий норов псує справи так само, як оцет псує мед»⁷⁶.

Іслам – це релігія поміркованості, а не релігія крайнощів або екстремізму. Аллаг сказав:

Аллаг не вимагає від людини понад можливості її. За неї те, що здобула собі вона, і проти неї теж те, що здобула собі вона.

(Сура “аль-Бакара”, аят 286)

Всі ісламські закономірності ґрунтуються на цьому принципі. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Уникайте того, що я заборонив вам, а з того, що я вам наказав, робіть те, що зможете, адже, воістину, тих, хто жили до вас згубило лише те, що вони задавали безліч питань і не погоджувалися зі своїми пророками»⁷⁷.

Найкращим прикладом цього є історія одного сподвижника, який прийшов до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) і сказав: «О Посланець Аллага! Я загинув!» Він запитав: «І що ж погубило тебе?» Чоловік відповів: «Я мав статеvu близькість зі своєю дружиною під час посту місяця Рамадан». Він запитав: «Чи можеш ти звільнити людину з рабства?» Чоловік відповів: «Ні». Він запитав: «А чи можеш ти постити протягом двох місяців поспіль?» Чоловік відповів: «Ні». Тоді він запитав: «А чи можеш ти нагодувати шістдесят бідняків?» Він знову відповів: «Ні». Потім він сів, а через деякий час Посланцю (мир йому і благословення Аллага) принесли велику корзину з фініками, і він сказав: «Візьми це і роздай як милостиню». Чоловік сказав: «Чи маю я роздати це тим, хто

⁷⁶ Ат-Табарані та Абу ад-Дун'я. Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

⁷⁷ Муслім, (1337).

бідніший за мене? Адже між двома мединськими пагорбами немає сім'ї, яка була б біднішою за мою!» Посланець (мир йому і благословення Аллага) посміхнувся так, що можна було побачити його ікла. Потім він сказав: «Іди і нагодуй свою сім'ю»⁷⁸.

Всі ісламські накази і види поклоніння відповідають людським можливостям. На людей не покладено понад їхніх можливостей. Але, при цьому, слід згадати, що в певних ситуаціях деякі накази і форми здійснення поклоніння перестають бути обов'язковими, Наприклад:

– При здійсненні молитви людина має стояти, якщо має таку можливість. Але якщо не може стояти, то він має молитися сидячи. Якщо не може сидіти – то лежачи. Якщо не може лежачи – то молитися, рухаючи очима.

– Той, хто не володіє певним рівнем майна, не зобов'язаний виплачувати *закят*. Більш того, така людина сама може отримувати *закят*, якщо є бідною або нужденною.

– Невиліковно хвора людина, вагітна або жінка в період післяпологової кровотечі, може не постити.

– Той, хто не має матеріальної або фізичної можливості, не зобов'язаний здійснювати паломництво, адже Аллаг сказав:

Там містяться ясні знамення. Це — місце Ібрагіма, і хто увійде туди, буде в безпеці. Люди зобов'язані перед Аллагом здійснювати хадж у Дім — хто буде спроможний на це.

(Сура «Аль Імран», аят 97)

⁷⁸ Аль-Бухарі, (1834).

– Якщо людина боїться, що може загинути, то їй, в міру необхідності, дозволяється з'їсти або випити навіть те, що заборонив Аллаг, наприклад, мертвечину, кров, свинину або алкоголь. Аллаг сказав:

А якщо хто був змушений порушити це, не чинячи непослуху та не зловживаючи, немає тому гріха. Воістину, Аллаг — Прощаючий, Милосердний!

(Сура “аль-Бакара”, аят 173)

Один з мислителів, коментуючи цей аят, сказав наступне: «Це віровчення визнає в людині людину, а не тварину, ангела чи шайтана. Воно визнає людину з усіма її слабкими і сильними сторонами. Ісламське віровчення враховує єдність людських складових: тіло, якому притаманні пристрасті; розум, якій вміє міркувати, і душу, наділену почуттями. Ісламське віровчення покладає на людину обов'язки, які вона в змозі виконати, і, при цьому, враховує нерозривність зв'язків між покладеними обов'язками і людськими можливостями».

24- Іслам зобов'язує мусульманина вірити у всіх посланців Аллага. Наприклад, посланцями були Іса, Муса, Ібрагім і інші (мир їм усім). Іслам наказує поважати, цінувати і любити їх. Аллаг сказав:

Воістину, ті, які не вірують в Аллага та Його посланців, намагаються провести межу між Аллагом та Його посланцями і говорять: «Ми віримо в одних, та не віримо в інших».

(Сура “ан-Ніса”, аят 150)

Іслам забороняє ганьбити віровчення інших людей. Аллаг сказав:

Не ганьте тих, до кого вони звертаються замість Аллага, інакше через свою ворожість і невігластво вони почнуть ганити Аллага.

(Сура “аль-Анам”, аят 108)

Іслам закликає вести мудру дискусію із інакодумцями. Аллаг сказав:

Клич на шлях Господа свого з мудрістю й добрим повчанням і сперечайся з ними тільки тим, що найкраще. Воістину, твій Господь краще знає, хто збився зі шляху Його, і Він краще знає, хто йде прямим шляхом!

(Сура «ан-Нахль», аят 125)

Іслам прагне до конструктивного діалогу, який буде побудований на божественних принципах. Аллаг сказав:

Скажи: «О люди Писання! Прийдімо ж до єдиного слова між нами і між вами — що ми не будемо поклонятися нікому, окрім Аллага, і не будемо нікого додавати Йому як рівного, і не будемо вважати за Господа когось іншого з нас чи з вас, а тільки Аллага!» А якщо вони відвернуться, то скажи: «Засвідчіть же, що ми — віддані Йому!»

(Сура «Аль Імран», аят 64)

25- Іслам — це всеосяжна релігія, у всіх смислах цього слова. Це стосується як рівня мусульманського суспільства, тому що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Мусульманином є той, хто не заподіює іншим

мусульманам шкоди своїм язиком і своїми руками; віруючим є той, кому люди можуть довірити свою кров і своє майно; *муджагідом* є той, хто бореться зі своєю власною душею, щоб підкоритися Аллагу, а *мугаджіром* – той, хто залишив гріхи!”⁷⁹.

Також ця всеосяжність ісламу стосується і світового рівня. Іслам прагне встановити міждержавні товариські і теплі відносини, побудовані на гарантіях безпеки, стабільності і збереженні договорів між мусульманським і немусульманськими суспільствами. Особливо це стосується немусульманських громад, які не перешкоджають поширенню релігії. Аллаг сказав:

Аллаг не забороняє вам бути дружніми та справедливими до тих, хто не бився з вами через віру та не виганяв вас із ваших домівок. Воістину, Аллаг любить справедливих.

(Сура «аль-Мумтахана», аят 8)

Іслам наказує своїм послідовникам що є сили зберегти мир і стабільність, але в разі агресії проти них він спонукає їх захищатися. Аллаг сказав:

Якщо хто виявить ворожість до вас, то ви виявите ворожість до нього — так само, як він виявляв ворожість до вас.

(Сура «аль-Бакара», аят 194)

Іслам настільки прагне зберегти мир, що приписує своїм послідовникам навіть під час війни приймати пропозицію про мир від своїх супротивників і зупинити кровопролиття. Аллаг сказав:

⁷⁹ Ібн Хіббан, (4862). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Якщо вони оберуть мир, то обирай його й ти. І покладай сподівання на Аллага. Воістину, Він — Всечуючий та Всезнаючий!

(Сура “аль-Анфаль”, аят 61)

При всьому прагненні до миру, іслам не дозволяє своїм послідовникам, аби це прагнення принижало їх. Іслам оберігає їх гідність, тому мусульмани мають прагнути до миру, але, в той самий час, вони зобов'язані зберігати свою гідність. Аллаг сказав:

Не слабшайте та не закликайте до миру, адже ви будете переможцями. Аллаг — з вами, і Він не применшить ваших вчинків!

(Сура “Мухаммад”, аят 35)

26- Представників інших релігій не можна примушувати до прийняття ісламу. Навпаки, якщо хтось вирішив стати мусульманином, то це має відбуватися на основі повної переконаності. Примус – це не шлях поширення ісламу, тому що Аллаг сказав:

Немає примусу до релігії. Вже розрізнено прямий шлях та оману!

(Сура «аль-Бакара», аят 256)

Якщо заклик до ісламу в ясній формі дійшов до людей, то, після цього, у них є свобода вибору. Аллаг сказав:

Хто хоче, нехай вірує, а хто не хоче, нехай не вірує.

(Сура “аль-Кагф”, аят 29)

Віра і настанова на Прямий шлях – в Руках Аллага. Всевишній сказав:

Якби твій Господь побажав, то увірували б усі, хто живе на землі. Та чи зміг би ти примусити людей стати віруючими?

(Сура «Йунус», аят 99)

Однією з особливостей ісламу є те, що для Людей Писання надана свобода практики власної релігії. Доказом цього є слова Абу Бакра (хай буде вдоволений ним Аллаг): “Ви будете проходити повз Людей Писання, які присвятили себе поклонінню в келіях. Тож залиште їх і те, чому вони себе присвятили”⁸⁰.

Іслам надав їм також свободу вживати в їжу і пити те, що дозволено їм в їхніх релігіях. Не можна вбивати свиней, яких вони розводять; не можна відбирати і виливати їх алкоголь. Також на їх розсуд залишаються питання одруження, розлучення і фінансових взаємин. Люди Писання, в встановлених ісламом рамках, можуть вільно виконувати приписи своїх релігій.

27- Іслам спонукає до звільнення рабів. В ісламі за звільнення раба на людину чекає величезна нагорода від Аллага. Звільнення раба вважається в ісламі однією з причин потрапляння до Раю. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Хто звільнить віруючого раба, то за кожен орган цього раба Аллаг звільнить від Вогню відповідний орган того, хто його звільнив, і навіть його статеві органи, за статеві органи [раба]»⁸¹.

⁸⁰ Ат-Табарі, (3/226).

⁸¹ Муслім, (1509).

Іслам відкрив всі шляхи для звільнення рабів, і, при цьому, залишив тільки один шлях для поневолення – шлях полону під час війни, за певних умов і після відповідного рішення мусульманського правителя.

Іслам зробив звільнення раба спокутою за вчинення деяких гріхів, які вчинив мусульманин. До цих гріхів належать:

– Помилкове вбивство. Аллаг сказав:

Аллаг не покличе вас до відплати за легковажність у клятвах ваших, але відплатить Він за невиконання договорів, які в клятвах! Викуп за це – нагодувати десятих бідняків так, як годуєте свої сім'ї, або ж одягнути їх, або звільнити раба.

(Сура “ан-Ніса”, аят 92)

– Порушення клятви. Аллаг сказав:

Аллаг не згадає з вас за марнославні клятви, але стягне за те, що ви скріпили клятвами. В спокутування цього необхідно нагодувати десятих бідняків середнім (або кращим) з того, чим ви годуєте свої сім'ї, або одягнути їх, або звільнити раба.

(Сура “аль-Маїда”, аят 89)

– Клятва-зиг'ар. Аллаг сказав:

Ті, які називають своїх дружин хребтами матерів, а потім відмовляються від сказаного, нехай звільнять одного раба перед тим, як торкнуться одне одного. Повчають вас цим, і Аллаг знає те, що ви робите.

(Сура “аль-Муджаділя”, аят 3)

– Статевий зв'язок під час посту місяця Рамадан. Повідомляється від Абу Гурейри (хай буде вдоволений ним

Аллаг), що одного разу чоловік запитав Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) про цю ситуацію, і тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) відповів: «Чи можеш ти звільнити людину з рабства?» Чоловік відповів: «Ні». Він запитав: «А чи можеш ти постити протягом двох місяців поспіль?» Чоловік відповів: «Ні». Тоді він сказав: «Тоді нагодуй шістдесят бідняків»⁸².

Спокутою за погане ставлення до рабів є їх звільнення. Пророк (мир йому і благословення Аллага): “Хто дасть своєму рабу ляпас або вдарить його, то спокута того буде звільнення”⁸³.

Неспростовні докази, які вказують на прагнення ісламу до звільнення рабів:

– Іслам закликав пана укласти із рабом письмову угоду (*мукáтаба*) про самовикуп раба за певну грошову суму. Деякі вчені вважають, що якщо раб звернеться до свого пана з такою пропозицією, то він зобов'язаний його укласти. Вчені спираються на слова Аллага:

Якщо ті, ким оволоділи ваші правиці, прагнуть письмового свідчення, то напишіть його — якщо ви знайшли в них чесноти. Дайте їм частину з майна Аллага, яке Він дарував вам.

(Сура “ан-Нур”, аят 33)

Іслам зробив звільнення рабів одним із напрямків, на користь якого можна виплачувати обов'язкову милостиню (*закят*). Аллаг сказав:

⁸² Муслім, (1111).

⁸³ Муслім, (1657).

Милостиня призначена для нужденних і бідних, тих, хто її збирає та роздає, тих, від чийх сердець чекають прихильності, для викупу рабів, для збанкрутілих боржників, для тих, хто бореться на шляху Аллага, а також для подорожніх. Так встановлено Аллагом. А Аллаг — Всезнаючий, Мудрий!

(Сура «ат-Тауба», аят 60)

28- Ісламська релігія охоплює своїми приписами і заповідями всі сфери людського життя: сфера відносин, військова сфера, подружні стосунки, економічна і політична сфери, поклоніння тощо – все, на чому ґрунтується ідеальне суспільство. Суспільство буде схильним до відсталості в міру віддалення від божественних законів і розпоряджень. Аллаг сказав:

Ми зіслали тобі Писання як пояснення кожної речі, прямий шлях, милість і радісну звістку для покірних!

(Сура «ан-Нахль», аят 89)

Іслам впорядкував зв'язок мусульманина зі своїм Господом, зі своїм суспільством і з навколишнім світом. Серед ісламських принципів немає такого, який би відкидався здоровою вродженою якістю (*фимпра*) або здоровим глуздом.

На всеосяжність ісламу вказує і те, що в ньому увагу приділено як поведінці людини, так і другорядним питанням, які безпосередньо пов'язані з повсякденним життям. Так іслам пояснює, навіть етикет справляння нужди в туалеті, а також що їй слід зробити до і після цього. Абд ар-Рахман Ібе Зейд говорив: «Одного разу хтось сказав Сальману аль-Фарісі: «Чи правда, що ваш пророк

навчив вас усьому, і навіть тому, як справляти нужду?» Сальман сказав: «Так. Він заборонив нам повертатися в сторону Киблі при справлянні великої чи малої нужди, підмиватися правою рукою, використовувати для очищення після справлення нужди не менше трьох каменів і очищатися послідом або кістками»⁸⁴.

29- Іслам підніс положення жінки і пошанував її. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Найбільш досконалу віру має той з віруючих, хто відрізняється найкращим норовом, а кращими з вас є ті, хто найкраще за всіх ставиться до своїх дружин»⁸⁵.

Іслам зберіг для жінки її людську сутність. Жінка не вважається джерелом гріха або причиною виходу Адама (мир йому) із Раю, як про це заявляють представники інших релігій. Аллаг сказав:

О люди! Бійтесь Господа вашого, Який створив вас із однієї душі та створив із неї другу до пари; а з них ще й інших чоловіків та жінок і розселив їх. Тож бійтесь Аллага, ім'ям Якого ви звертаєтесь одне до одного, і дотримуйтесь родинних зв'язків. Воістину, Аллаг наглядає за вами!

(Сура «ан-Ніса», аят 1)

Іслам скасував всі попередні системи, які утискали жінку. Особливо це стосувалося таких поглядів, що, нібито, жінка є нижчим творінням, ніж чоловік, в результаті чого для неї не були доступні багато загальнолюдських прав. Посланець

⁸⁴ Муслім, (262).

⁸⁵ Ібн Хіббан, (4176). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, жінки подібні до чоловіків»⁸⁶.

Іслам захистив честь і гідність жінки від зазіхань. Покаранням за необґрунтоване звинувачення в перелюбі є побиття вісімдесятьма батогами. Аллаг сказав:

І щиро віддавайте дружинам викуп як дарунок для них. Але якщо вони за своєю волею щось повернуть вам звідти, то вживайте це для здоров'я та користі.

(Сура “ан-Ніса”, аят 4)

Раніше жінка не мала жодного права отримувати спадщину, але іслам гарантував їй право успадковування майна. Аллаг сказав:

Чоловіку належить частка від того, що залишили батьки та найближчі родичі; і жінці належить частка від того, що залишили батьки та найближчі родичі — як від малого, так і від великого. Такою є встановлена частка.

(Сура «ан-Ніса», аят 7)

Жінці було дано повне право розпоряджатися своїм майном: купувати і продавати, а також укладати всі інші види угод, дозволених в шаріаті. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Жертвуйте ті блага, які отримали ви.

(Сура “аль-Бакара”, аят 267)

Іслам наказав навчати жінок. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Отримання знань є обов'язком кожного мусульманина”⁸⁷.

⁸⁶ Абу Дауд, (236). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

Іслам зобов'язав добре виховувати жінок, зробивши їх належне виховання однією з причин входження до Раю. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Той, хто є батьком трьох дочок, яким він надасть притулок, буде виявляти милість до них, і яких буде утримувати і одружить, то для нього Рай стане обов'язковим”⁸⁸.

30- Іслам – релігія чистоти.

а) Релігія чистоти в духовному значенні – від багатобожжя. Аллаг сказав:

Воістину, багатобожжя — велика несправедливість!

(Сура «Лукман», аят 13)

Також чистоти від лицемірства. Аллаг сказав:

Лихо ж тим, які моляться, але ставляться до молитов своїх недбало, які роблять все лише напоказ і відмовляються давати милостиню.

(Сура «аль-Маун», аяти 4-7)

Релігія чистоти від гордині. Аллаг сказав:

І не відвертай із погордою обличчя від людей і не ходи по землі пихато! Воістину, Аллаг не любить усіляких пихатих гордіїв! Стримуй кроки свої та знижуй голос свій. Воістину, найвідразніший голос — то рев віслюка!»

(Сура “Лукман”, аяти 18-19)

⁸⁷ Ібн Маджаг, (224). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

⁸⁸ Ахмад, (14247); аль-Бухарі в «аль-Адаб аль-Муфрад», (78).

Чистоти від пихи. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «У День воскресіння Аллаг не буде дивитись на того, хто волочив за собою свій одяг через пиху»⁸⁹.

Релігія чистоти від зарозумілості. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не увійде до Раю людина, в серці якої залишиться зарозумілість вагою хоча б із порошокну». Почувши це, одна людина вигукнув: «Але ж людині хочеться, щоб її одяг і взуття були красивими!» На це Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, Аллаг прекрасний, і Він любить прекрасне, що ж стосується зарозумілості, то це неприйняття істини і прояв зневаги щодо людей»⁹⁰.

Релігія чистоти від заздрощів. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, до вас підступили хвороби колишніх громад: заздрість і ненависть. Вони голять, але не волосся, а релігію. Клянуся Тим, в Чийй Руці душа моя, не увійдете ви до Раю, поки не увіруєте, а не увіруєте ви доти, поки не станете любити одне одного. Тож чи не вказати мені вам на те, що приведе вас до взаємної любові, якщо ви будете робити це? Поширюйте між собою вітання (*салам*)!»⁹¹.

б) Релігія чистоти у фізичному значенні. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Коли стаєте ви на молитву, то омийте ваші обличчя й руки до ліктів, протріть голову та вимийте ноги до кісточок. А якщо ви перебуваєте в стані нечистоти, то викупайтесь. Якщо ж ви хворі, чи

⁸⁹ Аль-Бухарі, (3465).

⁹⁰ Муслім, (91).

⁹¹ Ат-Тірмізі, (3100).

знаходитеся у дорозі, якщо хтось із вас справив нужду чи торкнувся жінки й не знайшов води, то омийте обличчя чистим сухим піском, обітріть ним обличчя своє і руки. Не бажає Аллаг утруднювати вас, а бажає вам очищення і завершення Своєї милості вам. Можливо, ви будете вдячні!

(Сура “аль-Маїда», аят 6)

Повідомляється від Абу Гурейри (хай буде вдоволений ним Аллаг), що Пророк (мир йому і благословення Аллага), сказав: «Цей аят був зісланий про жителів місцевості Куба. У ній мешкають люди, які люблять очищатися, а Аллаг любить тих, хто очищається». Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Після справлення нужди вони очищалися водою, і щодо них був зісланий аят:

Там є чоловіки, які люблять очищатися, а Аллаг любить тих, які очищаються!

(Сура “ат-Тауба”, аят 108)»⁹²

31- Іслам – релігія внутрішньої сили, яка проникає в серце і опановує розумом. Саме цим пояснюється його стрімке поширення і велику кількість нових мусульман, навіть не дивлячись на мале фінансування з боку мусульман і солідні фінансові вливання ворогів ісламу, які намагаються спотворити його істинний образ. Вороги намагаються безпідставно звинуватити іслам в тому, до чого він не причетний. Але не дивлячись на все це, люди натовпами приймають релігію Аллага і дуже рідко від неї відмовляються. Багато сходовознавців почали вивчати іслам для того, щоб знайти в ньому вади і слабкі місця, але краса

⁹² Абу Дауд, ат-Тірмізі. Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

ісламу, який відповідає вродженій природі людини і здоровому розуму, і істинність його вчення, залишили в них незгладний слід і змінили їхнє життя. Навіть вороги ісламу підтверджували, що це – релігія істини. Серед таких людей – сходознавець Маргуліус, який був відомий своєю ненавистю до ісламу, але це не завадило йому висловити істину. Він писав⁹³: «Дослідники однастайні щодо того, що Коран займає почесне місце серед релігійних книг, і це не дивлячись на те, що він є наймолодшим писанням, – тобто найостаннішим зісланим писанням, – яке знала історія. Але, разом з цим, Коран випередив усі інші книги, сильно вплинувши на людину. Коран приніс нову людську думку і заклав фундамент відмінної моральної школи».

32- Іслам – релігія громадської взаємодопомоги. Іслам спонукає мусульманина опікуватися справами своїх братів–мусульман, де б вони не були. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «У своїй любові, милосерді і співчутті по відношенню одне до одного віруючі схожі на єдине тіло: коли одну з частин його вражає хвороба, то все тіло охоплює безсоння та лихоманка»⁹⁴.

Іслам наказує мусульманину щосили намагатися поліпшити становище своїх братів: як шляхом обов'язкових (*закят*), так і бажаних пожертвувань. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не увірує ніхто з вас доти, поки не стане бажати своєму брату в ісламі того ж, чого бажає самому собі»⁹⁵.

⁹³ Rew. G. Margoliouth: In Introduction to th Koran. By Rev. J.M. Rodwell. London 1918.

⁹⁴ Аль-Бухарі, (5665).

⁹⁵ Аль-Бухарі, (13).

Іслам закликає мусульман бути разом зі своїми братами в труднощах і випробуваннях. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, у відносинах одне з одним віруючі схожі на будову, окремі частини якої зміцнюють одне одного», – і, сказавши це, він переплів між собою пальці своїх рук⁹⁶.

Іслам наказує допомагати мусульманам, якщо вони потребують цього. Аллаг сказав:

Якщо вони проситимуть у вас допомоги в справах релігії, то допоможіть їм, але не проти людей, із якими ви маєте договір. Воістину, Аллаг бачить те, що ви робите!

(Сура «аль-Анфаль», аят 72)

Іслам забороняє принижувати інших мусульман. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Мусульманин мусульманину брат, і тому ніхто з мусульман не повинен ані гнобити іншого, ані зраджувати. Хто допоміг своєму брату в його нужді, тому допоможе Аллаг»⁹⁷.

33- Іслам приніс систему успадкування, яка розподіляє майно серед спадкоємців померлої людини таким чином, що справедливо і по-доброму враховується право як дитини, так і дорослого; як чоловіки, так і жінки. Це підтверджують власники здорового розуму. Спадщина розподіляється відповідно до близькості або віддаленості споріднення спадкоємця від померлого. Ніхто не має права розподіляти спадщину за своїми пристрастями і

⁹⁶ Аль-Бухарі, (2314).

⁹⁷ Аль-Бухарі.

бажаннями. Однією з позитивних рис цієї системи є те, що вона дозволяє гармонійно розподілити багатства серед всіх хто має на це право, уникаючи ймовірності накопичення всього багатства в руках певної групи людей. Священний Коран в сурі «ан-Ніса» («Жінки») в 11, 12 і 176 аятах пояснив частку, яку отримують зі спадщини батьки, дружини і брати. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, Аллаг дарував належне кожному, хто має на це право, тому не слід залишати заповіт для спадкоємця»⁹⁸.

34- Іслам радить людині залишати заповіт, який передбачає залишення частини свого майна після смерті на благодійність. Це стане для померлого непереривною милостинею. Заповіт не має перевищувати третини всього майна людини. Повідомляється, що коли Са'д ібн Абу Ваккас захворів, то сказав Посланцю Аллага (мир йому і благословення Аллага): “Воістину, хвороба вже довела мене до крайності. Я багатий, а спадкоємців у мене, крім дочки, немає, тож не роздати мені дві третини свого майна? “Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Ні». Я запитав: “А половину?” Він сказав: «Ні». Я запитав: “А третину?” Він сказав: «Ні», а потім додав: «Третину, але і третини буде багато, адже тобі краще залишити своїх спадкоємців багатими, ніж позбавленими засобів до існування і вимушеними звертатися із проханнями до інших»⁹⁹.

Також не можна шкодити своїм спадкоємцям, тому що Аллаг сказав:

⁹⁸ Абу Дауд, (2870).

⁹⁹ Аль-Бухарі, (1233).

після поділу того, що було вказано у заповіті або після виплати боргу – якщо не завдасть це шкоди. Саме це заповідає Аллаг, Аллаг — Всезнаючий, Жалісливий!

(Сура «ан-Ніса», аят 12)

35- Іслам приніс систему покарань, які гарантують безпеку і мир в суспільстві, а також перешкоджають зростанню злочинності. Як наслідок, система покарань оберігає людське життя, честь і майно. Ісламські покарання практичним чином запобігають вчиненню злочинів або, як мінімум, зменшують їх кількість. Тому ми бачимо, що в ісламі за кожний злочин приписано певне покарання, відповідне шкоді від цього злочину. Так, за навмисне вбивство приписана відплата. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Встановлена для вас відплата за вбитих.

(Сура “аль-Бакара”, аят 178)

Якщо родичі убитого захочуть, то вони можуть пробачити вбивцю. Аллаг сказав:

Якщо простить вбивцю його брат у релігії...

(Сура “аль-Бакара”, аят 178)

За крадіжку приписано відсікання руки. Аллаг сказав:

Крадію і крадійці відріжьте руку як покарання за їхні злочин. Покарання — це як приклад від Аллага, адже Аллаг — Великий, Мудрий!

(Сура «аль-Маїда», аят 38)

Якщо людина буде знати, що за крадіжку їй відсічуть руку, то не стане красти. Так вона збереже і свою руку і майно інших людей.

За скоєння злочину проти честі – перелюбу, іслам приписує покарання у вигляді ударами батогами, якщо перелюбник ніколи не був одружений. Аллаг сказав:

Розпусника й розпусницю бийте сто разів — кожного з них.

(Сура “ан-Нур”, аят 2)

За необґрунтоване звинувачення у перелюбі іслам приписує також покарання у вигляді ударами батогами. Аллаг сказав:

Тих, які звинувачують добродішних жінок, але не можуть привести чотирьох свідків, бийте вісімдесят разів.

(Сура “ан-Нур”, аят 4)

Шаріат встановив загальне правило, що дозволяє визначити ступінь покарання. Аллаг сказав:

Відплатою за зло є таке ж саме зло.

(Сура “аш-Шура”, аят 40)

Також Аллаг сказав:

Якщо ви будете їх карати, то карайте їх так, як карали вони.

(Сура «ан-Нахль», аят 126)

Саме тому перш, ніж застосовувати те чи інше покарання, слід дотримуватися певних умов і правил. Слід звернути увагу, що іслам не зробив застосування покарання

безповоротним, а залишив можливість для прощення в тих питаннях, які стосуються прав інших людей. Аллаг сказав:

Та якщо хто простить і встановить мир, винагорода його буде за Аллагом!

(Сура “аш-Шура”, аят 40)

Метою застосування покарань в ісламі не є бажання втамувати жорстокість або вилити власну помсту. Навпаки, покарання застосовуються задля збереження прав інших людей, зміцнення безпеки і стабільності в суспільстві і застереження тих, хто шукає найменшу можливість, аби нашкодити громадській безпеці. Якщо вбивця знатиме, що його стратять; якщо злодій знатиме, що йому відсічуть руку; якщо перелюбник знатиме, що його висічуть батогами; якщо наклепник знатиме, що його також висічуть батогами, то неодмінно утримається від вчинення того, що хотів скоїти і, тим самим, збереже себе і інших людей. Аллаг сказав:

Відплата рятує життя ваше, о ви, обдаровані розумом! Можливо, будете богобоязливі ви!

(Сура «аль-Бакара», аят 179)

Можливо, хтось скаже, що покарання, що приписані в ісламі, занадто жорстокі. Таким людям можна відповісти наступним чином: всі суспільства одностайні, що злочини шкодять, що з ними необхідно боротися і що обов'язково мають існувати стримуючі покарання. Розбіжність полягає лише в тому, які покарання слід застосовувати. Тож нехай кожен запитає себе: «Що ефективніше: покарання, приписані в ісламі, або ті, які вигадані людиною, і лише сприяють поширенню злочинності?» Як то кажуть, хворий орган необхідно ампутувати, аби врятувати решту тіла.

36- Іслам дозволяє всі види фінансових взаємин: купівлю-продаж, утворення фірм і компаній, оренду та бартер. Дотримуючись певних шариатських правил, іслам полегшує людям життя і гарантує безпеку і збереження їх прав. Необхідною умовою фінансових угод є взаємна згода, повне ознайомлення із товаром, деталями та умовами угоди. Іслам забороняє лише те, що приносить шкоду і чинить несправедливість, як, наприклад, лихварство, азартні ігри і сумнівні угоди. Можливість розпоряджатися майном, обмеженим шариатськими правилами, є правом кожного. Проте у деяких випадках іслам практикує принцип накладення заборони на майно людини, якщо остання не вміє ним правильно розпоряджатися. Наприклад, божевільний і неповнолітній не має права самостійно розпоряджатися своїм майном. Іноді арешт накладається на майно боржника, поки він не поверне борг своєму кредиту. У подібному приписі міститься мудрість і гарантія збереження прав слабких верств населення – він дозволяє зберегти майно інших людей від нецільового використання і розтрат.

37- Іслам – релігія ясності. В ісламі немає таких питань, в які потрібно просто сліпо вірити і якими не можна цікавитись. Аллаг сказав:

Запитайте про це в людей Нагадування, якщо ви не знаєте.

(Сура «ан-Нахль», аят 43)

Іслам категорично забороняє приховувати ясні знання, зіслані від Аллага. Всевишній сказав:

Воістину, ті, які приховують зіслані Нами ясні знамення та прямий шлях — після того, як Ми пояснили це людям у Писанні — таких прокляне Аллаг і проклянуть ті, які проклинають!

(Сура «аль-Бакара», аят 159)

38- Іслам – релігія єдності, взаємодопомоги і дружби, яка закликає всіх мусульман бути єдиними, аби досягти величі і високого становища. Цього можна досягти наступним чином:

а) залишити слідування власним пристрастям і особистим амбіціям, що сіять розбрат. Сліпе слідування може бути побудовано на прихильності до партії, народу або держави. Все це є фактором, який розділяє;

б) очистити віровчення і поклоніння від всіх видів багатобожжя і нововведень;

в) налагодити співпрацю мусульман у всіх питаннях – політичних, економічних тощо. Аллаг сказав:

Тримайтеся разом біля Аллага і не розділяйтеся!

(Сура «Аль Імран», аят 103)

Всевишній заборонив всі форми поділу і роз'єднаності, сказавши:

І не будьте схожими на тих, які розділилися та розійшлися між собою після того, як до них прийшло знання; на таких чекає велика кара.

(Сура “Аль Імран”, аят 105)

Роз'єднаність не є ісламською методологією. Аллаг сказав:

Воістину, ти непричетний до тих, які розкололи свою релігію та розділилися на секти. Їхня справа належить Аллагу, тож потім Він сповістить їх про те, що робили вони!

(Сура «аль-Анам», аят 159)

Шаріат роз'яснив наслідки розколу і розбрату. В результаті цього мусульмани можуть втратити свою велич, їх може захопити і принизити ворог. Аллаг сказав:

Коріться Аллагу, ого Посланцю й не сперечайтесь, інакше втратите свою відвагу й зникне сила ваша! Терпіть, воістину, Аллаг — із тими, хто терпить!

(Сура «аль-Анфаль», аят 46)

39- Іслам пояснив людям світ потаємного, повідомивши про древні народи. У Корані часто зустрічаються історії про колишніх Посланців, їх народи і про те, що з ними сталося. Аллаг сказав:

І Ми послали Мусу з Нашими знаменнями та доказом ясним до Фірауна й старшини народу його. Але ті пішли за наказом Фірауна, хоч і не був наказ Фірауна розсудливим!

(Сура «Гуд», аят 96-97)

Також Аллаг сказав:

І коли сказав Іса, син Мар'ям: «О сини Ісраїла! Я — посланець Аллага до вас, який підтверджує те, що було до мене в Таураті.

(Сура «ас-Сафф», аят 6)

Всевишній сказав:

І до адитів Ми послали їхнього брата Гуда.

(Сура «аль-Араф», аят 65)

Також Аллаг сказав:

А до самудитів відіслали їхнього брата Саліха.

(Сура «аль-Араф», аят 73)

Так само Священний Коран оповідає нам про інших пророків і Посланців і про те, що трапилось між ними і їх народами.

40- Іслам кинув виклик усьому людству, запропонувавши привести щось подібне Священному Корану, який є завершальним небесним писанням. Цей виклик триватиме аж до Судного дня. Аллаг сказав:

Тож, якщо ви правдиві — принесіть розповідь, подібну йому (Корану)!

(Сура «ат-Тур», аят 34)

Коранічний виклик був зменшений: було запропоновано навести щось подібне хоча б частині Корану. Аллаг сказав:

Або вони скажуть: «Він вигадав його!» Скажи: «Принесіть десять вигаданих сур, подібних до цих й покличте замість Аллага, кого зможете, якщо ви правдиві!»

(Сура “Гуд”, аят 13)

Піком виклику стала пропозиція привести хоча б одну суру, подібну до корнічної. Аллаг сказав:

Якщо ви сумніваєтесь у тому, що зіслали Ми рабу Нашому, то принесіть суру, подібну до цієї! І покличте своїх свідків, окрім Аллага, якщо ви правдиві.

(Сура «аль-Бакара», аят 23)

Цей виклик був кинутий не тільки всім людям, але і джинам. Аллаг сказав:

Скажи: «Якби люди й джини об'єдналися разом для того, щоб створити щось подібне Корану, то вони не зробили б цього, навіть допомагаючи одне одному!»

(Сура «аль-Ісра», аят 88)

41- Іслам – це релігія *джигаду*, під яким мається на увазі захист своєї релігії, життя, сім'ї і країни, а також протистояння тим, хто перешкоджає доведенню заклику до релігії Аллага. Іслам є світовою релігією і не обмежується якимось певним народом. Навпаки, кожен повинен дізнатися і почути про іслам і про те добро, справедливість і любов, яку він несе. *Джигад* в ісламі приписаний для усунення несправедливості і допомоги пригнобленим. Аллаг сказав:

І боріться на шляху Аллага проти тих, хто бореться проти вас. Але не виявляйте ворожості при цьому, бо ж, воістину, Аллаг не любить тих, хто виявляє ворожість!

(Сура «аль-Бакара», аят 190)

Джигад в ісламі ведеться для піднесення Слова Аллага і поширення Його релігії. Аллаг сказав:

Боріться з ними, доки не зникне смута і релігія не буде цілком належати Аллагу. А якщо вони зупиняться, то Аллаг бачить, що вони роблять!

(Сура “аль-Анфаль”, аят 39)

Одного разу чоловік запитав Пророка (мир йому і благословення Аллага): «О Посланець Аллага! Одні борються заради трофеїв, інші борються заради слави, а треті борються заради показухи. Хто ж бореться на Шляху Аллага?» Він сказав: «Хто бореться заради піднесення Слова Аллага, той – на Шляху Аллага».

В жодному разі метою *джигаду* не є досягнення мирських благ, особистих амбіцій, низинних бажань, розширення влади, помста або демонстрація сили. Аллаг сказав:

І не будьте як ті, що погордо вийшли зі своїх осель, хизуючись перед людьми, і які збивали інших зі шляху Аллага. Аллаг осягає те, що вони роблять!

(Сура “аль-Анфаль”, аят 47)

42- Іслам – це релігія заклику до схвалюваного і заборони осудливого. Даний принцип вважається основою безпеки всіх мусульман.

Релігія не може правильно втілюватися в життя без слідування їй. Відповідно, її послідовники мають виконувати релігійні постанови і віддалятися від заборон, а також наводити порядок в суспільстві і застерігати від неналежних вчинків. Таким чином можна вберегти суспільство від розкладу і нечестя. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Тих, хто піклуються про непорушність кордонів Аллага, і тих, хто ці кордони порушують, можна порівняти із людьми, які тягнули жереб за стрілами, аби зайняти місця на кораблі, в результаті чого одні розмістилися у верхній частині корабля, а інші – в нижній. Коли ті, хто опинилися внизу, хотіли зачерпнути

води, то їм доводилося проходити через тих, хто розмістилися на палубі, і, врешті–решт, вони сказали: “А чи не зробити нам діру у дні, аби набирати воду через неї, не турбуючи тих, хто знаходиться нагорі?” І якщо вони залишать їх так і дозволять їм зробити те, що вони хочуть, то загинуть всі. Якщо ж вони схоплять їх за руки, то врятуються самі і врятують всіх інших»¹⁰⁰.

43- Іслам є однією з ознак близькості настання Судного дня. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав, що він є пророком, який прийшов перед настанням Судного часу, і що його пророча місія слугує доказом близькості Судного дня. Передають зі слів Абу Хазіма про те, що він чув, як Сагль ібн Са'д казав: «Я чув, як Пророк (мир йому і благословення Аллага), вказуючи тим пальцем, що слідує за великим, а також середнім, говорив: «Я був відправлений разом із цією Годиною ось так»¹⁰¹. Тому що Пророк Мухаммад (мир йому і благословення Аллага) був печаткою всіх пророків і посланців.

¹⁰⁰ Аль-Бухарі, (2361).

¹⁰¹ Аль-Бухарі (6503); Муслім, (2950).

Політична сфера в ісламі

Ісламський шариат приніс в політичну сферу, так, як і в інші сфери, основоположні принципи і правила. На цих правилах ґрунтується утворення мусульманської держави. У політичній сфері ісламу правитель, який втілює в життя ці правила, вважається гарантом виконання наказів Аллага. Всевишній сказав:

Невже прагнуть вони суду часів невігластва? Хто ж кращий за Аллага в суді для людей твердо віруючих?

(Сура “аль-Маїда”, аят 50)

Мусульманський правитель є довіреною особою всієї Умми, і, отже, він зобов'язаний:

1 – Прикладати всі зусилля, для втілення законів Аллага в життя; гарантувати гідне життя всім своїм підлеглим і піклуватися про їх релігію, безпеку, життя та майно. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не відчує запаху Раю той раб, якого Аллаг поставив правити над іншими рабами, і, при цьому, він не виконав того, що був зобов'язаний щодо них»¹⁰².

Правитель в мусульманській країні повинен відповідати тому, що сказав Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг): «Покажіть мені чоловіка, якому я зможу довірити одне із важливих питань мусульман». Тоді сподвижники сказали: «Це Абд ар-Рахман ібн Ауф». На що Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Він слабкий». Тоді вони сказали: «Такий-то чоловік». На що Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Я не маю потреби в ньому». Тоді вони запитали: «Так кого ж ти

¹⁰² Аль-Бухарі, (6731).

хочеш знайти?» Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Я хочу знайти таку людину, яка якщо буде їхнім правителем, то буде схожа на одного з них, а якщо не буде їх ватажком, то буде схожий на їх правителя». Тоді сподвижники сказали: «У такому разі ми не знаємо нікого іншого, крім ар-Рабі ібн аль-Харіса». Тоді Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Ви маєте рацію!»¹⁰³.

2 – Не довіряти правління над мусульманами тій людині, яка не зможе нести відповідальності і не стримає довіреного їй. Такою людиною може бути той, хто ставиться із пристрастю до свого друга або родича, і, при цьому, не довіряє владу тому, хто більше них заслуговує на це.

Відмінні риси ісламських принципів і правил у політичній сфері:

1 – Божественність походження. Ці принципи встановив для всіх Сам Всевишній Творець: як для правителя, так і для підлеглого; як для багатого, так і для бідного; як для знатного, так і для простого; як для білого, так і для темного. Жодна людина, наскільки б високим не було її становище, не має права порушувати ці правила або вводити закони, які їм суперечитимуть. Аллаг сказав:

Віруючий та віруюча не повинні приймати рішення в якійсь справі, коли Аллаг і Його Посланець уже вирішили це. А хто чинить непослух Аллагу та Його Посланцю, той перебуває в явній омані!

(Сура «аль-Ахзаб», аят 36)

¹⁰³ «Канз аль-Уммаль».

Всі зобов'язані дотримуватися, поважати і втілювати в життя ці принципи. Це стосується як правителя, так і його підлеглих. Аллаг сказав:

Слова віруючих, коли їх кличуть до Аллага та Його Посланця, такі: «Слухаємо та коримось!» Саме вони й матимуть успіх!

(Сура «ан-Нур», аят 51)

В ісламі ні в кого з людей немає абсолютної влади, навіть у правителя. Всі гілки влади обмежені законами шариату. Якщо ж хтось порушує ці закони, то йому не можна підкорятися, тому що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Мусульманин зобов'язаний підкорятися, подобається це йому, чи ні, доти, поки йому не наказують здійснювати гріх. Якщо йому наказали зробити гріх, то йому не слід підкорятися»¹⁰⁴.

2 – Принцип ради – *шуро*, є одним із головних стрижнів політичної системи в ісламі. Аллаг сказав:

Які відповідають своєму Господу, звершують молитву, радяться між собою у справах та жертвують із того, чим Ми наділили їх.

(Сура “аш-Шура”, аят 38)

Також Він сказав:

За милістю від Аллага ти був м'який із ними. Якби ти був грубим чи жорстоким, то вони неодмінно залишили б тебе. Вибач їм та благай про прощення для них; радься з ними у справах.

(Сура «Аль Імран», аят 159)

¹⁰⁴ Аль-Бухарі, (1839).

У першому аяті Аллаг згадав принцип ради разом із молитвою, яка є опорою релігії, що вказує на важливість цих двох складових. У питаннях, що пов'язані із суспільною користю всієї Умми, необхідно радитися із знаючими людьми, адже Аллаг похвалив віруючих, які радяться між собою в усіх справах.

У другому аяті Аллаг зажадав від Свого Посланця, який був правителем мусульманської держави, радитися із іншими віруючими в доленосних питаннях, що стосуються всієї Умми, щодо яких немає божественної постанови. Якщо ж існує рішення від Аллага, то немає місця для порад.

Аллаг наказав Своєму Посланцю (мир йому і благословення Аллага) радитися зі своїми сподвижниками, сказавши:

Радься з ними у справах.

(Сура «Аль Імран», аят 159)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) так і робив. Повідомляється, що Абу Гурейра (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Я не бачив нікого, хто на стільки часто радився зі своїми сподвижниками, як Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага)»¹⁰⁵.

Мусульманські вчені-правознавці вказали на обов'язковість ради в питаннях, що стосуються громадської користі мусульман. Навіть якщо правитель не стане радитися зі своєю паствою, то паства має висловити свою думку в цій сфері. Як про це йшлося в двох вищенаведених аятах. Тому що ісламський шаріат вважає правителя довіреною та уповноваженою особою з боку Умми. Натомість, правитель

¹⁰⁵ Ат-Тірмізі, (4/213). Слабкий хадіс.

зобов'язаний стежити за втіленням законів Аллага в життя. Іслам надав кожній людині свободу вираження власної думки, якщо, при цьому, воно не веде до смуту. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Найкращим *джигадом* є слово істини в присутності несправедливого правителя»¹⁰⁶.

Одного разу Абу Бакр ас–Сиддик, перший праведний халіф, сказав: «О люди! Мені була дана влада над вами! Я не є кращим з вас. Якщо я буду робити добро, то допомагайте мені в цьому. Якщо ж буду робити зло, то зупиніть мене... Коріться мені в тому, в чому я підкоряюся Аллагу і Його Пророку. Якщо ж я стану виявляти непослух Аллага і Його Посланця, то ви вільні не коритися мені»¹⁰⁷.

Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг), другий праведний халіф, зустрів Мухаммада ібн Масляму. Умар сказав: “Яким я є, на твою думку, о Мухаммад?” Мухаммад відповів: “Я вважаю тебе сильним правителем всього майна, при цьому, добродішним щодо нього, і справедливим при його розподілі. Якщо ж ти відхилишся в сторону, то ми виправимо тебе, як стрілу, яку засунули в сагайдак». Тоді Умар сказав: «Повтори». Тоді Мухаммад сказав: “Якщо ж ти відхилишся в сторону, то ми виправимо тебе, як стрілу, яку засунули в сагайдак”. І тоді Умар сказав: “Хвала Аллагу, Який дав мені правити народом, який виправить мене, якщо я відхилюся!»¹⁰⁸.

З – Звітність та відповідальність. Повідомляється, що одного разу Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг) був одягнений в дві одежі. Він звернувся до людей з

¹⁰⁶ Аль-Хакім, (8543). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹⁰⁷ “Аль-Бідая ва ан-Нігая», Ібн Касір.

¹⁰⁸ Ібн аль-Мубарак, «аз-Зугд».

проповіддю і сказав: «О люди! Слухайтесь і коріться!» Тоді один чоловік підвівся і сказав: «Я не буду слухатися і коритися!» Умар запитав: «Чому ж?», чоловік відповів: «Тому що на тобі одягнуто дві одежі, а на нас – одна». У той час Умар розпорядився, аби всі мусульмани носили одночасно лише одну одяжину. Після цього Умар гучним голосом проголосив: «О, Абд Аллаг ібн Умар, повідом же їм!» Ібн Умар сказав: «Це – моє вбрання, яке я дав йому». Після цього чоловік сказав: «Ось тепер слухаємось і коримось».

Таким чином іслам зберіг як загальні, так і особисті права і свободи. Іслам віддалив джерела законодавства від пристрастей обмежених створінь. Тому що законодавство, вигадане людьми, є результатом чийхось особистих поглядів.

Якщо ж йдеться про другорядні питання, то ісламське законодавство залишило перед мусульманами двері відкритими, аби вони, керуючись певними правилами і принципами, змогли завжди знаходити відповіді на ці запитання. За умови, що ці правила на будуть суперечити фундаментальним принципам релігії. Таким чином іслам завжди відповідає будь-якому часу і місцю.

Військова сфера в ісламі

Військову сферу в ісламі також називають *джигадом*. Він, у широкому значенні цього слова, означає битву із власною душею, шляхом відмови від забороненого і здійснення обов'язкового з метою досягнення вдоволення Аллага.

У вузькому значенні термін *джигад* – це боротьба з метою поширення та донесення до людей релігії Аллага. В цьому розумінні *джигад* не є чимось новим, привнесеним ісламом. Про таке розуміння *джигаду* говорили всі попередні небесні релігії.

У сувоях Второзаконня, яке є частиною Тори, пошанованої іудеями, йдеться про потворні форми знищення:

«Коли ти приступиш до міста, щоб воювати з ним, то запропонуй йому перше мир. І станеться, якщо воно відповість тобі: Мир, і відчинить браму тобі, то весь той народ, що знаходиться в ньому, буде тобі на данину, і буде служити тобі. А якщо воно не замирить з тобою, і буде провадити з тобою війну, то обложиш його. І Господь, Бог твій, дасть його в руку твою, а ти повбиваєш усю чоловічу стать його вістрям меча. Тільки жінок, і дітей, і худобу, і все, що буде в тім місті, всю здобич його забереши собі, і будеш ти їсти здобич ворогів своїх, що дав тобі Господь, Бог твій. Так ти зробиш усім містам, дуже далеким від тебе, що вони не з міст цих народів. Тільки з міст тих народів, які Господь, Бог твій, дає тобі на володіння, не зоставиш при житті жодної душі».

(Книга Второзаконня, 20:10-16).

В Євангелії від Матвія сказано:

«Не думайте, що Я прийшов, щоб мир на землю принести, Я не мир принести прийшов, а меча. Я ж прийшов порізнити чоловіка з батьком його, дочку з її матір'ю, і невістку з свекрухою її. І вороги чоловікові домашні його! Хто більш, як Мене, любить батька чи матір, той Мене недостойний. І хто більш, як Мене, любить сина чи дочку, той Мене недостойний. І хто не візьме свого хреста, і не піде за Мною слідом, той Мене недостойний. Хто душу свою зберігає, той погубить її, хто ж за Мене погубить душу свою, той знайде її».

(Від Матвія, 10:34-39)

Джигад буває двох видів:

1 – Оборонний *джигад* – це бій з тими, хто спокусився на релігію, честь, майно, землю або володіння мусульман. У такій ситуації бій буде особистим обов'язком кожного (*фард 'айн*), хто здатний тримати в руках зброю, поки не мусульмани не дадуть відсіч ворогові. Аллаг сказав:

І боріться на шляху Аллага проти тих, хто бореться проти вас. Але не виявляйте ворожості при цьому, бо ж, воістину, Аллаг не любить тих, хто виявляє ворожість!

(Сура «аль-Бакара», аят 190)

Якщо сил мусульман не достатньо, аби дати відсіч ворожій агресії, то цей обов'язок розповсюджується на найближчих мусульман, а потім – далі. І так буде тривати, поки мусульмани не дадуть відсіч ворогу. Це право є у всіх людей, незалежно від їх релігії та віросповідання.

2 – Наступальний *джигад*– це бій з диктаторськими і тиранічними режимами, які чинять тиск на віруючих і перешкоджають поширенню ісламу і тим, хто хоче його

прийняти. Іслам – це світова релігія, яка не обмежується певним народом. Кожен має почути і дізнатися про те добро і справедливість, яке несе в собі іслам. Саме це є основним мотивом для ведення *джигаду*. Одного разу візантійський імператору Рустум запитав, чому мусульмани прийшли на його землю? Тоді один із сподвижників відповів: «Ми прийшли для того, аби вивести людей з поклоніння рабам до поклоніння Господу рабів; вивести людей із труднощів мирського життя до широти життя вічного; вивести з-під гніту інших релігій до справедливості ісламу».

Джигад також приписано для допомоги пригнобленим. Аллаг сказав:

І чому б вам не боротися на шляху Аллага заради слабких чоловіків, жінок і дітей, які говорять: «Господи наш! Виведи нас із цього міста, жителі якого є несправедливими. Даруй нам від Себе покровителя, даруй нам від Себе помічника!»

(Сура “ан-Ніса”, аят 75)

Якщо ж йдеться про війну заради демонстрації власної сили, помсти, ігри м'язами або хвастощів, то в ісламі така війна заборонена. Тому що боротьба в ісламі, як про це йшлося раніше, ведеться заради піднесення Слова Аллага, а не заради досягнення особистих інтересів. Аллаг сказав:

І не будьте як ті, що погордо вийшли зі своїх осель, хизуючись перед людьми, і які збивали інших зі шляху Аллага. Аллаг осягає те, що вони роблять!

(Сура «аль-Анфаль», аят 47)

Одного разу Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) запитали: “О Посланець Аллага! Одні борються

заради трофеїв, інші борються заради слави, а треті борються заради показухи. Хто ж бореться на Шляху Аллага?» Він (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, хто бореться заради піднесення Слова Аллага, той бореться на Шляху Аллага»¹⁰⁹.

Джигад в ісламі має свої правила та етичні норми. Можна боротися лише з тими, хто безпосередньо веде війну або надає допомогу в боротьбі проти мусульман. Не можна вбивати людей похилого віку, дітей, жінок, хворих, медичних працівників, поранених та аскетів. Не можна добивати поранених на полі бою, не можна спотворювати трупи ворогів, не можна вбивати тварин, знищувати житла, забруднювати водойми або добивати тих, хто втік із поля бою.

Такою була настанова Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага), коли він відправляв армії для поширення заклику до релігії Аллага. Він (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Виступайте в похід з ім'ям Аллага і на шляху Аллага, і боріться з тими, хто не вірує в Аллага. Виступайте в похід і не привласнюйте воєнну здобич до її розділу, не будьте віроломними, не спотворюйте трупи і не вбивайте дітей»¹¹⁰.

Абу Бакр ас-Сиддик (хай буде вдоволений ним Аллаг), перший праведний халіф мусульман, звертався до своєї армії з такими словами: «Зачекайте перш, ніж піти. Я хотів би дати вам такі настанови: не крадіть з військових трофеїв, не зраджуйте, не спотворюйте тіла загиблих ворогів, не вбивайте дітей, літніх і жінок, не спалюйте пальми, не викорчовуйте дерева, не забивайте вівцю, корову чи

¹⁰⁹ Аль-Бухарі, (2655).

¹¹⁰ Муслім, (1731).

верблюда, якщо тільки заради їжі. Ви можете зустріти людей, які усаїтнілися в келіях – залиште ж їх і те, чому вони себе присвятили»¹¹¹.

В ісламі навіть у військовополонених є права: їх не можна мучити, принижувати, залякувати, калічити і морити спрагою або голодом. Навпаки, до них треба ставитися добре. Аллаг сказав:

Вони дають їжу нужденному, сироті та полоненому, хоча й самі хочуть її. «Ми годуємо вас заради Лику Аллага; ми не прагнемо вашої відплати чи вдячності!»

(Сура «аль-Інсан», аяти 8-9)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Годуйте голодного, відвідуйте хворого і звільняйте того, хто зазнав труднощів»¹¹².

Мусульманська країна може звільнити полонених без жодного викупу або за викуп, або ж обміняти на полонених мусульман.

У переможеного народу також є права: не можна зазіхати на їх честь, відбирати їхнє майно або принижувати; не можна руйнувати їх житла або мститися їм. Потрібно їх виправляти, закликати до схвалюваного і забороняти засудливе і бути справедливими. Найкращим доказом цього є гарантії, які надав жителям Єрусалиму Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг), коли зайшов до нього переможцем. Він сказав: «В ім'я Аллага, Милосердного і Милостивого. Це – договір про безпеку, наданий рабом Аллага, Умаром, повелителем правовірних,

¹¹¹ Ат-Табарі, (3/226).

¹¹² Аль-Бухарі, (5649).

народу Єрусалиму. Він, таким чином, гарантує безпеку їх життів, майна, їх церквам і хрестам... Їх ніхто не буде примушувати відмовитися від своєї релігії і жодному з них не буде завдано шкоди». Чи бачила колись історія таку доблесть, справедливість і поблажливість з боку переможця?!! Він (хай буде вдоволений ним Аллаг) міг поставити їм будь-які умови, але, замість цього він виявив справедливість, прагнення поширити релігію Аллага і бажання принести благо всім людям. Таким є *джигад* в ісламі!

Перш, ніж оголосити про битву, мусульманське військо пропонує ворогу обрати: або прийняти іслам, або погодитися на виплату *джизьї* – невеликої суми, яку виплачує немусульманин в обмін на можливість сповідувати свою релігію і знаходитися під захистом мусульманської держави. *Джизью* виплачують три категорії людей:

- 1) Багаті.
- 2) Середній клас – торговці і селяни.
- 3) Різноробочі.

Джизья виплачується в обмін на захист мусульманської держави, яку вона надає немусульманам від різних зовнішніх ворогів, а також в обмін на захист їх честі і майна. Немусульмани можуть насолоджуватися тими ж правами і свободами, що й мусульмани. Халід ібн аль-Валід (хай буде вдоволений ним Аллаг) одного разу сказав: «Я обіцяв захищати вас в обмін на *джизью*... Якщо ми

зможемо вас захистити, то ви нам виплатите *джизью*, а якщо не зможемо, то ви не будете платити нам *джизью*»¹¹³.

Джизья не є обов'язковою для всіх немусульман. Так, наприклад, її не має виплачувати бідняк, дитина, жінка, монах, сліпий і інвалід. Більш того, ісламська держава зобов'язана забезпечувати вразливі верстви населення всім необхідним і витрачати на них кошти із казни мусульман. Так робив другий праведний Халіф Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг), коли побачив старого іудея, який просив милостиню. Після того, як Умар запитав про цього старого і дізнався, що він – один з тих, хто платив *джизью*, то сказав: «Ми не будемо справедливими, якщо взяли з тебе *джизью*, коли ти був молодим, а коли ти постарів, залишимо тебе без допомоги!» Після чого Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг) взяв старого за руку і повів до себе додому, і дав йому ту їжу і одяг, яку зміг знайти. Потім він (хай буде вдоволений ним Аллаг) відправив послання до скарбника, де було сказано: «Подивися на нього і схожих на нього людей, і дай їм стільки, скільки необхідно для життя їм та їхнім сім'ям із мусульманської казни, адже Всевишній Аллаг сказав:

Милостиня призначена для нужденних і бідних.

(Сура «ат-Тауба», аят 60)

Нужденні – це мусульмани, а бідні – це люди Писання»¹¹⁴.

В епоху Халіда ібн аль-Валіда був виданий наказ: «Будь-який немічний старий, не здатний працювати; або якого спіткало якесь лихо; або хто був багатий, але заборгував, не має виплачувати *джизью*. Навпаки, йому слід давати

¹¹³ «Таріх аль-Балязірі».

¹¹⁴ «Аль-Харадж», Абу Юсуф, с. 126.

милостиню і забезпечувати його і його сім'ю всім необхідним зі скарбниці мусульман»¹¹⁵.

Німецька дослідниця Ліза Ліхтенстадлер писала: «Ані Візантія, ані Персія не були поставлені перед вибором «або війна, або іслам». Навпаки, їм було запропоновано вибрати між ісламом і виплатою *джизьї*. Це був блискучий план, метою якого було просвіта цих земель, наслідки якого дійшли до Англії за часів правління королеви Єлизавети»¹¹⁶.

Якщо ж йдеться про взаємини із *муагадами* – немусульманами, які живуть під захистом мусульманської країни, то до них не можна виявляти несправедливість або ворожнечу; не можна нехтувати їхніми правами або погано до них ставитися. Аллаг сказав:

Аллаг не забороняє вам бути дружніми та справедливими до тих, хто не бився з вами через віру та не виганяв вас із ваших домівок. Воістину, Аллаг любить справедливих.

(Сура «аль-Мумтахана», аят 8)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо хтось буде переслідувати *муагада*, принизить, покладе на нього непосильне, або візьме у нього щось без його дозволу, то я стану виступати проти нього в Судний День»¹¹⁷.

Це лише деякі моменти, що повістують нам про *джигад* в ісламі.

¹¹⁵ «Аль-Харадж», Абу Юсуф, с. 144.

¹¹⁶ «Мукарана аль-Ад'ян», д-р Шиблі, (3/174).

¹¹⁷ Абу Дауд, (3052). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Економічна сфера в ісламі

Майно – це основа мирського життя. Однією з цілей ісламського законодавства є створення помірнього суспільства, в якому б втілювалася соціальна справедливість і було б гарантовано гідне життя для всіх його представників. Аллаг в Корані сказав:

Багатство й сини — прикраси земного життя.

(Сура «аль-Кагф», аят 46)

Володіння майном є одною із життєво важливих потреб в ісламі, без якого неможливо уявити собі ані особистість, ані суспільство. Саме тому іслам зобов'язав виплату обов'язкової милостині, розмір якої становить 2,5% від накопиченого багатства, яка називається *закят*. Він береться у багатих і віддається бідним. Раніше вже йшлося про те, що *закят* є правом нужденних верств населення.

Це не означає, що іслам скасував приватну власність або приватний бізнес. Навпаки, іслам це поважає. У багатьох шаріатських текстах згадується заборона зазіхання на майно іншої людини. Аллаг сказав:

Не пожирайте незаконно майна одне одного та не підкуплюйте суддів, щоб свідомо, шляхом гріха, привласнити частину майна інших людей!

(Сура «аль-Бакара», аят 188)

Іслам приписав ряд систем, які допомагають зробити життя – гідним. До цих систем належить:

1 – Заборона лихварства. Людині не дозволяється використовувати нужду свого брата і забирати його майно просто так. Це майно є забороненим. Поширення

лихварства веде до втрати цінності схвалюваного серед людей і зосередження всіх багатств в руках однієї групи людей. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Бійтесь Аллага і відмовтесь від того, що належить вам як лихва — якщо віруючі ви! Якщо ж ви не зробите цього, то ви будете ворогами Аллагу та Посланцю Його. А якщо зробите, то матимете свій перший статок. Не вчиняйте несправедливо і тоді не вчинять несправедливості з вами.

(Сура «аль-Бакара», аяти 278-279)

2 – Іслам спонукає позичати майно на безоплатній основі, що дозволить вирішити проблему лихварства.

3 – Шаріат закликає допомагати нужденним і не квапити їх із виплатою боргу. Аллаг сказав:

Якщо боржник буде у важкому становищі, то почекайте, доки його становище не полегшиться. А якщо ви простите йому це, зробивши милостинею, то це буде краще для вас, якби лише знали ви!

(Сура «аль-Бакара» 280)

Повідомляється від Бурейди аль-Аслямі, що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Тому, хто позичить людині, яка опинилася в скрутному становищі, за кожен день буде зараховуватися милостиня, яка дорівнює сумі боргу». Потім я чув, як ти говорив: «Тому, хто позичить людині, що опинилася в скрутному становищі, за кожен день, буде зараховуватися милостиня, що перевищує суму боргу в два рази». Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «За кожен день, який пройде до терміну сплати, буде зараховуватися милостиня, яка дорівнює сумі боргу. Якщо ж після настання терміну повернення, він

дасть боржникові відстрочку, то за кожний минулий день йому буде зараховуватися милостиня, яка в два рази перевищуватиме суму боргу»¹¹⁸.

4 – Іслам спонукає до прощення боргу. Аллаг сказав:

А якщо ви простите йому це, зробивши милостинею, то це буде краще для вас, якби лише знали ви!

(Сура “аль-Бакара”, аят 280)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Хто хоче, аби Аллаг врятував його від труднощів Судного дня, нехай полегшить боржнику або пробачить йому його борг»¹¹⁹.

5 – Іслам заборонив монополізм у всіх його проявах. Монополіст утримує товари, в яких мають потребу люди, доти, поки вони не зникнуть на ринку, а потім встановлює на них завищені ціни. У цьому криється величезна шкода для всього суспільства: як для багатих, так і для бідних, адже Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Хто намагається монополізувати товари, той чинить гріх»¹²⁰.

Вчений Абу Юсуф, учень імама Абу Ханіфа, сказав: «Все, утримання чого шкодить людям, є монополізмом. Нехай навіть це золото або срібло». Людина, яка займається монополізмом, вважається тим, хто погано розпорядився даним їй майном. Мета заборони монополізму – це заборона заподіяння людям шкоди. У людей існують різні потреби, а монополізм ставить їх у скрутне становище.

¹¹⁸ «Сахіх ат-Таргіб».

¹¹⁹ Муслім.

¹²⁰ Муслім, (1605).

Правитель зобов'язаний контролювати це питання і примусити монополіста продавати товари за розумну ціну. Якщо ж монополіст відмовляється це зробити, то правитель має право втрутитися в процес його торгівлі і примусити його продавати товари за розумною ціною.

6 – В ісламі заборонений податок на додану вартість, сьогодні цей податок відомий як ПДВ. Це коли з торговця береться певний податок в обмін на дозвіл ввозити товар до країни. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, хто встановлює цей податок, не увійде до Раю»¹²¹.

Брати цей податок не можна, адже в ньому міститься стягування з людей того, чого стягувати не можна, і передача майна тим, хто не має на нього ніякого права. Всі, хто хоч якось беруть участь в цьому, потрапляють під смисл хадісу: «До Раю не потрапить кров і тіло, які виростили на забороненому майні. Такі кров і тіло більше заслуговують потрапляння до Пекла»¹²².

7 – Іслам заборонив збирати майно і, при цьому, не витрачаючи з нього на ті права Аллага, які принесуть користь як індивіду, так і всьому суспільству. Істинне призначення майна – це приносити користь людям та приводити в рух економіку. Аллаг сказав:

А щодо тих, які накопичують золото й срібло та не жертвують його на шляху Аллага, то сповісти їм добру звістку про болісну кару!

(Сура «ат-Тауба», аят 34)

¹²¹ Ібн Хузейма, (2333). Шуейб аль-Арнаут сказав, що хадіс є хорошим через те, що існують багато шляхів його передачі.

¹²² Ібн Хіббан, (5567). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Іслам поважає як приватну, так і суспільну власність, для яких встановлені свої права і обов'язки. Власник майна зобов'язаний витратити на самого себе, на свою сім'ю і на своїх родичів. Він також зобов'язаний витратити частину свого майна на користь суспільства: виплачувати *закят*, давати милостиню і витратити на благодійність. Також існують громадські обов'язки: споруда шкіл, лікарень, притулків, мечетей тощо. Все це є гарантією того, що багатство не буде зосереджено в руках якоїсь певної верстви населення.

8 – Іслам заборонив обважування на вагах. Так як це є різновидом крадіжки, зради і обману. Аллаг сказав:

Лихо тим, що міряють неправдиво! Беручи сповна, коли відмірюють люди їм! А коли самі міряють або зважують, то завдають збитків іншим!

(Сура «аль-Мутаффіфін», аяти 1-3)

9 – Іслам заборонив приватне володіння громадськими багатствами, з яких отримують користь всі люди. До цих багатств належать водойми і громадські пасовища, які нікому не належать. Не можна забороняти людям користуватися ними, адже Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «З трьома категоріями не заговорить Аллаг в Судний день і не подивиться на них: людина, яка присягнулася, що купить товар за велику ціну, при цьому він брехав; людина, яка брехливо присягнулася після післяполудневої молитви (*аль-Аср*), аби заволодіти за допомогою цього майном іншого мусульманина; і людина, яка забороняла іншим людям скористатися водою, якої у неї було достатньо. Аллаг скаже таким людям: «Сьогодні я

позбавляю вас Моєї милості так само, як і ви позбавили людей Моєї милості»¹²³.

Також Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Мусульмани є співучасниками в трьох речах: воді, пасовищах і вогні»¹²⁴.

10 – В ісламі існує система успадкування (*мірас*), яка дозволяє справедливо розділити багатство померлого між спадкоємцями, в міру близькості або віддаленості їх спорідненості. Ніхто не має права розподіляти спадщину відповідно до своїх особистих пристрастей або амбіцій. Однією з позитивних рис цієї системи є те, що вона дозволяє гармонійно розподілити багатства серед усіх, хто має на це право, уникаючи ймовірності зосередження багатств в руках лише однієї певної категорії людей. Це практично неможливо. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, Аллаг дарував належне кожному, хто має на це право, тому не слід залишати заповіт для спадкоємця»¹²⁵.

11 – В ісламі існує система *вакфів* – майна, заповіданого на благодійність. Вакф буває двох видів:

а) Приватний вакф, залишений для сім'ї або спадкоємців померлого. Метою цього виду вакфа є захист своїх нащадків від бідності і прохань людей. Одним з умов даного виду вакфа є те, щоб після того, як у померлого не залишиться нащадків, даний вакф приносив користь в благодійності.

¹²³ Аль-Бухарі, (2240).

¹²⁴ Абу Дауд, (2/278). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹²⁵ Абу Дауд, (2870).

б) Загальний благодійний вакф, метою якого є принесення користі в сфері доброчинності і благочестя. Це може бути будівництво лікарень, шкіл, доріг, бібліотек, мечетей, притулків для сиріт або пристарілих, а також всього, що приносить користь суспільству. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Коли людина вмирає, то всі її справи припиняються, за винятком трьох: безперервної милостині, знання, яким можуть користуватися інші люди, або праведних дітей, які стануть звертатися до Аллага із мольбою за неї»¹²⁶.

12 – В ісламі існує заповіт. Мусульманину бажано скласти заповіт, призначивши частину свого майна після своєї смерті на благодійність. Заповіт не має перевищувати третини всього майна людини. Повідомляється, що коли Са'д ібн Абу Ваккас захворів, то сказав Посланцю Аллага (мир йому і благословення Аллага): «Воістину, хвороба вже довела мене до крайності. Я багатий, а спадкоємців у мене, крім дочки, немає, тож не роздати мені дві третини свого майна? «Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Ні». Я запитав: «А половину?» Він сказав: «Ні». Я запитав: «А третину?» Він сказав: «Ні», а потім додав: «Третину, але і третини буде багато, адже тобі краще залишити своїх спадкоємців багатими, ніж позбавленими засобів до існування і вимушеними звертатися із проханнями до інших»¹²⁷.

13 – Іслам забороняє все, про що сказано в словах Аллага:

О ви, які увірували! Не пожирайте майна одне одного шляхом неправди.

¹²⁶ Муслім, (1631).

¹²⁷ Аль-Бухарі, (1233).

(Сура “ан-Ніса”, аят 29)

До цього належить насильницьке заволодіння чужим майном. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, хто своєю правою рукою відбере право іншого мусульманина, Аллаг обов'язково введе введе до Пекла та зробить для нього забороненим Рай» Тоді один чоловік сказав: «А якщо це буде щось незначне, о Посланець Аллага?» Він відповів: «Навіть якщо це буде зубочистка»¹²⁸.

До цього належить злодійство. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Коли перелюбник коїть перелюб, то в цей момент він не є віруючим¹²⁹; і коли злодій вчиняє крадіжку, то в цей момент він не є віруючим; і коли хтось п'є алкоголь, то в цей момент він не є віруючим, а вже потім каяття може це виправити!»¹³⁰.

Крадіжка — це незаконне заволодіння майном іншої людини. Аллаг сказав:

Крадію і крадійці відріжьте руку як покарання за їхні злочин. Покарання — це як приклад від Аллага, адже Аллаг — Великий, Мудрий!

(Сура «аль-Маїда», аят 38)

Обман і зрада в ісламі заборонені. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, хто підняв проти нас зброю — не з нас. Той, хто обдури нас — не з нас»¹³¹.

Суворо заборонено — хабарництво. Аллаг в Корані сказав:

¹²⁸ Муслім, (137).

¹²⁹ Його віра не є повноцінною, але мусульманином він залишається.

¹³⁰ Муслім, (57).

¹³¹ Муслім, (101).

Не пожирайте незаконно майна одне одного та не підкуплюйте суддів, щоб свідомо, шляхом гріха, привласнити частину майна інших людей!

(Сура «аль-Бакара», аят 188)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Аллаг прокляв того, хто дає, і того, хто бере хабар»¹³². В іншій версії хадісу також згадується той, хто сприяє дачі хабаря. Хто дає хабар проклятий тому, що сприяє поширенню цього пороку суспільства. Якби він не давав хабар, то не було б того, хто його бере. Аллаг прокляв того, хто бере хабар, тому що останній завдає шкоди тому, хто дає хабар, забираючи його майно не по праву і зраджуючи ввірене йому на довіру. Адже він і так повинен виконати ту послугу, за яку отримує хабар. До цього додаються багато іншої шкоди, якої завдає суспільству хабарництво. Що ж стосується посередника, то він сприяє отриманню хабарів.

14 – Іслам забороняє перебивати торгівлю свого брата–мусульманина, адже це веде до ненависті і ворожнечі. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Віруючий віруючому брат, і віруючому забороняється ані перебивати торгівлю своєму братові, ані свататися до тієї жінки, до якої вже посватався його брат, поки той не відмовиться»¹³³.

¹³² Ібн Хіббан, (5076). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹³³ Муслім, (1412).

Суспільна сфера в ісламі

Іслам приніс організовану суспільну систему, в якій враховані права і обов'язки всіх її членів. Її метою є гідне існування суспільства. Тому вона передбачає наявність, як приватних, так і загальних права та обов'язки.

До приватних прав та обов'язків, які приписав Аллаг, належать:

1 – Права правителя

Народ повинен слухатися і підкорятися своєму правителю, поки він не закликає їх здійснювати заборонене. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Коріться Аллагу, коріться Посланцю, а також наділеним владою серед вас!

(Сура “ан-Ніса”, аят 59)

Народ повинен правильно, м'яко і чемно давати добру настанову своєму правителю, вказуючи йому на те, що принесе користь. Народу також необхідно нагадувати про свої потреби. Аллаг сказав Мусі та його брату Гаруну, коли відправив їх до фараона, щоб закликати його до єдинобожжя:

Говоріть із ним лагідно — можливо, він схаменеться або налякається!

(Сура “Та Га”, аят 44)

Народ має підтримувати свого правителя під час труднощів і не виступати проти нього ані словом, ані ділом. Народ завжди повинен допомагати йому і не зраджувати його.

2 – Права народу

Права народу можна звести до шести основних принципів:

а) Правитель повинен бути справедливим щодо народу. Він має давати кожному те, що він заслуговує, і бути справедливим у виконанні прав і обов'язків. Правитель зобов'язаний безпристрасно розподіляти відповідальність, нікого не принижуючи і не підносячи вище свого рівня. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, найулюбленішою людиною для Аллага і найближчою до Нього в Судний день буде справедливий правитель. Найбільш ненависним же для Аллага в Судний день і тим, хто отримає найсуворіше покарання, буде несправедливий правитель»¹³⁴.

Також Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, одне з найбільш суворих покарань в Судний день отримає несправедливий правитель»¹³⁵.

б) Не можна пригнічувати, обдурювати і зраджувати народ. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не відчує запаху Раю той раб, якого Аллаг поставив правити над іншими рабами, і, при цьому, він не виконав щодо них того, що був зобов'язаний виконати»¹³⁶.

в) Слід радитися із народом у важливих суспільних, політичних і економічних питаннях. Рада – є дуже важливим принципом, але вона стосується тільки тих питань, щодо яких немає шаріатських текстів. Правитель повинен дати можливість своєму народу висловлювати

¹³⁴ Ат-Тірмізі, (1329). Аль-Албані назвав хадіс слабким.

¹³⁵ «Сахіх аль-Джамі», (1001)

¹³⁶ Аль-Бухарі, (6731).

свою думку і точку зору. Якщо правильність думок, запропонованих народом, очевидна, то правитель повинен їх прийняти. Аллаг сказав:

За милістю від Аллага ти був м'який із ними. Якби ти був грубим чи жорстоким, то вони неодмінно залишили б тебе. Вибач їм та благай про прощення для них; радься з ними у справах.

(Сура «Али Імран», аят 159)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) в битві біля Бадру зупинився в одному місці, про яке казали, що в ньому є криниця із водою. Тоді один зі сподвижників запитав Пророка (мир йому і благословення Аллага): «О, Посланець Аллага! У цьому місці тобі наказав зупинитися Аллаг, або це військовий маневр?» На що Пророк (мир йому і благословення Аллага) відповів: «Це – військовий маневр». Тоді сподвижник сказав: «В такому разі нам краще зупинитися після криниць, аби перекрити до них доступ ворогам». Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) прислухався до думки цього сподвижника і поступив відповідно до неї¹³⁷.

г) Єдиним джерелом законів і конституції, за якою живе народ, повинен бути ісламський шаріат. Не повинно бути місця для прийняття особистих поблажливих рішень, які можуть бути помилковими, а можуть бути і правильними. Після того, як Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг), став другим халіфом, він звернувся до Абу Мар'ям ас-Салюлі, який вбив до цього його брата, Зейда ібн аль-Хаттаба. Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Клянуся Аллагом, я не буду любити тебе, поки земля любить кров!» На що Абу Мар'ям сказав: «І хіба це

¹³⁷ “Даляїль ан-Нубувва”, аль-Байгаки.

позбавляє мене моїх прав?». Умар (хай буде вдоволений ним Аллаг) відповів: «Ні». Абу Мар'ям сказав: «Тоді це – не образа, тому що тільки жінки незадоволені, якщо вони комусь не подобаються».

д) Правитель не повинен відгороджуватися від народу. Він не має закривати перед ними двері, виявляти зарозумілість, встановлювати між собою і народом посередників, згоди яких потрібно питати, аби побачитися із правителем. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо Аллах вручить комусь владу над мусульманами хоч в чому-небудь, а він відгородиться від їх скрут і потреб, то в День воскресіння Аллах (теж) відгородиться від його скрут і потреб»¹³⁸.

ж) Правитель має з милосердям ставитися до свого народу, виявляти до них м'якість, не покладати на них те, що їм не під силу і не ускладнювати для них повсякденне життя. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «О Аллаг, будь суворим із тим, хто отримає хоч якусь владу над членами моєї громади і буде суворим до них, і будь добрим до того, хто отримає хоч якусь владу над членами моєї громади і буде по-доброму ставитись до них!»¹³⁹.

Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг), пояснюючи величезну відповідальність правління, сказав: «Клянуся Аллагом! Якщо мулиця спіткнеться на дорозі в Іраку, я буду нести відповідальність за це перед Аллагом: чому я не вирівняв для неї дорогу?!»

Мусульманський правитель має бути таким, як його описав аль-Хасан аль-Басрі. Він відправив свого листа

¹³⁸ «Сахіх аль-Джамі ас-Сагир», (6595).

¹³⁹ Муслім, (1828).

тогочасному правителю, Умару ібн Абд аль-Азізу, в якому йшлося: «О, правитель правовірних! Знай, що Аллаг призначив справедливого правителя, який виправляє несправедливість, стримує гнобителів, викорінює розбещеність, зміцнює і вершить правосуддя, надає притулок постраждалим.

О, правитель правовірних! Справедливий правитель, як пастух, шукає кращі пасовища для своєї пастви і відганяє їх від небезпеки і диких тварин, і захищає їх від шкоди.

О, правитель правовірних! Справедливий правитель, як турботливий батько, працює заради своїх дітей, виховує їх, поки вони ростуть, і приносить їм хліб, поки живий, і залишає для них багатство після смерті.

О, правитель правовірних! Справедливий правитель, як ласкава мати, любить піклуватися про сина. Вона виношує його і народжує в тяжких муках. Вона піклується про нього, поки він маленький, стежачи за ним вночі, поки той спить. Вона годує його і захищає від інших, і вона відчуває себе щасливою, коли він здоровий, і хвилюється, коли він незадоволений.

О, правитель правовірних! Справедливий правитель є опікуном дітей-сиріт і благодійником жебраків, він піклується про молодих і старих.

О, правитель правовірних! Справедливий правитель, як серце в ребрах. Коли серце здорове – ребра здорові, але коли воно хворе – вони слабкі.

О, правитель правовірних! Справедливий правитель слухає Аллага і змушує слухати Його інших, він шукає винагороди Аллага і спонукає підданих шукати винагороди Аллага. Він

той, хто підкоряється волі Аллага і змушує інших підкорятися Йому.

О, правитель правовірних, не зловживай тим, що Аллаг дарував тобі, і не будь схожий на раба, якому господар довірив своє багатство і сім'ю, і він розтратив багатство і залишив його дітей без даху над головою.

О, правитель правовірних, знай, що Аллаг призначив певні покарання для стримування своїх рабів від зла. Якщо той, хто відповідає за цей обов'язок, вчиняє гріх, якого покарання він заслуговує? Покарання захищають життя людей. Тож що чекатиме на того, якщо той, хто відповідає за цей обов'язок, вчинить вбивство?

О, правитель правовірних, пам'ятай про смерть і про те, що станеться після неї, і про невелику кількість помічників; тож збери все, що можна, щоб підготуватися до неї і до жахів, які за нею підуть.

О, правитель правовірних, знай, що у тебе є інший будинок, крім твого справжнього дому. У ньому твій сон буде тривати довго, друзі залишать тебе і ти залишишся наодинці. Тому приймай те, що може чекати на тебе.

У День той чоловік покине свого брата, і матір, і батька, і дружину свою, і дітей своїх.

(Сура "Абаса", аяти 34-36)

О, правитель правовірних, пам'ятай слова Аллага:

Хіба не знає вона, що коли воскресять тих, хто в могилах, і коли стане відомим те, що в серцях.

(Сура "аль-Адйат", аяти 9-10)

В той день секрети будуть розкриті, як і твої справи:

Там не забуто ніщо — ні мале, ні велике, усе пораховано!

(Сура “аль-Кагф”, аят 49)

О, правитель правовірних, ще є час перш, ніж прийде смерть і розтануть всі надії на здійснення праведних справ.

О, правитель правовірних! Суди за законами ісламу і не виправдовуй беззаконників. Не давай влади зарозумілим над слабкими, тому що вони не дотримуються законів честі щодо віруючих, аби ти не поніс на собі гріхи інших. Не дай можливості обдурити тебе тим, хто любить речі, які ведуть до нещастя, і не привласнюй хороші речі, позбавляючи себе блага майбутнього життя. Не думай про свою владу сьогодні, але думай про завтрашній день, коли станеш бранцем смерті, стоячи в День Суду перед Аллагом в присутності ангелів, пророків і посланців, коли:

І будуть вони принижені перед Живим, Сущим. І розчарується той, хто ніс тягар своєї несправедливості!

(Сура “Та Га”, аят 111)

О, правитель правовірних! Хоча я ще не досяг рівня ради мудреців або їх розуму і мудрості, я зробив все можливе, аби бути щирим в своїй пораді. Тож прийми моє повідомлення як ліки, що даються люблячою людиною своєму улюбленому другу: хоча вони і гіркі на смак, але будуть служити зціленням. Мир тобі, о, правитель правовірних, милість Аллага і Його благословення!»

3 – Права батьків

Найголовніше право батьків, полягає в тому, щоб їхні діти слухались їх і підкорялися, а також були до них благодійними і витрачали на них своє майно. Діти мають дарувати своїм батькам подарунки і забезпечувати їх усім необхідним – їжею, питвом, одягом і житлом. Діти зобов'язані смиренно ставитися до своїх батьків, говорити з ними ввічливо і не підвищувати на них голос. До батьків слід виявляти терпіння, піклуватися про їхні почуття. Не можна говорити те, що може їх поранити або розгнівати. Аллаг в Корані сказав:

Наказав вам Господь твій не поклонятися нікому, крім Нього, а також ставитися якнайкраще до батьків. І коли хтось із них — чи вони обоє — досягне старості, то не говори їм: «Фе!», не гримай на них і говори їм тільки гідні слова. Схили перед ними крило смирення з милосердя свого й говори: «Господи мій! Змилуйся над ними, бо вони ростили мене малого».

(Сура «аль-Ісра», аяти 23-24)

Непослух батьків вважається в ісламі одним із найтяжчих гріхів. Повідомляється від Амра ібн аль-Аса (хай буде вдоволений ним Аллаг), що одного разу бедуїн прийшов до Пророка (мир йому і благословення Аллага) і запитав: «Що таке тяжкі гріхи?» Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Придання Аллагу рівних». Той запитав: «А потім що?». Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Непослух батьків». Той запитав: «А потім що?». Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Непослух батьків». Той запитав: «А потім що?». Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Брехлива клятва». Той запитав: «А що таке брехлива клятва?». Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав:

«Брехлива клятва – це клятва, за допомогою якої не по праву присвоюють майно мусульманина»¹⁴⁰.

Пояснюючи високе положення батьків в ісламі, Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Вдоволення Аллага – у вдоволенні батьків, а гнів Аллага – в гніві батьків»¹⁴¹.

Дотримання прав батьків є обов'язковим, навіть якщо вони сповідують іншу релігію. Повідомляється від Асми, дочки Абу Бакра (хай буде вдоволений ним Аллаг), що вона сказала: «Свого часу до мене приїхала моя мати, яка за життя Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) була багатобожницею. Я звернулася за порадою до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) і сказала: “До мене приїхала моя мати, яка чогось хоче, тож чи маю я підтримувати із нею стосунки?” – на що він відповів: “Так, підтримуй стосунки зі своєю матір'ю”»¹⁴².

Матері слід висловлювати більше поваги, ніж батьку, виявляючи до неї більше почуттів і м'якості. Повідомляється, що один чоловік запитав: «О Посланець Аллага, хто з людей найбільше гідний доброго ставлення?», – на що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Твоя мати, потім твоя мати, потім твій батько, а потім твої найближчі родичі»¹⁴³.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) зазначив, що мати має три права, а батько – одне. Мати перенесла безліч труднощів, яких не зазнавав батько. Аллаг в Корані сказав:

¹⁴⁰ Аль-Бухарі, (6522).

¹⁴¹ Ібн Хіббан, (429). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

¹⁴² Аль-Бухарі, (2477).

¹⁴³ Муслім, (2548).

**Ми заповідали людині добре ставитись до своїх батьків.
Для матері важко носити плід та народжувати.**

(Сура “аль-Ахкаф”, аят 15)

Мати переживає безліч труднощів, коли виношує плід у своєму животі. Потім мати дуже втомлюється, коли народжує, а потім годує дитину.

4 – Права чоловіка

а) Верховенство в родині. Верховенство в своїй родині є правом чоловіка. Він може робити те, що вважає за необхідне для користі своєї сім'ї. Доказом цього є слова Аллага:

Чоловіки піклуються про жінок, адже Аллаг віддав перевагу одним перед іншими, а також через те, що чоловіки витрачають своє майно.

(Сура «ан-Ніса», аят 34)

Чоловіки, найчастіше, розбираються у складних ситуаціях і підходять до вирішення проблем із холодним розумом. Жінки ж навпаки – у них переважає чуттєвість, що позначається на їх вчинках. Але це не означає, що чоловік не має радитися зі своєю дружиною в тих питаннях, які стосуються їх спільного подружнього життя.

б) Дружина зобов'язана підкорятися своєму чоловіку, якщо це не веде до непослуху Аллага. Повідомляється від Аїші (хай буде вдоволений нею Аллаг), що вона сказала: «О, Посланець Аллага, хто має більше прав на жінку?». На що він (мир йому і благословення Аллага) відповів: «Її чоловік». Тоді Аїша (хай буде вдоволений нею Аллаг) запитала: «А хто має більше прав на чоловіка?» На що він

(мир йому і благословення Аллага) відповів: «Його мати»¹⁴⁴.

в) Дружина не повинна вимагати від чоловіка виконання того, що йому не під силу.

г) Дружина повинна дбайливо ставитися до майна, дітей і честі свого чоловіка. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Найкращою з жінок є та, яка радує свого чоловіка, якщо він подивиться на неї, підкоряється йому, коли він наказує їй зробити щось, і не виявляє непослуху до нього в тому, що стосується її самої і її майна, роблячи те, що йому не подобається»¹⁴⁵.

д) Чоловік має право, щоб в його будинок не заходив той, хто йому не подобається. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, у вас є права на ваших дружин і у ваших дружин є права на вас. Ви маєте право вимагати від них, щоб вони не дозволяли сидати на ваші ліжка тим, хто вам не подобається, і не дозволяли входити у ваші оселі тим, кого ви не бажаєте бачити, що ж стосується ваших дружин, то вони мають право вимагати від вас, щоб ви добре вдягали і годували їх»¹⁴⁶.

Перші мусульмани втілювали ці шариатські настанови в життя. Ауф, дочка Махляма аш-Шейбані, давала своїй дочці перед її заміжжям наступну пораду: «Дочка моя, ти виходиш з мого будинку, в якому народилася – із свого гнізда, в якому ти виросла, до чоловіка, якого ти не знаєш. Будь його рабинею, і він буде твоїм рабом. Дотримуйся десяти заповідей, і він стане твоїм скарбом: вдоволеність,

¹⁴⁴ Аль-Хакім, (7244).

¹⁴⁵ Ан-Насаї (2/72); аль-Хакім (2/161); Ахмад (2/251, 432 та 438). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹⁴⁶ Ібн Маджаг, (1851). Албані назвав хадіс хорошим.

слухняність, турбота про красу і приємний запах, турбота про його сон та їжу, дбайливе ставлення до його майна та дітей, утримання від непослуху і зберігання його таємниць. Не показуй йому свою радість, коли він чимось стурбований, та не показуй свого горя, коли він радіє».

5 – Права дружини

а) Шлюбний подарунок – *магр*, є невід'ємним правом дружини, який повинен їй надати її чоловік. Аллаг в Корані сказав:

І щиро віддавайте дружинам викуп як дарунок для них. Але якщо вони за своєю волею щось повернуть вам звідти, то вживайте це для здоров'я та користі.

(Сура «ан-Ніса», аят 4)

б) Справедливе ставлення. Якщо у чоловіка більше однієї дружини, то він зобов'язаний однаково до них ставитись. Чоловік зобов'язаний справедливо забезпечити всіх своїх дружин їжею, питтям, одягом, житлом і проведенням часу. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо у чоловіка було дві дружини, і він віддавав перевагу одній з них, то в Судний день він прийде із відвислою половиною тіла»¹⁴⁷.

в) Чоловік зобов'язаний витратити майно на свою дружину і дітей, надати їм відповідне житло і забезпечити всім необхідним. Чоловік, у міру своїх можливостей, має давати дружині все необхідне для неї. Аллаг в Корані сказав:

¹⁴⁷ Абу Дауд, (2133). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Нехай власник достатку витрачає відповідно до достатку свого; а кому важко це, то нехай витрачає із даного йому Аллагом. Аллаг не вимагає з людини більше від того, що Він дав їй. І Аллаг дарує полегшення після труднощів!

(Сура “ат-Талак”, аят 7)

Іслам спонукає мусульман витрачати майно на власну сім'ю, назвавши це милостинею. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав Саду ібн Абу Ваккасу: «Все, що ти витратиш на свою сім'ю, буде зараховано тобі, як милостиня. І навіть шматочок їжі, який ти покладеш у рота своїй дружині¹⁴⁸».

Дружина має право без дозволу свого чоловіка взяти із його майна стільки, скільки необхідно їй та її дітям. Про це йдеться в хадісі Гінд бінт Атаба. Вона сказала: «О Посланець Аллага, воістину, Абу Суф'ян – скупа людина, тож чи не скою я гріха, якщо стану витрачати його кошти на наших дітей без його дозволу?» На це Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Ти не скоїш гріха, якщо станеш витрачати на них кошти згідно з тим, що прийнято серед людей»¹⁴⁹.

г) Виконання подружніх обов'язків є одним з найважливіших прав, який чоловік повинен виконувати щодо своєї дружини. Дружина, як жінка має потребу в людині, яка б заспокоювала її серце і задовольняла її, щоб вона не почала здійснювати непристойні вчинки.

д) Чоловік зобов'язаний зберігати секрети своєї дружини, не повідомляти іншим людям про її недоліки і берегти те,

¹⁴⁸ Аль-Бухарі, (2591).

¹⁴⁹ Аль-Бухарі, (5049).

що він побачить і почує від неї. Особливо це стосується їх інтимних стосунків. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, одним з найгірших людей за своїм становищем в День Воскресіння буде чоловік, який мав близькість зі своєю дружиною, і вона – з ним, а потім розповідав про таємниці своєї дружини (або свого чоловіка)»¹⁵⁰.

ж) Чоловік має добре ставитися до своєї дружини. Йому слід виявляти до неї добре ставлення у всьому, що стосується їх подружнього життя. Чоловік не повинен нехтувати її думкою. Також він щосили має намагатися забезпечити їй щасливе і спокійне життя, виявляючи, при цьому, найщирішу любов. Із дружиною бажано жартувати, загравати і ставитися до неї м'яко. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Найдосконаліший віруючий – це той, чий характер є найбільш досконалим. А найкращі з вас – це ті, хто краще за всіх ставляться до своїх жінок»¹⁵¹.

з) Чоловік повинен виявляти терпіння, якщо дружина чимось його образила. Він не має шукати в ній недоліки. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Віруючий не повинен ненавидіти віруючу, адже якщо йому не сподобається якась з рис її характеру, то він залишиться задоволений іншою», або ж він сказав щось подібне»¹⁵².

е) Чоловік зобов'язаний ревнувати свою дружину і оберігати її. Він не повинен відвідувати з нею злочні або розпусні місця. Аллаг в Корані сказав:

¹⁵⁰ Муслім, (1437).

¹⁵¹ Ібн Хіббан, (4176). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹⁵² Муслім, (1469).

О ви, які увірували! Бережіть себе і сім'ї свої від пекла, паливом якого є люди й камені, над якими ангели — суворі та сильні, які не ухиляються від того, що Аллаг наказав їм.

(Сура «ат-Тахрім», аят 6)

к) Чоловік зобов'язаний дбайливо ставитися до майна своєї дружини і не брати з нього нічого без її дозволу. Аллаг сказав:

Не пожирайте незаконно майна одне одного.

(Сура “аль-Бакара”, аят 188)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Можна користуватися майном мусульманина тільки якщо той це дозволив”¹⁵³.

6 – Права родичів

До родичів належать близькі та рідні люди. Іслам спонукає підтримувати їх матеріально, якщо людина багата, і допомагати їм у вирішенні їх проблем. Також він закликає підтримувати їх морально, цікавлячись їх справами, виявляючи до них м'якість та співчуття. Аллаг в Корані сказав:

І підтримуйте родинні зв'язки.

(Сура «ан-Ніса», аят 1)

Іслам спонукає мусульманина підтримувати родинні зв'язки навіть якщо родичі не відповідають взаємністю; прощати родичів, якщо вони були несправедливі до людини і

¹⁵³ “Сахіх аль-Джамі”.

намагатися зблизитися з ними навіть не дивлячись на те, що вони, можливо, віддаляються від неї. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Не той підтримує родинні зв'язки, хто відповідає тим самим, по-справжньому підтримує їх той, з ким родичі ці зв'язки поривають”¹⁵⁴.

Іслам застерігає від поривання родинних зв'язків, вважаючи цей вчинок одним із найтяжчих гріхів. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Після того як Аллаг створив всі створіння, зі свого місця піднялися родинні зв'язки. Всевишній Аллаг сказав: “В чому справа?” Вони сказали: “Це – місце того, хто вдається до Твого захисту від розриву”. Тоді Аллаг запитав: “Чи задоволені ви тим, що Я винагороджу того, хто стане вас підтримувати, і порву із тим, хто стане поривати із вами?” Вони відповіли: “Так, о Господь мій!” – і Аллаг сказав: “Хай буде так!». Передавши це, Абу Гурейра сказав: «Прочитайте, якщо бажаєте, аят, в якому сказано:

Можливо, якщо ви відвернетесь, то поширите нечестя на землі та розірвете родинні зв'язки.

(Сура “Мухаммад”, аят 22)»¹⁵⁵.

7 – Права дітей

а) До основних прав дітей належить турбота про їхнє життя і піклування про їх справи, виконання всіх їх необхідних потреб й надання їм необхідного одягу, їжі, пиття і житла. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Досить

¹⁵⁴ Аль-Бухарі, (5645).

¹⁵⁵ Аль-Бухарі, (7063).

людині того гріха, коли вона нехтує правами тих, кого зобов'язана утримувати»¹⁵⁶.

б) Вибір доброго імені. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «У Судний день вас покличуть за вашими іменами і іменами ваших батьків, тож називайте хорошими іменами»¹⁵⁷.

в) Виховання гідної моральності в дитячих серцях: сором'язливість, повага до старших, чесність, збереження ввіреного на зберігання, слухняність батькам тощо. Віддалення дітей від недостойних моральних якостей: брехні, обману, зради, крадіжки, непослуху батьків тощо.

г) Навчання дітей корисних знань, благочестиве виховання і вибір гідних друзів. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, кожен з вас є пастирем, і кожен з вас несе відповідальність за свою паству. Правитель, який поставлений над людьми, є пастирем для своїх підданих і несе відповідальність за свою паству, чоловік є пастирем для своєї сім'ї і несе відповідальність за свою паству, жінка є пастирем для сім'ї свого чоловіка і його дітей і несе відповідальність за свою паству, раб людини є пастирем для майна свого пана і несе відповідальність за свою паству, тож, кожен з вас є пастирем і кожен з вас несе відповідальність за свою паству»¹⁵⁸.

д) Турбота про безпеку дітей. Не можна звертатися проти них до Аллага у своїх молитвах. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не закликайте прокляття ані на самих себе, ані на ваших дітей, ані на ваше

¹⁵⁶ Аль-Хакім, (8526). Аз-Захабі сказав: «Хадіс відповідає умовам аль-Бухарі та Мусліма».

¹⁵⁷ Ібн Хіббан, (5818).

¹⁵⁸ Аль-Бухарі, (2419).

майно, аби це не співпало з таким періодом часу, коли Аллага просять про дари, адже Він може відповісти на вашу мольбу»¹⁵⁹.

ж) Необхідно бути справедливим між дітьми і не віддавати переваги одним над іншими в піднесенні подарунків і в доброму ставленні. Несправедливе ставлення до дітей може стати причиною того, що в майбутньому вони будуть неслухняні своїм батькам. Також це сіє між ними ненависть і ворожнечу. Повідомляється, що ан-Ну'ман ібн Башир (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Одного разу мій батько зробив мені подарунок, але 'Амра бінт Раваха сказала: «Я не погоджуся з цим, поки ти не попросиш Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) засвідчити дарування». Тоді мій батько прийшов до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) і сказав: “Я зробив подарунок моєму сину від 'Амри бінт Раваха, але вона сказала мені, щоб я попрохав засвідчити у тебе, о Посланець Аллага!” Пророк (мир йому і благословення Аллага) запитав: “А чи зробив ти такі самі подарунки і всім іншим своїм дітям?” Мій батько відповів: “Ні”. Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Бійтеся Аллага і будьте однаково справедливі до всіх ваших дітей!” – після чого мій батько повернувся назад і забрав свій подарунок»¹⁶⁰.

8 – Права сусідів

а) Іслам наказує добре ставитися до своїх сусідів. Аллаг в Корані сказав:

¹⁵⁹ Абу Дауд, (1532). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹⁶⁰ Муслім, (1623).

Поклоняйтесь Аллагу та не додавайте Йому нікого як рівного. Якнайкраще ставтеся до батьків, родичів, сиріт і бідних; а також до сусідів, які є вашими родичами, і до тих, які не є вашими родичами; до побратима, до подорожнього, а також до рабів ваших. Воістину, Аллаг не любить зухвалих і гордих

(Сура «ан-Ніса», аят 6)

б) Іслам забороняє будь яким чином шкодити сусідам. Одного разу Пророку (мир йому і благословення Аллага) сказали: “О Посланець Аллага! Воістину, одна жінка молиться ночами, постить вдень, роздає милостиню, але вона заподіює шкоду сусідам своїм язиком”. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Немає в ній добра, вона – одна з жителів Пекла!” Йому сказали: “А інша звершує лише обов'язкові молитви і подає незаможним тільки сухе молоко, але нікому не завдає шкоди”. Він сказав: “Вона – одна з числа жителів Раю!”¹⁶¹

в) Іслам надав сусідам величезні права і підніс їх на високий ступінь. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Джібріль стільки говорив мені про добре ставлення до сусідів, що я подумав, що він включить їх до числа спадкоємців”¹⁶².

г) Людина, яка шкодить сусідам, не має повної віри. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не увірує! Не увірує! Не увірує!» Тоді Пророка (мир йому і благословення Аллага) запитали: “Хто, о Посланець Аллага?” Тоді він (мир йому і благословення Аллага)

¹⁶¹ Аль-Бухарі в «аль-Адаб аль-Муфрад».

¹⁶² Аль-Бухарі, (5668).

сказав: «Людина, сусід якої не буде знаходитися в безпеці від її зла»¹⁶³.

д) Мусульманин має виявляти терпіння і бути м'яким до сусідів, навіть якщо вони погано ставляться до нього. Одного разу Ібн Аббаса (хай буде вдоволений ним Аллаг) запитали: «У мене є сусід, який погано до мене ставиться, ображає мене і утискає мої права». Тоді Ібн Аббас (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Йди, адже, воістину, він виявляє непослух Аллага, ставлячись до тебе так, а ти підкоряйся Аллагу, ставлячись до нього якнайкраще»¹⁶⁴.

Сусіди бувають трьох категорій:

- Сусід, у якого є три права: це мусульманин, родич і сусід.
- Сусід, у якого є два права: це сусід-мусульманин.
- Сусід, у якого є одне право: це сусід-немусульманин.

Коли в родині Абд Аллага ібн Амра зарізали вівцю, то він питав: «Чи почастували ви нашого сусіда-іудея? Чи почастували ви нашого сусіда-іудея? Я чув, як Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Джибріль стільки говорив мені про добре ставлення до сусідів, що я подумав, що він включить їх до числа спадкоємців»¹⁶⁵.

¹⁶³ Аль-Бухарі, (5670).

¹⁶⁴ «Их'я Улюм ад-Дін», (2/212).

¹⁶⁵ Ат-Тірмізі, (1943). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

9 – Права друзів

а) Іслам закликає піклуватися про своїх друзів. В ісламі у друзів є низка прав, яких слід дотримуватися – витратити на них зі своїх коштів і давати їм добру пораду. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Кращий з друзів перед Аллагом – найбільш добродішесний з них щодо свого друга, кращий з двох сусідів перед Аллагом – найбільш добродішесний щодо свого сусіда»¹⁶⁶.

б) У друзів залишаються права навіть після смерті тих с ким воно товаришували. Одного разу одна людина з племені Бану Саліама запитала Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага): “О Посланець Аллага, чи можу я якимось чином проявляти шанобливість щодо моїх батьків і після їх смерті?” Він сказав: “Так, і це чотири справи: прохання за них прощення у Аллага, виконання їхніх обіцянок (після їх смерті), *виявлення поваги до їх друзів* і підтримування родинних зв'язків з тими людьми, з якими ти пов'язаний тільки через них»¹⁶⁷.

10 – Права гостей

а) Іслам зобов'язує виявляти гостинність. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, хто вірить в Аллага і в Судний день, нехай не шкодить сусідові; той, хто вірить в Аллага і в Судний день, нехай виявляє гостинність до гостя; той, хто вірить в Аллага і в Судний день, нехай говорить добре або мовчить»¹⁶⁸.

¹⁶⁶ Ібн Хузейма, (2539).

¹⁶⁷ Абу Дауд, (5142).

¹⁶⁸ Аль-Бухарі, (5673).

б) Прояв гостинності вважається в ісламі однією з найшляхетніших справ. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Серед людей немає схожого на чоловіка, який взяв за вуздечки свого коня і відправився битися на Шляху Аллага, віддаляючись, при цьому, від зла людей, а також чоловіка, який взяв свого барана і виявив гостинність гостю, виконавши його право»¹⁶⁹.

в) Іслам встановив певні правила, яких слід дотримуватись при прийомі гостей. Слід бути гостинним, посміхатися гостю і добре його проводити. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Аллаг Щедрий і любить щедрість і добрий характер, і Він ненавидить все низьке і нікчемне»¹⁷⁰.

г) Гість має враховувати можливості приймаючої сторони і не покладати на неї понад їх можливостей. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не дозволено мусульманину перебувати у брата свого доти, поки він не почне вводити його у гріх». Йому сказали: «Як це, о Посланець Аллага, поки він не почне вводити його у гріх?» На що він відповів: «Якщо він стане перебувати у мусульманина, а тому немає чого йому запропонувати»¹⁷¹.

Аль-Газалі в книзі «Іх'я Улюм ад-Дін» писав: «Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) виявляв гостинність і був щедрим щодо того, хто приходив до нього. Іноді він навіть стелив свій одяг під людину, яка не була його родичом, аби та сіла. Пророк (мир йому і благословення Аллага) віддавав свою подушку, аби той, хто увійшов міг сісти, а якщо останній відмовлявся, то він

¹⁶⁹ Аль-Хакім, (2378).

¹⁷⁰ «Ас-Сільсіля ас-Сахіха», (3/366).

¹⁷¹ Муслім, (48).

наполягав, поки той не погоджувався. Кожен, хто гостював у Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага), вважав його найщедрішим з людей! Пророк (мир йому і благословення Аллага) приділяв увагу кожному співрозмовнику, а його слова були м'якими, лагідними і красивими. Він (мир йому і благословення Аллага) дивився на співрозмовника. Його зібрання і зустрічі були переповнені сором'язливістю, скромністю і чесністю. Пророк (мир йому і благословення Аллага) звертався до своїх сподвижників зі словами «О, батько такого-то!», Висловлюючи, таким чином, до них повагу... Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) практично ніколи не гнівався і завжди був задоволений».

11 – Права працівників

У трудовій сфері іслам приписав низку правил і законів, які приводять до ладу відносини між роботодавцем і його підлеглими.

а) Іслам ухвалив, щоб відносини між роботодавцем і його підлеглими ґрунтувались на основі рівності і загальнолюдської гідності. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, ваші раби є вашими братами і вашими слугами, яких Аллаг зробив підвладними вам, тож нехай той, хто володіє братом своїм, годує його тим самим, що їсть сам, і одягає його в той самий одяг, що носить сам, і не доручайте їм нічого непосильного для них, а якщо, все ж, доручите, то допоможіть їм!»¹⁷².

¹⁷² Аль-Бухарі, (30).

б) Іслам ухвалив невід'ємне право працівника на отримання оплати за виконану роботу. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав, що Аллаг сказав: «У День воскресіння Я буду противником трьох: людини, яка пообіцяла Моїм ім'ям, а потім зрадила; людини, яка продала у рабство вільну людину і проїла отримані за неї гроші, і людини, яка найняла працівника і зажадала від неї виконання всього сповна, але не заплатила йому того, що він заробив»¹⁷³.

в) Іслам наполегливо радить заздалегідь обумовити оплату за виконання роботи, перш, ніж працівник приступить до її виконання. Абу Саїд аль-Худрі (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Пророк (мир йому і благословення Аллага) заборонив звертатися за допомогою до працівника, не обумовивши перед цим плату за його працю»¹⁷⁴.

г) Іслам закликає розрахуватися з працівником відразу ж, як він виконає свою роботу. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Віддавайте працівнику зароблене їм перш, ніж висохне його піт»¹⁷⁵.

д) Не можна покладати на працівника більше за його можливості. Якщо ж, він все таки має виконати щось непосильне, то роботодавець повинен або доплатити йому, або допомогти йому фізично. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «І не доручайте їм нічого непосильного для них, а якщо, все ж, доручите, то допоможіть їм!»¹⁷⁶.

¹⁷³ Аль-Бухарі, (2227).

¹⁷⁴ Ахмад, (11582). Слабий хадіс.

¹⁷⁵ Ібн Маджаг, (2443). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹⁷⁶ Аль-Бухарі, (30).

Іслам постановив, що робота і заробляння собі на життя дозволеним шляхом є однією з найшляхетніших справ. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Ніхто ніколи не їв кращої їжі, аніж та, яка була зароблена власними руками. Воістину, пророк Аллага Дауд (мир йому) їв, зароблене власними руками»¹⁷⁷.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) спонукав мусульман заробляти собі на життя власними руками: «Воістину, для кожного з вас взяти мотузку, принести в'язку дров на спині і продати її, завдяки чому Аллаг позбавить його від необхідності просити, краще, ніж звертатися з проханнями до людей, які можуть дати йому щось, а можуть і відмовити»¹⁷⁸.

12 – Права роботодавця

Іслам вимагає дотримання прав працівників і також роботодавців. Якщо працівнику була доручена якась робота, то він повинен зробити її якнайкраще без запізнення і недоліків. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Аллаг любить, аби ви виконували роботу якнайкраще»¹⁷⁹.

Пророк (мир йому і благословення Аллага), спонукаючи працівників виконувати свою роботу якнайкраще, сказав: «Найкращим заробітком є зароблене власними руками, при цьому, якщо робота була виконана якнайкраще»¹⁸⁰.

¹⁷⁷ Аль-Бухарі, (1966).

¹⁷⁸ Аль-Бухарі, (1402).

¹⁷⁹ «Ас-Сільсіля ас-Сахіха», (3/106).

¹⁸⁰ Ахмад, (8393). Шейб аль-Арнаут назвав хадіс хорошим.

Загальні права і обов'язки

1 – Іслам зобов'язує мусульманина піклуватися про своїх братів-мусульман. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «У своїй любові, милосерді і співчутті по відношенню одне до одного віруючі схожі на єдине тіло: коли одну з частин його вражає хвороба, то все тіло охоплює безсоння та лихоманка»¹⁸¹.

2 – Іслам закликає працювати на благо всіх мусульман. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не увірує ніхто з вас повною вірою доти, поки не стане бажати своєму брату в ісламі того ж, чого бажає самому собі»¹⁸².

3 – Іслам спонукає бути разом із мусульманами у важкі періоди. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, у відносинах одне з одним віруючі схожі на будову, окремі частини якої зміцнюють одне одного», – і, сказавши це, він переплів між собою пальці своїх рук¹⁸³.

4 – Іслам закликає допомагати мусульманам, якщо вони цього потребують. Аллаг сказав:

Якщо вони проситимуть у вас допомоги в справах релігії, то допоможіть їм, але не проти людей, із якими ви маєте договір. Воістину, Аллаг бачить те, що ви робите!

(Сура «аль-Анфаль», аят 72)

¹⁸¹ Аль-Бухарі, (5665).

¹⁸² Аль-Бухарі, (13).

¹⁸³ Аль-Бухарі, (2314).

5 – Іслам заборонив принижувати мусульман. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Кожного, хто залишить мусульманина без допомоги в такому місці, де не дотримується право його недоторканності, а гідність принижується, Аллаг обов'язково залишить без допомоги в такому місці, де він побажає отримати Його допомогу, а кожного, хто допоможе мусульманину в такому місці, де гідність його принижується, а право недоторканності не дотримується, Аллаг обов'язково допоможе в такому місці, де він побажає отримати Його допомогу»¹⁸⁴.

¹⁸⁴ Абу Дауд, (4884). Аль-Гейсами сказав: «Хороший хадіс».

Моральність в ісламі

Іслам прийшов для того, щоб довести до досконалості найвищий норов. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Я був відправлений, аби довести до досконалості найвищий норов”¹⁸⁵.

Іслам закликає до всього доброго і забороняє все погане. Аллаг сказав:

Прости цих людей, закликай робити добро й залиш невігласів.

(Сура «аль-Араф», аят 199)

Одного разу Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) запитав людей: “Чи знаєте ви, хто є неможливим?” Вони відповіли: “Неможливим серед нас називають тих, у кого немає ані грошей, ані майна”. Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Воістину, неможливим з числа членів моєї громади виявиться той, хто в День воскресіння принесе з собою молитви, пости і закят, але, при цьому, з'ясується, що він образив цього, обмовив цього, привласнив майно цього, пролив кров цього і вдарив цього, і тоді щось з його добрих справ буде віддано цьому і щось – цьому, а якщо запас його добрих справ вичерпається перш ніж, він зможе розрахуватися з усіма, тоді з гріхів скривджених їм стануть брати щось і покладати на нього, а потім його вкинуть до Пекла!”¹⁸⁶.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) пояснив, як має себе поводити мусульманин у взаєминах із іншими людьми. Він сказав: «Стережися забороненого, і ти

¹⁸⁵ Аль-Хакім, (4221). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

¹⁸⁶ Муслім, (2581).

станеш тим, який найкраще поклоняється з-поміж людей, будь вдоволеним тим, що дав тобі Аллаг, і будеш найбагатшим з-поміж людей. Будь благочестивим зі своїм сусідом, і ти будеш віруючим, полуби для людей те, що ти любиш для себе, і ти будеш мусульманином. Поменше смійся, адже, воістину, частий сміх вбиває серце»¹⁸⁷.

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Мусульманин – це той, хто не заподіює іншим мусульманам шкоди своїм язиком та своїми руками, а *мугаджиром* є той, хто припинив здійснювати заборонене Аллагом»¹⁸⁸.

Іслам, за допомогою наказів та заборон, прагне до створення міцного і гармонійного суспільства.

Пропоную коротко пригадати деякі заборони ісламу. Іслам забороняє:

1) Багатобожжя – поклоніння іншим, поряд з Аллагом. Всевишній сказав:

Аллаг не прощає, коли Йому приписують рівних, але прощає все інше, крім цього, тому, кому побажає! І хто приписує Аллагу рівних, той чинить великий гріх!

(Сура «ан-Ніса», аят 48)

2) Чаклунство. Повідомляється від Абу Гурейри (хай буде вдоволений ним Аллаг), що Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Стережіться семи згубних гріхів: багатобожжя, чаклунства...»¹⁸⁹.

¹⁸⁷ Ат-Тірмізі, (2305). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

¹⁸⁸ Аль-Бухарі, (10).

¹⁸⁹ Аль-Бухарі, (5431).

3) Несправедливість і утиск, до якого належить обмеження прав інших людей як словами, так і вчинками. Аллаг сказав:

Скажи: «Воістину, мій Господь заборонив огидні вчинки, відкриті й приховані, інші гріхи й свавілля, додавання Аллагу рівних, про яких Він не зіслав жодного доказу, а ще — коли говорите ви про Аллага те, чого не знаєте!»

(Сура “аль-Араф”, аят 33)

4) Неправомірне вбивство. Аллаг сказав:

А хто вб'є віруючого навмисне, тому відплатою буде геєна, де він буде довіку! Аллаг розгнівається на нього і прокляне його! Приготовано для нього велику кару!

(Сура «ан-Ніса», аят 93)

5) Розривання родинних зв'язків. Аллаг в Корані сказав:

Можливо, якщо ви відвернетесь, то поширите нечестя на землі та розірвете родинні зв'язки. Вони є тими, кого Аллаг прокляв і позбавив слуху та зору.

(Сура “Мухаммад”, аяти 22-23)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не увійде до Раю той, хто пориває родинні зв'язки»¹⁹⁰.

Під пориванням родинних зв'язків мається на увазі нехтування відвідинами своїх родичів, ігнорування їх справ, прояв зарозумілості щодо них, залишення без підтримки слабких і бідних з-посеред них. Якщо людина дає милостиню чужому жебраку, то це звичайна милостиня,

¹⁹⁰ Муслім, (2556).

а якщо допомагає бідняку-родичу, то це буде вважатися і милостинею, і підтримкою родинних зв'язків. Якщо ж людина бідна і не може витратити на своїх родичів, то має цікавитися їх справами, бути м'якою, передавати їм вітання і бути привітною. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Підтримуйте свої родинні зв'язки хоча б привітанням»¹⁹¹.

6) Перелюб і все, що може призвести до нього. Аллаг сказав:

І не наближайтеся до перелюбу. Воістину, це — мерзота, шлях ганебний!

(Сура «аль-Ісра», аят 32)

Однією з цілей заборони перелюбу є захист честі, високої моральності і всього суспільства від розкладання, а також збереження роду від заплутаності, аби спадщину не отримав той, хто на неї не заслуговує. Заборона перелюбу перешкоджає шлюбу між близькими родичами і оберігає ісламську громаду від розкладу і поширення венеричних хвороб. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «О мугаджири! П'ять речей, якими ви будете випробувані, я вдаюся до Аллага від того, аби ви застали їх! Якщо перелюб пошириться серед людей так, що вони стануть робити це відкрито, то серед них пошириться чума і голод, яких не було серед тих, хто жив до них»¹⁹².

7) Гомосексуалізм. Аллаг, оповідаючи про народ пророка Лута, сказав:

¹⁹¹ Аш-Шігаб, (654). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

¹⁹² Ібн Маджаг, (4019). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

І коли прийшов Наш наказ, то Ми перекинули їхні селища догори й зіслали на них камені з обпаленої глини, позначені в Господа твого! Недалекі й вони від нечестивців!

(Сура «Гуд», аяти 82-83)

Той, хто буде здійснювати подібні речі, має чекати такого самого покарання!

8) Незаконне заволодіння майном сироти. Що є зневажанням прав слабких людей. Аллаг в Корані сказав:

Воістину, ті, які несправедливо пожирають майно сиріт, лише пожирають своїми черевами вогонь. Вкинуть їх у полум'я!

(Сура «ан-Ніса», аят 10)

Всевишній Аллаг зробив виняток, дозволивши неспроможному попечителю сироти брати стільки, скільки необхідно з майна сироти заради його ж користі – в обмін на турботу і виконання всього необхідного для сироти. До цього належить їжа і одяг, а також вкладання грошей сироти в корисні проекти, які в майбутньому принесуть йому ж користь. Доказом цього є слова Аллага:

Багатий нехай утримається, а бідний нехай споживає згідно зі звичаєм.

(Сура “ан-Ніса”, аят 6)

9) Лжесвідчення. Іслам вважає лжесвідчення одним із найтяжчих гріхів, тому що воно веде до нехтування правами людей і поширення несправедливості. Лжесвідчення – це допомога в несправедливості тому, за кого свідчили. Що ж стосується людини, проти якої засвідчили, то воно є утиском її прав.

Одного разу Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Чи не повідомити вам про те, які гріхи є найбільш тяжкими?” – і повторив це питання тричі. Вони сказали: “Звичайно, о Посланець Аллага!” Тоді він сказав: “Це – поклоніння іншим разом із Аллагом і неповага до батьків”. Говорячи це, Пророк (мир йому і благословення Аллага) лежав на боці, а потім він сів і сказав: “І, воістину, це – наклепницькі слова і лжесвідчення!” – і він продовжував повторювати ці слова, поки я не сказав: “О, якби він замовк”^{193!}”¹⁹⁴.

10) Азартні ігри. Подібні пристрасті ведуть до пустої розтрати людських сил і можливостей. Азартні ігри не приносять жодної користі ані людині, ані суспільству. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Воістину, вино, азартні ігри, камені жертво-ників і стріли для ворожби — мерзота від шайтана! Тож стережіться цього! Можливо, будете спасенні!

(Сура «аль-Маїда», аят 90)

Навіть якщо хтось виграє в азартні ігри, то, тим самим, він незаконно заволодіє чужим майном. Людина, бажаючи виграти, вдається до хитрощів і підступності. Також вона може програти своє майно, і, аби відігратися, навіть здійснити крадіжку чи пограбування!

¹⁹³ Вказуючи людям на ці найтяжчі гріхи, Пророк (мир йому і благословення Аллага) розхвилювався, докладаючи всіх зусиль для того, щоб вони запам'ятали його слова і утримувалися від скоєння подібного, що часто бувало з ним, коли він говорив про особливо важливі речі, але цього разу це хвилювання було настільки сильним, що людям стало його шкода.

¹⁹⁴ Аль-Бухарі, (5631).

11) Брехлива клятва. Це згубна клятва, за допомогою якої людина бажає заволодіти майном іншої людини. Дана клятва називається згубною, тому що той, хто її вимовляє, прирікає себе на потрапляння до Пекла. Аллаг в Корані сказав:

Воістину, ті які продають завіт Аллага та свою віру за мізерну ціну, не матимуть частки в наступному житті. У День Воскресіння Аллаг не говоритиме з ними, не погляне на них і не очистить їх. Чекає на них болісна кара!

(Сура «Аль Імран», аят 77)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Хто урізав право людини-мусульманина своєю клятвою, для того Аллаг зробив Вогонь обов'язковим і Рай забороненим»¹⁹⁵.

12) Самогубство. Аллаг в Корані сказав:

О ви, які увірували! Не пожирайте майна одне одного шляхом неправди, а займайтеся торгівлею, якою ви будете взаємно задоволені. І не вбивайте одне одного! Воістину, Аллаг Милосердний до вас! І хто зробить це через свою ворожість та несправедливість, того Ми кинемо у вогонь. Це для Аллага — легко!

(Сура “ан-Ніса”, аяти 29-30)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Хто вбив себе чимось, той буде покараний цією ж річчю в Судний день»¹⁹⁶.

13) Брехня і зрада. Аллаг сказав:

¹⁹⁵ Муслім, (137).

¹⁹⁶ Муслім, (110).

**О ви, які увірували! Не зраджуйте Аллага та Посланця
й не зраджуйте довіреного вам, адже ви знаєте!**

(Сура “аль-Анфаль”, аят 27)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Той, хто відрізняється чотирма рисами, є лицеміром в повному сенсі цього слова, а той, кому притаманна хоча б одна з цих рис, буде мати одну з рис лицемірства доти, поки не позбудеться неї. Ці якості притаманні тому, хто зраджує, коли йому довіряють; бреше, коли розповідає про щось; вчиняє віроломно, уклавши договір, і діє незаконно в разі виникнення розбіжностей з кимось”¹⁹⁷. В іншій версії цього хадіса йдеться: “...навіть незважаючи на те, що така людина буде молитися, постити і вважати себе мусульманином”¹⁹⁸.

14) Уникати і ненавидіти одне одного. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не заздріть одне одному, не збільшуйте ціну, відмовтеся від взаємної ненависті, не повертайтеся спиною одне до одного, не перебивайте торгівлі одне одному і будьте братами, о раби Аллага. Не дозволяється мусульманину залишати свого брата-мусульманина більше, ніж на три дні»¹⁹⁹.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) пояснив згубні наслідки ненависті, яка, зазвичай, є причиною всіх проявів злості. Він сказав: “Підступає до вас хвороба, яка була властива громадам, які жили до вас – заздрість і ненависть. Ця ненависть голить. Я не кажу, що вона голить волосся, але вона голить релігію! Клянуся Тим, в Чийй Руці моя душа, ви не увійдете до Раю, поки не увіруєте, і ви не увіруєте, поки не полюбите одне одного.

¹⁹⁷ Аль-Бухарі, (34).

¹⁹⁸ Муслім, (78).

¹⁹⁹ Муслім, (2559).

Тож чи не вказати мені вам на те, що зміцнить в вас все це? Поширюйте між собою вітання”²⁰⁰.

15) Прокляття, образи і лайки. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Не властиво віруючому ані паплюжити, ані проклинати, ані здійснювати непристойне, ані лихословити”²⁰¹.

Навіть якщо хтось ганьбить мусульманина, то йому слід звертатися до Аллага із мольбою за таку людину, аби Він наставив її на Прямий шлях, і не подобає звертатися до Аллага проти неї. Повідомляється від Абу Гурейри (хай буде вдоволений ним Аллаг), що одного разу Посланцю Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказали: “Звернись до Аллага із благанням проти багатобожників”. На що він (мир йому і благословення Аллага) відповів: “Я не був відправлений, як той, хто проклинає, а був відправлений, як милість”²⁰².

16) Жадібність і скупість. З точки зору ісламу все майно належить Аллагу. А вже Він дарував певне майно людині як щось віддане на зберігання. Тому людина зобов'язана витратити на саму себе і на тих, кого вона зобов'язана утримувати. Людина має не забувати про право своїх нужденних братів. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Яка ж хвороба є більш мерзеною, ніж жадібність?”²⁰³.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) пояснив згубні наслідки для суспільства які несе скупість,

²⁰⁰ Ат-Тірмізі, (238). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²⁰¹ Ахмад, (3948). Шуейб аль-Арнаут назвав шлях передачі хадіса хорошим.

²⁰² Муслім, (2599).

²⁰³ “Сахіх аль-Джамі ас-Сагир”, (2578).

сказавши: “Бійтеся несправедливості, адже, воістину, несправедливість обернеться густим мороком в День воскресіння, і бійтеся скупості, адже, воістину, скупість погубила тих, хто жили до вас, спонукавши їх проливати кров одне одного і дозволяти собі робити те, що було для них забороненим”²⁰⁴.

Ісламська релігія вважає, що заможна людина, яка не допомагає своїм нужденним братам, має слабку віру. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Дві якості ніколи не об'єднуються в справжньому віруючому – це жадібність і поганий норів”²⁰⁵.

17) Марнотратство – це витрачати майно не за призначенням. Аллаг в Корані сказав:

Відавай належне родичу, бідняку, подорожньому й не витрачай марно! Воістину, марнотратники — брати шайтанів. А шайтан був невдячний перед Господом своїм!

(Сура “аль-Ісра”, аят 26-27)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, Всевишній Аллаг заборонив вам непослух матерів, а також невиконання своїх обов'язків і просити те, що вам не належить. Також Аллаг заборонив вбивати дочок. Йому неважливо, коли люди передають все, що чули, задають багато непотрібних питань і витрачають даремно майно»²⁰⁶.

18) Релігійні крайності та надмірності. Аллаг сказав:

²⁰⁴ Муслім, (2578).

²⁰⁵ Ат-Тірмізі, (1962). Хадіс достовірний, через наявність багатьох шляхів його передачі.

²⁰⁶ Аль-Бухарі, (2277).

Аллаг бажає вам полегшення, а не утруднення.

(Сура “аль-Бакара”, аят 185)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Воістину, релігія ця легка, але якщо хтось починає боротися із нею, вона перемагає його, тож дотримуйтеся правильного, наближайтеся і радійте”²⁰⁷.

19) Самообман та зарозумілість. Аллаг сказав:

І не відвертай із погордою обличчя від людей і не ходи по землі пихато! Воістину, Аллаг не любить усіляких пихатих гордіїв! Стримуй кроки свої та знижуй голос свій. Воістину, найвідразніший голос — то рев віслюка!»

(Сура “Лукман”, аяти 18-19)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не увійде до Раю людина, в серці якої залишиться зарозумілість вагою хоча б із порошинку». Почувши це, одна людина вигукнув: «Але ж людині хочеться, щоб її одяг і взуття були красивими!» На це Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, Аллаг прекрасний, і Він любить прекрасне, що ж стосується зарозумілості, то це неприйняття істини і прояв зневаги щодо людей»²⁰⁸.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав про хизування наступне: «Аллаг не буде дивитись на людину, яка опускає свій одяг через хизування»²⁰⁹.

²⁰⁷ Аль-Бухарі, (39).

²⁰⁸ Муслім, (91).

²⁰⁹ Аль-Бухарі, (3465).

20) Шпигунство, випитування про секрети людей, погана думка про них і лихослів'я за їх спинами. Аллаг в Корані сказав:

О ви, які увірували! Уникайте більшості здогадок, адже, воістину, деякі здогадки є гріхом! Не слідкуйте одне за одним та не поширюйте пліток. Невже хтось із вас хоче їсти м'ясо свого покійного брата, якщо це відразу для вас Бійтеся Аллага, воістину, Аллаг — приймаючий каяття, Милосердний!

(Сура “аль-Худжурат”, аят 12)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Чи відомо вам, що таке хула? Це коли згадуєш ти про брата свого так, що це не сподобалося б йому. Якщо йому властиво те, про що ти казав, то ти скоїв лихослів'я, а якщо він не такий, то ти звів на нього наклеп”²¹⁰.

Іслам не дозволяє підслуховувати чужі розмови. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «У День воскресіння у вуха того, хто підслуховував розмови людей, які не бажали цього, заллють розплавлений свинець»²¹¹.

21) Злорадство. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не радій нещастю свого брата, адже тоді Аллаг дарує милість йому і випробує тебе!»²¹².

22) Заборона лізти в справи, які не стосуються людини. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага)

²¹⁰ Муслім, (2589).

²¹¹ Аль-Бухарі, (6635).

²¹² Ат-Тірмізі, (2506), який назвав хадіс хорошим, а аль-Албані – слабким.

сказав: «Однією з ознак доброго сповідання ісламу людиною є відмова від усього того, що її не стосується»²¹³.

23) Називати одне одного образливими прізвиськами або принижувати на словах, справах або навіть жестами, адже Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Нехай одні люди не глузують з інших — можливо, ті кращі за них. І нехай одні жінки не глузують з інших — можливо, ті кращі за них. Не лайте одне одного та не вигадуйте образливих прізвиськ. Зле ж бути нечестивцем після того, як увірував! А ті, хто не покався, є несправедливими!

(Сура “аль-Худжурат”, аят 11)

24) Несправедливість судді, яку той може виявити при винесенні суддівського рішення. В Ісламі суддя є представником виконавчої влади, яка втілює в життя шаріат Аллага. Якщо ж суддя буде несправедливим, то вважається, що він не дотримав те, що йому було довірено на зберігання. Аллаг сказав:

А ті, які не судять за тим, що зіслав Аллаг, вони — невіруючі!

(Сура “аль-Маїда”, аят 44)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Судді бувають трьох типів: один з них потрапить до Раю, а двоє — до Пекла. Що стосується того, хто потрапить до Раю, то це людина, яка знала істину і виносила рішення відповідно до неї. Той же, який знав істину і виніс несправедливе

²¹³ Ібн Хіббан, (229). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

рішення, потрапить до Пекла, і той, хто виніс рішення щодо людей, не знаючи істини, теж опиниться у Пеклі»²¹⁴.

25) Відсутність ревнощів за жінок своєї родини і прояв задоволення тим, що хтось з ними себе вульгарно поводить. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “У День воскресіння Великий і Всемогутній Аллаг не буде дивитись на трьох: на того, хто неповажливо ставився до своїх батьків; на жінку, яка уподібнюється чоловікам, і на неревнивого чоловіка»²¹⁵.

26) Уподібнення чоловіків жінкам і жінок чоловікам. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) прокляв чоловіків, які уподібнюються жінкам, і жінок, які уподібнюються чоловікам²¹⁶.

27) Згадка та докір звершеним добро. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Я застерігаю вас від докору звершеним добром, адже, воістину, він робить недійсною подяку за добро і стирає нагороду”. Після чого Пророк (мир йому і благословення Аллага) прочитав слова Аллага:

О ви, які увірували! Не зіпсуйте милостині вашої докором та образою.

(Сура “аль-Бакара”, аят 264)

28) Вимога повернути подарований подарунок. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Людина, яка забирає назад подарований подарунок, схожа на собаку, який їсть свою блювотину»²¹⁷.

²¹⁴ Абу Дауд, (299). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²¹⁵ Ан-Насаї, (80). Аль-Албані назвав хадіс хорошим, достовірним.

²¹⁶ Аль-Бухарі, (5546).

²¹⁷ Аль-Бухарі, (2449).

29) Лихослів'я. Людині, що поширює серед людей слова з метою посіяти між ними ворожнечу, обіцяно суворе покарання. Аллаг сказав:

Не корися жодному мерзотнику, який дає багато клятв; хулителю, який поширює плітки.

(Сура «аль-Калам», аяти 10-11)

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Пліткар не увійде до Раю»²¹⁸.

Загальновідомо, що поширення пліток серед людей веде до взаємної ворожнечі і уникнення одне одного. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) заборонив це, сказавши: «Неприпустимо мусульманину поривати стосунки зі своїм братом-мусульманином більше, ніж на три дні. По закінченні цього часу один з них повинен підійти і привітати іншого, і якщо той відповість на вітання, тоді обидва вони будуть винагороджені, але якщо другий не відповість, він буде нести на собі гріх, в той час як той, хто його привітав, звільниться від гріха»²¹⁹.

Результатом пліток є поширення поганої думки про людей. Також до цього веде і шпигунство, до якого вдаються, аби упевнитися в правдивості тих чи інших слів. Таким чином, плітки ведуть до скоєння низки гріхів, які заборонив Аллаг:

Уникайте більшості здогадок, адже, воістину, деякі здогадки є гріхом!

(Сура “аль-Худжурат”, аят 12)

²¹⁸ Муслім, (105).

²¹⁹ Аль-Бухарі, (5727).

30) Пиха перед фізично або матеріально слабшою людиною. Пиха є забороненою, для того щоб у суспільстві панували милосердя, любов та братерство. Аллаг сказав:

Поклоняйтесь Аллагу та не додавайте Йому нікого як рівного. Якнайкраще ставтеся до батьків, родичів, сиріт і бідних; а також до сусідів, які є вашими родичами, і до тих, які не є вашими родичами; до побратима, до подорожнього, а також до рабів ваших. Воістину, Аллаг не любить зухвалих і гордих.

(Сура “ан-Ніса”, аят 36)

31) Заповіт, який завдає шкоди спадкоємцям. Аллаг сказав:

Після поділу того, що було вказано у заповіті або після виплати боргу – якщо не завдасть це шкоди. Саме це заповідає Аллаг, Аллаг — Всезнаючий, алісливий!

(Сура “ан-Ніса”, аят 12)

Заборонена їжа, напої та одяг

Іслам забороняє:

1) Усі види алкоголю і наркотиків, незалежно від способу їх вживання: у вигляді їжі, напоїв, цигарок або ін'єкцій. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Воістину, вино, азартні ігри, камені жертovníків і стріли для ворожби — мерзота від шайтана! Тож стережіться цього! Можливо, будете спасенні! Воістину, шайтан бажає посіяти між вами ворожнечу й ненависть через вино й майсир і відвернути вас від згадування Аллага й молитви. Невже ви не зупинитесь?

(Сура «аль-Маїда», аяти 90-91)

Іслам перегороджує шлях всім видам одурманюючих речовин, а також перешкоджає бажаючим на цьому заробити. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Аллаг прокляв алкоголь і того, хто його п'є, і того, хто його наливає, і того, хто продає його, і того, хто купує, і того, хто його виробляє, і того, кому його роблять, і того, хто його носить, і того, кому його приносять»²²⁰.

За допомогою суворого покарання за алкоголь, іслам оберігає людський розум та почуття від усього, що може зашкодити його функціонуванню. Іслам хоче бачити людину людиною, а не твариною, що втратила власну свідомість і здатність розуміти. Загальновідомо, що людина, яка залежить від алкоголю або наркотиків, піде на все, аби дістати гроші для купівлі чергової дози. Така людина ладна навіть на крадіжку або вбивство! До цього

²²⁰ Аль-Хакім, (2235). Шуйб аль-Арнаут назвав хадіс достовірним.

також слід додати посягання на честь. Саме тому іслам називає алкоголь «матір'ю всіх тяжких гріхів».

2) Вживання в їжу свинини, а також всього, про що сказано в аяті:

Заборонено вам мертвечину, кров, свинину, а також те, що забито не заради Аллага; і задушене, і забите насмерть, і те, що впало з висоти, і вбите рогами інших тварин, і вбите хижаком — хіба як виконасте необхідні приписи. І заборонено вам зарізане на капищах поганських. Заборонено також гадати на стрілах. Усе це — гріх.

(Сура «аль-Маїда», аят 3)

3) Вживання в їжу усього, що було зарізане без згадування імені Аллага. Всевишній сказав:

Не їжте того, над чим не було згадано ім'я Аллага, бо це — гріх.

(Сура «аль-Анам», аят 121)

4) Вживання в їжу хижих тварин, у яких є ікла, таких, як лев, тигр, вовк тощо, а також птахів, у яких є кігті, як сокіл, орел тощо.

5) Все, що може явно нашкодити людському тілу, як, наприклад, куріння. Аллаг сказав:

І не вбивайте самих себе! Воістину, Аллаг Милосердний до вас!

(Сура «ан-Ніса», аят 29)

6) Носіння чоловіками шовку або золота. Що ж стосується жінок, то їм це дозволено. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Носіння шовку і золота

дозволено для жінок моєї громади і заборонено для її чоловіків»²²¹.

Хотілося б нагадати про деякі накази й приписи в ісламі:

1 – Іслам закликає до справедливості як на словах, так і в справах. Аллаг сказав:

Воістину, Аллаг закликає до справедливості, добрих справ і підтримки родичів. Він забороняє мерзотне, відрадне й нечестиве. І Він повчас вас — можливо, будете пам'ятати ви!

(Сура “ан-Нахль”, аят 90)

Після того, як перший праведний халіф Абу Бакр ас-Сиддик (хай буде вдоволений ним Аллаг) отримав правління, він сказав: “Слабкий з вас – сильний переді мною доти, поки я не забезпечу йому його права, якщо це буде завгодно Аллагу. А сильний серед вас буде слабким переді мною доти, поки я не заберу з нього те, що не належить йому по праву, якщо на це буде воля Аллага... Підкоряйтеся мені, поки я підкоряюся Аллагу і Його Посланцю, а якщо я не ослухаюсь Аллага, то не коріться мені!»²²².

Справедливість необхідна завжди, скрізь і щодо всіх, без винятку. Аллаг сказав:

І коли ви щось говорите, будьте справедливі, навіть якщо йдеться про вашого родича. Виконуйте завіт

²²¹ Ахмад, (19662). Шуйейб аль-Арнаут назвав хадіс достовірним через наявність багатьох шляхів його передачі.

²²² “Аль-Бідая ва ан-Нігая”, Ібн Касір.

Аллага. Він заповів це вам — можливо, замислитеся ви!

(Сура «аль-Анам», аят 152)

Слід бути справедливим як в момент вдоволення, так і в момент злості; як з мусульманином, так і з немусульманином. Аллаг сказав:

Нехай ненависть ваша до інших не веде до несправедливості. Тримайтеся справедливості, бо вона ближча до богобоязливості.

(Сура “аль-Маїда”, аят 8)

Іноді, якщо того вимагають обставини, людину навіть слід примусити до справедливості. Аллаг сказав:

Відсилали Ми посланців наших зі знаменнями ясними, і відсилали Ми з ними Писання та мірило для того, щоб трималися люди справедливості; зіслали Ми залізо, в якому велика міць і користь для людей – щоб знав Аллаг, хто потаємно допомагає Йому й посланцям Його. Аллаг — Сильний, Великий!

(Сура “аль-Хадід”, аят 25)

Ібн Таймія, коментуючи цей аят, сказав: “Метою відправлення посланців і зіслання писань було справедливе виконання людьми прав Аллага, а також прав інших людей. Якщо ж вони відвернуться від Писання, то їх слід виправити залізом (тобто силою)»²²³.

2 – Іслам закликає до безкорисності, які свідчить про справжню любов. Безкорисність позитивно впливає на все суспільство, зміцнюючи його. Всевишній Аллаг сказав про

²²³ «Маджму аль-Фатава», (28/263).

тих, хто віддають перевагу іншим людям, і намагаються принести їм добро перш, ніж самим собі:

Вони віддають їм перевагу, хоча й самі перебувають у скруті. Хто здолав свою скупість, той досягнув успіху!

(Сура “аль-Хашир”, аят 9)

3 – Іслам закликає дружити з найкращими і найгіднішими людьми, і віддалятися від поганих людей. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) навів приклад того, що відбувається, коли людина дружить з праведними, і коли вона дружить із поганими людьми: “Воістину, праведний товариш і поганий товариш схожі на продавця мускусу і того, хто роздмухує ковальські міхи. Що стосується продавця мускусу, то він може або подарувати тобі щось зі свого товару, або ти купиш у нього щось, або відчуєш аромат, який йде від нього. Що ж стосується того, хто роздмухує ковальські міхи, то він або пропалить твій одяг, або ти відчуєш сморід, який йде від нього”²²⁴.

4 – Іслам закликає примиряти людей, коли серед них виникають розбіжності. Аллаг сказав:

Немає добра в більшості їхніх потаємних розмов, якщо тільки вони не будуть закликати до милостині, добра чи миру поміж людьми. І хто зробить це, прагнучи до вдоволення Аллага, тому даруємо Ми велику винагороду!

(Сура «ан-Ніса», аят 114)

Примирення між людьми вважається в ісламі не менш важливим, аніж звершення молитви, посту та інших видів поклоніння, тому що Пророк (мир йому і благословення

²²⁴ Аль-Бухарі, (5214).

Аллага) сказав: “Чи не повідомити мені вам про те, що краще за ступені посту, молитви та милостині? Вони відповіли: “Так, звичайно!” На що він сказав: «Примирення між сторонами, адже, воістину, розлад їх відносин – це гоління»²²⁵.

Заради примирення протиборчих сторін, зближення їхніх сердець і об'єднання, іслам навіть допускає брехню. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Я не вважаю брехуном людину, яка намагається примирити людей, говорячи їм щось добре, не бажаючи, при цьому, нічого, крім їх примирення; людину, яка говорить в положенні війни; і чоловіка, який спілкується зі своєю дружиною, і дружину, яка спілкується зі своїм чоловіком»²²⁶.

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Не є брехуном той, хто намагається примиряти людей між собою, повідомляючи їм щось добре”²²⁷.

5 – Іслам усіма способами закликає до схвалюваного і забороняє осудливе. Кожен мусульманин має робити це у міру своїх можливостей. Даний заклик є запорукою безпеки та збереження мусульманської громади від поширення несправедливості, порочності, нехтування правами і встановлення закону джунглів. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Якщо хтось із вас побачить неприйнятне, то нехай змінить це своєю рукою. А якщо не може зробити цього рукою, то тоді язиком. А якщо не може і язиком, то серцем, і це буде найслабкішим проявом віри»²²⁸.

²²⁵ Ат-Тірмізі, (2509). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²²⁶ Абу Дауд, (4921).

²²⁷ Аль-Бухарі, (2546).

²²⁸ Муслім, (49).

За допомогою заклика до схвалюваного і заборони осудливого, навчають невігласа, пробуджують безтурботного, виправляють грішника і допомагають праведному жити за законами Аллага. Всевишній сказав:

Тож допомагайте одне одному в справах праведності та богобоязливості, але не допомагайте одне одному в справах гріха та ворожнечі.

(Сура “аль-Маїда”, аят 2)

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) навів приклад того, що станеться, якщо в суспільстві буде залишений заклик до схвалюваного і заборони осудливого: «Тих, хто піклуються про непорушність кордонів Аллага, і тих, хто ці кордони порушують, можна порівняти із людьми, які тягнули жереб за стрілами, аби зайняти місця на кораблі, в результаті чого одні розмістилися у верхній частині корабля, а інші – в нижній. Коли ті, хто опинилися внизу, хотіли зачерпнути води, то їм доводилося проходити через тих, хто розмістилися на палубі, і, врешті–решт, вони сказали: “А чи не зробити нам діру у дні, аби набирати воду через неї, не турбуючи тих, хто знаходиться нагорі?” І якщо вони залишать їх так і дозволять їм зробити те, що вони хочуть, то загинуть всі. Якщо ж вони схоплять їх за руки, то врятуються самі і врятують всіх інших»²²⁹.

Всевишній Аллаг повідомив про те, яке покарання чекає за залишення цього наказу. Аллаг сказав:

Прокляті ті, які не вірують, з-посеред синів Ізраїла, вустами Давуда та Іси, сина Мар'ям. Це так, бо вони не слухалися й були порушниками! Вони не утримували

²²⁹ Аль-Бухарі, (2361).

одне одного від зла, вчиненого ними! Мерзотне те, що чинять вони!

(Сура “аль-Маїда”, аяти 78-79)

Заклик до схвалюваного і заборона осудливого має певні правила та закономірності, серед яких:

– Той, хто закликає повинен знати про те, до чого він закликає і від чого застерігає. Суф'ян ібн Абд Аллаг ас-Сакафі (хай буде вдоволений ним Аллаг) повідомив: «Я сказав: «О Посланець Аллага, скажи мені, чого я маю триматися міцно?» На що Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Скажи: “Аллаг – мій Господь”, а потім будь стійким». Я запитав: «О, Посланець Аллага, чого я маю боятися найбільше?» Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) доторкнувся до кінчика язика і сказав: “Цього”»²³⁰.

– Результатом заборони осудливого не повинно бути ще більше зло.

– Людина, яка закликає до схвалюваного і забороняє осудливе, не має здійснювати заради цього чогось забороненого або відмовлятися від виконання обов'язкового. Аллаг в Корані сказав:

О ви, які увірували! Чому говорите те, чого не робите? Велика ненависть у Аллага тоді, коли ви говорите, а не робите!

(Сура «ас-Сафф», аяти 2-3)

– Той, хто закликає має бути м'яким і чемним. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Доброта завжди

²³⁰ Ат-Тірмізі. Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

прикрашає собою те, в чому вона є, а коли щось втрачає доброту, то це неминуче призводить до безславної²³¹.

– Той, хто закликає повинен бути терплячим і стійко переносити біди і негаразди, які траплятимуться із ним на шляху заклику до схвалюваного і заборони осудливого. Аллаг сказав:

Сину мій! Звершуй молитву, закликай до заохочуваного й забороняй відразу, та сприймай із терпінням те, що вразило тебе. Воістину, саме такою є рішучість у вчинках.

(Сура “Лукман”, аят 17)

6 – Іслам спонукає до доброзичливості. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Немає нічого вагомішого з того, що буде покладено на ваги діянь, ніж добрий характер”²³².

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сповістив нас про нагороду, яку отримає людина, що володіє хорошим характером: “Воістину, до числа найулюбленіших з вас для мене і тих, хто в День воскресіння виявиться ближче всіх до мене, належать найбільш чемні з вас, а найненависнішими для мене і тими, хто в День воскресіння виявиться від мене якнайдалі, є балакучі, хвалькуваті та розпатякуваті» Люди сказали: «О Посланець Аллага, ми знаємо, хто такі “балакучі” і “хвалькуваті”, але хто такі “розпатякуваті”?» Він сказав: «Це пихаті»²³³.

7 – Іслам закликає звершувати добро. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Роби добро

²³¹ Муслім, (2594).

²³² “Сахіх аль-Джамі ас-Сагир», (5721).

²³³ Ат-Тірмізі, (2018). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

тому, хто на нього заслуговує, і тому, хто нього не заслуговує. Якщо ти зробив добро тому, хто на нього заслуговує, по вчинив правильно, а якщо ж ти зробив добро тому, хто на нього не заслуговує, то ти – один з благодійників»²³⁴.

8 – Іслам зобов'язує людину перевіряти повідомлення, перш, ніж виносити якесь рішення. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Якщо до вас із якоюсь звісткою прийде нечестивець, то спробуйте все прояснити. Адже через своє незнання ви можете зашкодити людям, про що згодом будете жалкувати!

(Сура «аль-Худжурат», аят 6)

9 – Іслам наказує виявляти щирість. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Релігія – це прояв щирості”. Ми запитали: «Щодо кого?» Він сказав: «До Аллага, і до Його Книги, і до Його Посланця, і до правителів мусульман, і до мусульман взагалі»²³⁵.

– Щирість до Аллага полягає в вірі в Нього і Його прекрасні імена і піднесені атрибути; в поклонінні Йому Одному і в запереченні багатобожжя; у визнанні того, що тільки Він керує всесвітом: те, що Він побажав, було, а чого не побажав, не було; також щирість полягає у виконанні Його наказів і віддаленні від Його заборон.

– Щирість до Книги Аллага полягає в тому, щоб бути переконаним, що Коран – це Слова Аллага, зіслане від Нього; що Коран – це завершальне небесне Писання; також щирість полягає в переконаності, що все, що заборонено в

²³⁴ “Сунна аш-Шігаб», (2018). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²³⁵ Муслім, (55).

ньому – заборонено, а все, що дозволено – дозволено; а також що Коран – це шлях, яким обов'язково необхідно слідувати.

– Щирість до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) полягає в підкоренні йому в тому, що він наказав; в вірі в те, що він повідомив; у віддаленні від того, що він заборонив; в повазі до його особистості; у захисті і поширенні його *Сунни* серед людей.

– Щирість до правителів мусульман полягає в підкоренні їм у всьому дозволеному, поки вони не закликають до скоєння гріховного; у вказуванні їм на добро; в наданні їм посиленої допомоги; в щирій та м'якій пораді; в нагадуванні їм про права людей. Мусульманин не повинен повставати проти них;

– Щирість до звичайних мусульман полягає у вказуванні їм на те, що принесе їм користь як в мирському, так і у вічному житті; в наданні допомоги у вирішенні їх проблем і потреб; в збереженні їх від бід та в доброму ставленні до них; Мусульманин має любити для них те, що любить для самого себе, і не любити для них те, що не любить для себе.

У Корані є аят, який дає чітке визначення щедрості:

Не будь скупий, наче твоя рука прикута до шиї, та не витрачай надміру, щоб не лишився ти осудженим та збіднілим!

(Сура «аль-Ісра», аят 29)

10 – Іслам закликає приховувати недоліки людей і спонукає до надання допомоги людям у важких ситуаціях. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Того, хто позбавить віруючого від однієї з печалей світу цього,

Аллаг позбавить від однієї з печалей Дня воскресіння; того, хто приховає недоліки мусульманина, Аллаг приховає його недоліки і в світі цьому, і в іншому світі, а тому, хто полегшить становище неспроможного боржника, Аллаг полегшить становище його і в цьому, і в іншому світі. Аллаг буде допомагати Своему рабу доти, поки сам раб допомагає своєму брату»²³⁶.

11 – Іслам спонукає до терпіння. Це може бути терпіння при виконанні наказів Аллага, або терпіння при залишенні заборон. Аллаг сказав:

Терпи ж, доки не прийде рішення Господа твого, воістину, ти — перед Нашими Очима!

(Сура «ат-Тур», аят 48)

Доброю справою також є прояв терпіння щодо передвизначення Аллага, як, наприклад, якщо людина бідна, голодна, хвора або відчуває страх. Аллаг в Корані сказав:

Ми будемо випробовувати вас страхом, голодом, нестачею майна, людей та плодів. Сповісти ж добру звістку терпеливим, тим, які, коли торкнеться їх лихо, говорять: «Ми належимо Аллагу, і до Нього ми повертаємося!» Мають вони благословення та милість від Господа їхнього, і йдуть вони шляхом прямим!

(Сура «аль-Бакара», аяти 155-157)

12 – Іслам закликає до залишення гніву і до прощення. Поза всяким сумнівом, такі якості зміцнюють зв'язок між людьми в суспільстві і віддаляють їх від взаємної ненависті

²³⁶ Муслім, (2699).

і поривання зв'язків. Аллаг приготував велику нагороду тому, хто має ці якості. Всевишній сказав:

Прагніть же до прощення від Господа вашого та до раю, протяжність якого дорівнює небесам та землі. Його приготували для богобоязливих, які витрачають на милостиню у радості та в біді, які стримують гнів та прощають людей. Аллаг любить тих, які роблять добро!

(Сура «Аль Імран», аяти 133-134)

13 — Іслам закликає відповідати на зло добром, щоб зблизити людські серця і видалити з них ненависть. Аллаг сказав:

Не рівні між собою добро та зло. Відштовхни зло чимось добрим, і тоді той, із ким ти ворогував, стане для тебе наче близький друг.

(Сура «Фуссілят», аят 34)

Деякі аспекти ісламської моральності

Ісламський шаріат приніс звід моральності, яка формує ісламську особистість. Всі мусульмани повинні виховати в собі наступні якості:

Етикет прийому їжі

1 – Перед початком прийому їжі, слід вимовити ім'я Аллага, а після закінчення – звеличити Його. Їсти бажано правою рукою і брати ту їжу, яка знаходиться найближче. У хадісі, який передав Умар ібн Абу Саляма (хай буде вдоволений ним Аллаг), сказано: «Коли я знаходився в будинку Пророка (мир йому і благословення Аллага), ще будучи юнаком, я нерозважливо хапав з підносу, тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Інакше, згадай Всевишнього, їж правою рукою і з того, що перед тобою»²³⁷.

2 – Не можна погано казати про їжу, якою б вона не була. Абу Гурейра (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) ніколи погано не озивався про їжу. Якщо їжа йому подобалася, він її їв, а якщо не подобалася, то залишав»²³⁸.

3 – Не слід багато їсти і пити. Аллаг в Корані сказав:

О сини Адама! Вбирайтеся в одяг свій, де б ви не здійснювали поклоніння. Їжте й пийте, але не понад міру. Воістину, Він не любить тих, які порушують міру!

(Сура «аль-Араф», аят 31)

²³⁷ Аль-Бухарі, (5061).

²³⁸ Аль-Бухарі, (5093).

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Ніколи людина не наповнювала посудину гіршу за свій власний шлунок! Досить сину Адама декількох шматочків їжі, завдяки яким він зможе випрямити свою спину, а якщо вже неминуче для нього їсти більше, нехай третину свого шлунку виділяє для їжі, третину – для пиття, а ще третину – для легкості дихання»²³⁹.

4 – Небажано дути або дмухати в посуд. Ібн Аббас (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: “Пророк (мир йому і благословення Аллага) заборонив дихати або дмухати в посуд”²⁴⁰.

5 – Не можна бруднити їжу або напої, які будуть вживати інші люди. Повідомляється, що Абу Саїд аль-Худрі (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) заборонив бруднити посуд, з якого п'ють». Тобто заборонив пити з горлечка посудини²⁴¹.

6 – Багато не їсти на самоті. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Збирайтеся разом для їжі і згадуйте ім'я Аллага, завдяки чому їжа стане благословенною для вас»²⁴².

7 – Якщо людину запросили для спільного прийняття їжі, то необхідно запитати дозволу, щоб взяти із собою ще когось.

Одного разу *ансар*, якого звали Абу Шуейб, запросив п'ятьох гостей, серед яких був Пророк (мир йому і

²³⁹ Ібн Хіббан, (5236). Шуейб аль-Арнаут назвав хадіс достовірним.

²⁴⁰ Абу Дауд, (3728). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²⁴¹ Аль-Бухарі, (2132).

²⁴² Ібн Хіббан, (5224). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

благословення Аллага). Але з ними прийшов ще один чоловік і Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Воістину, він пішов за нами, і якщо ти хочеш, то дозволиш йому зайти, а якщо захочеш, аби він повернувся, то він повернеться”. І Абу Шувейб сказав: “Я дозволяю йому”²⁴³.

Етикет прохання увійти

Прохання увійти буває двох видів:

1 – Коли людина просить дозволу увійти до будинку. Аллаг в Корані сказав:

О ви, які увірували! Не заходьте до чужих будинків, не спитавши дозволу й не привітавши їхніх жителів. Так буде краще для вас, можливо, замислитеся ви!

(Сура «ан-Нур», аят 27)

2 – Коли людина просить дозволу увійти до якогось місця в будинку. Аллаг в Корані сказав:

Коли ваші діти досягнуть зрілого віку, то нехай просять дозволу ввійти так само, як це робили старші. Так Аллаг пояснює вам знамення Свої, а Аллаг — Всезнаючий, Мудрий!

(Сура «ан-Нур», аят 59)

Дозвіл увійти слід питати для того, щоб зберегти домашні секрети і приватні справи. Повідомляється, що Сахль бін Са'д (хай буде вдоволений ним Аллах) сказав: «Якийсь чоловік став дивитися через круглий отвір в одну з кімнат Пророка (мир йому і благословення Аллага) який тримав у руці залізний гребінь, яким він розчісував собі волосся, а потім Пророк (хай благословить його Аллах і вітає) сказав:

²⁴³ Аль-Бухарі, (1975).

«Якби я знав, що ти підглядаєш, то обов'язково проткнув би тобі (цим гребінцем) око! Просити дозволу і було велено через (такі) погляди!»²⁴⁴.

3 – Не слід наполегливо питати дозволу увійти – достатньо трьох разів. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Дозволу увійти потрібно питати тричі. Після цього, якщо тобі дозволили, то заходь, а якщо не дозволили, то йди»²⁴⁵.

4 – Людина, яка запитує дозволу увійти, має назвати себе. Повідомляється, що Джабір (хай буде вдоволений ним Аллаг), сказав: «Одного разу я прийшов до Пророка (мир йому і благословення Аллага) і постукав у двері. Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) запитав: «Хто це?», А я відповів: «Я!», Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Я, я ...», ніби йому це не сподобалося»²⁴⁶.

Етикет привітання

1 – Іслам закликає до поширення вітання між людьми. Це скріплює узи до любові і дружби. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, до вас підступили хвороби колишніх громад: заздрість і ненависть. Вони голять, але не волосся, а релігію. Клянуся Тим, в Чийй Руці душа моя, не увійдете ви до Раю, поки не увіруєте, а не увіруєте ви доти, поки не станете любити одне одного. Тож чи не вказати мені вам на те, що приведе

²⁴⁴ Аль-Бухарі, (5887).

²⁴⁵ Муслім, (2154).

²⁴⁶ Аль-Бухарі, (5896).

вас до взаємної любові, якщо ви будете робити це? Поширюйте між собою вітання (*салам*)!»²⁴⁷.

2 – Людина, яку привітали, зобов'язана відповісти на вітання, адже Аллаг в Корані сказав:

І коли вас вітають, то відповідайте ще кращим привітанням або ж таким самим. Воістину, Аллаг рахує кожен рік!

(Сура «ан-Ніса», аят 86)

3 – Іслам звернув увагу на принципи вітання. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Хто їде верхи має привітати того, хто йде пішки: хто йде пішки – того, хто сидить, а ті, кого менше мають привітати тих, кого більше»²⁴⁸.

Етикет проведення зібрань

1 – Слід привітати словами всіх, хто знаходиться на зібранні, а також попрощатися із ними. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Коли хтось з вас прийде на зібрання, нехай привітає присутніх, і якщо йому захочеться сісти, нехай сяде. Потім, коли він захоче піти, хай також привітає їх, адже перше привітання не більше обов'язкове, ніж друге»²⁴⁹.

2 – У зборах слід сидіти якомога щільніше, щоб залишити місце для інших людей. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Коли вам говорять на зібраннях: «Поступіться!» – то поступіться. І наділить вас Аллаг

²⁴⁷ Ат-Тірмізі, (3100).

²⁴⁸ Аль-Бухарі, (5878).

²⁴⁹ Ібн Хіббан, (494). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

ще кращим місцем! А коли вам 356 говорять: «Встаньте!» — то вставайте. Аллаг дарує перевагу тим серед вас, які увірували й тим, кому дано знання. І Аллаг знає те, що ви робите.

(Сура «аль-Муджаділя», аят 11)

3 – Людина не має вставати, аби на її місце сів хтось інший. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Нехай людина не піднімає іншу з її місця, аби потім сісти на нього, просто сідайте ширше»²⁵⁰.

4 – Той, хто підвівся зі свого місця, а потім повернувся на нього, має на це місце більше прав. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, хто підвівся зі свого місця, а потім повернувся на нього, має на це місце більше прав»²⁵¹.

5 – Не можна сідати так, щоб розділяти двох людей, окрім як з їх згоди. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Не дозволяється людині розділяти між двома людьми, окрім як з їх дозволу»²⁵².

6 – Двом не слід перешіптуватися в присутності третьої людини. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо ви будете втрьох, то нехай двоє з вас не перешіптуються в присутності третього, адже, воістину, це може засмутити його!»²⁵³.

7 – На зібранні не слід обговорювати непотрібні питання, в яких немає згадування Аллага і суспільної користі як в релігійних, так і в мирських справах. Пророк (мир йому і

²⁵⁰ Муслім, (2177).

²⁵¹ Муслім, (2179).

²⁵² Абу Дауд, (4845). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²⁵³ Аль-Бухарі, (5932).

благословення Аллага) сказав: «Люди, які залишили зібрання, в якому не згадали Всевишнього Аллага, схожі на тих, хто залишив зібрання, в якому була мертвечина осла, і вони будуть засмучені»²⁵⁴.

8 – Не питати співрозмовників про те, що їм неприємно. Повідомляється від Маліка, що одного разу до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) прийшов чоловік, на якому були якісь жовті сліди. Пророк (мир йому і благословення Аллага) рідко казав людям в обличчя те, що їм неприємно. Коли ж чоловік пішов, то Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якби ви сказали йому помити лікті!»²⁵⁵.

Етикет суспільних стосунків

1 – Іслам піклується про почуття всіх членів суспільства. Єдність вважається одним із найважливіших питань в ісламі. Єдність дозволяє домогтися успіху і захистити від усього, що може зруйнувати суспільство.

Іслам наказує своїм послідовникам стежити за тілесною чистотою і уникати неприємного запаху, аби не завдавати шкоди співрозмовнику. Іслам закликає своїх послідовників піклуватися про чистоту свого одягу і не відштовхувати оточуючих своїм зовнішнім виглядом.

Також іслам вчить не перебивати співрозмовника, спонукає сидати там, де є місце, не переступати через голови людей і не тіснити їх.

Одного разу Пророк (мир йому і благословення Аллага) на одній зі своїх п'ятничних проповідей сказав: «Тому, хто

²⁵⁴ Абу Дауд, (4855). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²⁵⁵ Абу Дауд, (4182). Аль-Албані назвав хадіс слабким.

повністю помиється в п'ятницю, почистить зуби зубочисткою, умаститься пахощами, якщо вони у нього є, одягне на себе найкращий одяг і потім піде на п'ятничну молитву до мечеті, не буде переступати через шиї людей, потім помолиться стільки, скільки побажає, потім, коли вийде імам, він буде сидіти і слухати його мовчки, не розмовляючи, поки він не закінчить свою молитву, то це стане спокутою того, що було між цією молитвою і тією п'ятничною молитвою, яка була до неї»²⁵⁶.

2 – Якщо хтось чхнув, то має звеличити Аллага. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо хтось з вас чхне, то нехай скаже: *«Альхамду-лі-Ляг»* (Хвала Аллагу), а тим, хто його почують, слід сказати йому: *«Йархамука Ллаг!»* (Хай помилує тебе Аллаг), а той нехай скаже: *«Йагдікуму ллаг ва йусліху балякум!»* (Хай поведе вас Аллаг прямим шляхом і виправить ваші діяння)»²⁵⁷.

3 – Також до етикету чхання належить те, про що повідомив Абу Гурейра (хай буде вдоволений ним Аллаг), від Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага), що він сказав: «Якщо хтось з вас чхне, то нехай прикриє обличчя рукою і знизить звук чхання»²⁵⁸.

4 – Слід стримати позіхання на скільки це можливо. Позіхання є ознакою ліні, тому що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Аллаг любить чхання і не любить позіхання. Якщо людина чхне і скаже “Хвала Аллагу”, то кожен мусульманин обов'язково має відповісти йому словами “Хай помилує тебе Аллаг”, а що стосується позіхання, то воно – від шайтана, нехай людина стримає її

²⁵⁶ «Сахіх аль-Джамі ас-Сагир», (6066).

²⁵⁷ Аль-Бухарі, (5870).

²⁵⁸ Аль-Хакім, (7684). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

наскільки зможе, але якщо вона скаже “А–а –а “, то шайтан буде сміятися над нею»²⁵⁹.

5 – Людині не слід голосно відригувати. Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Одного разу хтось відригнув в присутності Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага). Тоді він (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Звільни нас від своєї відрижки. Воістину, найдовше в Судний день будуть голодати люди, які були найситнішими в мирському житті»²⁶⁰.

Етикет ведення бесіди

1 – Слід уважно слухати співрозмовника і не перебивати його, поки він не закінчить. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) в своєму прощальному паломництві сказав: «Скажи людям, аби уважно послушали те, що я буду казати»²⁶¹.

2 – Треба розмовляти ясно і чітко висловлювати думки, щоб вони були зрозумілі співрозмовнику. Повідомляється, що Аїша (хай буде вдоволений нею Аллаг) говорила: «Слова Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) були розбірливими, його розумів кожен, хто його слухав»²⁶².

3 – Обом співрозмовникам слід мати привітні обличчя. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «В

²⁵⁹ Аль-Бухарі, (5869).

²⁶⁰ Ат-Тірмізі, (2478). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

²⁶¹ Аль-Бухарі, (121).

²⁶² Абу Дауд, (4839). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

жодному разі не зневажай нічого із добра, навіть те, аби зустріти брата свого із привітним обличчям»²⁶³.

4 – Слід казати тільки добре. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Кожен день, коли сходить сонце, слід давати милостиню стільки разів, скільки суглобів є в тілі людини: якщо ти справедливо розсудиш між двома, це буде милостинею; і якщо ти підсадив людину на її в'ючну тварину, повіз її на ньому або допоможеш покласти на тварину її поклажу, то це буде милостинею, і добре слово – милостиня, і роблячи кожен крок на шляху до молитви, ти даєш милостиню, і коли прибираєш зі шляху те, що заподіює людям шкоду, ти теж даєш милостиню»²⁶⁴.

Етикет відвідування хворого

1 – Іслам спонукає до відвідування хворих. Це є одним із обов'язків мусульманина щодо свого брата-мусульманина. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «П'ять речей входять до обов'язків всіх мусульман по відношенню одне до одного: відповідати на вітання, відвідувати хворого, проводити покійного, відповідати на запрошення і бажати добра, тому хто чхає»²⁶⁵.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага), спонукаючи відвідувати хворих, казав: «Воістину, мусульманин, який відвідав брата свого, пробуває серед “хурфа аль-джанна” доти, поки не повернеться». Люди запитали: «О Посланець Аллага, а що таке “хурфа аль-джанна”?», – і він сказав: «Райські плоди»²⁶⁶.

²⁶³ Муслім, (2626).

²⁶⁴ Аль-Бухарі, (2827).

²⁶⁵ Аль-Бухарі, (1183).

²⁶⁶ Муслім, (2568).

2 – Під час відвідування хворого слід виявляти м'якість і любов. Повідомляється від Аїші бінт С'ад (хай буде вдоволений нею Аллаг), що її батько сказав: «Одного разу, перебуваючи в Мецці, я захворів. Тоді мене відвідав Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага). Він поклав свою руку мені на лоб, потім провів рукою по моїх грудях і животу і сказав: «О, Аллаг, зціли С'ада і дозволь йому завершити своє переселення»²⁶⁷.

3 – Слід звернутися із благанням до Аллага за хворого. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо хтось відвідає хворого, термін життя якого ще не закінчився, і, перебуваючи у нього, сім раз скаже: “Прошу Великого Аллага, Господа великого Трону, зцілити тебе”, то Аллаг обов'язково зцілить його від цієї хвороби»²⁶⁸.

Етикет жартів

Життя в ісламі не позбавлене приємних моментів, хоча деякі люди вважають інакше.

Повідомляється, що Абу Ріб'і Ханзаля ібн ар-Рабі' аль-Усейді, один із писців Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Одного разу я зустрів Абу Бакра (хай буде вдоволений ним Аллаг) який запитав мене: “Як ся маєш, о Ханзаля?” У відповідь йому я сказав: “Ханзаля став лицеміром!” Він вигукнув: “Преславен Аллаг! Що ти таке кажеш?!” Я сказав: “Коли ми приходимо до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага), той нагадує нам про Рай і Пекло, і ми бачимо і те, і інше. Коли ж ми залишаємо його і починаємо займатися своїми дружинами, дітьми і добуванням їжі, то багато про що

²⁶⁷ Абу Дауд, (3/187). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²⁶⁸ Аль-Хакім, (1269). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

забуваємо!” Абу Бакр (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: “Але, клянусь Аллагом, щось подібне відбувається і з нами!”, – після чого ми з Абу Бакром пішли до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) і я сказав йому: “Ханзала став лицеміром, о Посланець Аллага!” Він запитав: “В чому ж це виражається?” Я сказав: “О Посланець Аллага, коли ми приходимо до тебе і ти нагадуєш нам про Рай і Пекло, то ми ніби бачимо і те, і інше на власні очі, коли ж ми залишаємо тебе і починаємо займатися своїми дружинами, дітьми і добуванням їжі, то багато про що забуваємо!” Вислухавши мене, Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Клянусь Тим, в Чийй Руці душа моя, якби постійно перебували ви в тому стані, в якому перебуваєте у мене, і завжди згадували Аллага, то ангели потискали би вам руки, де б ви не були – в ліжку або в дорозі, однак, о Ханзале, всьому свій час”, – повторивши ці слова тричі»²⁶⁹.

Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) в цьому хадісі пояснив, що дозволені жарти і моральний відпочинок дуже важливі для поновлення життєвих і душевних сил.

1 – Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) навчив своїх сподвижників етикету жартів. Одного разу вони сказали: «О Посланець Аллага, ти ж жартував із нами!» – на що він відповів: «Воістину, я не кажу нічого, крім правди»²⁷⁰.

2 – Жарти можуть бути як словами, так і вчинками. Пророк (мир йому і благословення Аллага) іноді так жартував зі своїми сподвижниками. Анас (хай буде вдоволений ним

²⁶⁹ Муслім, (2750).

²⁷⁰ Ат-Тірмізі, (1990). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Аллаг) розповідав: «Один бедуїн на ім'я Загір постійно привозив Пророку (мир йому і благословення Аллага) подарунки з пустелі, Пророк же (мир йому і благословення Аллага) споряджав його у зворотний шлях, коли він збирався їхати. І Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) говорив: “Загір – це наша пустеля, а ми – його місто”. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) любив його, хоча Загір був негарний собою. Одного разу, Загір займався продажем своїх товарів, Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) підійшов до нього і обняв його ззаду так, що він не міг побачити його. Він вигукнув: «Відпусти мене! Хто це», А коли повернувся і впізнав Пророка (мир йому і благословення Аллага), то міцно притиснувся спиною до його грудей. Що ж стосується Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага), то він почав повторювати: “Хто купить цього раба?” Почувши це, той сказав: «О Посланець Аллага! Клянуся Аллагом, ти побачиш, що я не ходовий товар». На це Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Але ти не такий перед Аллагом!”», або ж він сказав: “Але перед Аллагом ціна тобі висока!”²⁷¹.

3 – Жарт не має ображати мусульманина, тому що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Мусульманину не можна лякати іншого мусульманина»²⁷².

4 – Жарт має бути правдивим. Не можна брехати, намагаючись, при цьому, розсмішити людей. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Горе тому, хто

²⁷¹ Ібн Хіббан, (5790). Шуейб аль-Арнаут назвав шлях передачі цього хадіса достовірним.

²⁷² Ахмад, (23114). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

розповідає про щось і бреше, аби розсмішити цим людей! Горе йому, горе йому»²⁷³.

Етикет висловлення співчуттів

1 – Бажано висловлювати співчуття родичам померлого, аби полегшити їх тяготи і скорботу. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «У День воскресіння Всемогутній і Великий Аллаг одягне в почесний одяг кожного віруючого, який втішить свого брата по вірі в його біді»²⁷⁴.

2 – Рекомендується звертатися з благанням до Аллага за сім'ю померлого і спонукати їх до терпіння і очікування нагороди Аллага. Повідомляється, що Усама ібн Зейд (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Одного разу, коли ми перебували у Пророка (мир йому і благословення Аллага) одна з його дочок відправила до нього людину, щоб запросити його до себе, адже її син померав. Однак Пророк (мир йому і благословення Аллага) відіслав цю людину назад, сказавши: «Повертайся і скажи їй, що Аллагу належить те, що Він забрав, і те, що Він дарував, і для всього Він визначив свій термін, тож накажи їй виявляти терпіння і сподіватися на нагороду Аллага». Однак через деякий час вона знову відправила за ним, сказавши, що прохає його неодмінно прийти до неї, і тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) підвівся і разом із ним підвелись Са'д ібн 'Убада і Му'аз ібн Джабаль. У будинку дочки Посланцю Аллага (мир йому і благословення Аллага) передали хлопчика, який вже почав хрипіти, і тоді очі Пророка (мир йому і благословення Аллага) наповнилися сльозами. Побачивши це, Са'д запитав: “О Посланець

²⁷³ Абу Дауд, (4990). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

²⁷⁴ Ібн Маджаг, (1601). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

Аллага, що це?” Він відповів: “Це – милосердя, вкладене Аллагом в серця Його рабів, і Аллаг помилує тільки милосердних з-посеред рабів Своїх”»²⁷⁵.

3 – Рекомендується звертатися із благанням до Аллага за померлого, аби Він простив його. Імам аш-Шафії вважав, що бажано казати: «Хай збільшить Аллаг вашу нагороду, зміцнить вас у вашій біді і пробачить вашому померлому».

4 – Бажано готувати їжу для сім'ї померлого. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Приготуйте для сім'ї Джафара їжу, адже до них прийшло лихо, яке відволікає їх»²⁷⁶.

Етикет сну

1 – Перед сном людина має згадати Аллага і лягти на правий бік. Перед цим вона має пересвідчитись, що на ліжку немає нічого, що могло б зашкодити їй. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Коли хтось із вас лягає до свого ліжка, то нехай спочатку візьме внутрішню частину свого одягу і протре їм ліжку, нехай вимовить ім'я Аллага. Адже він не знає, що за тварина після нього сховалася в ліжку. А коли стане лягати, нехай лягає на правий бік і скаже: «Пречистий Ти, Аллаг, Господь мій! З Тобою я поклав бік свій і з Тобою я піднімаю його. Якщо Ти затримаєш мою душу, то прости їй, а якщо ти відпустиш її, то збережи її тим, чим зберігаєш Ти Своїх благочестивих рабів»²⁷⁷.

2 – Після пробудження від сну людині бажано звернутися до Аллага з тими благаннями, які робив Посланець Аллага

²⁷⁵ Муслім, (923).

²⁷⁶ Аль-Хакім, (1377). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

²⁷⁷ Ібн Хіббан, (5534). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

(мир йому і благословення Аллага). Повідомляється від Хузейфи ібн аль-Йамана (хай буде вдоволений ним Аллаг), що коли Пророк (мир йому і благословення Аллага) лягав спати, то клав свою праву руку під праву щоку і говорив: «О, Аллаг, з Твоїм ім'ям я помер і живу». Після того, як він (мир йому і благословення Аллага) прокидався, то говорив: «Хвала Аллагу, Який оживив нас після того, як умертвив. І Він нас воскресить в Судний день»²⁷⁸.

3 – Людині слід раніше лягати спати, тільки якщо у нього немає якихось важливих справ. Повідомляється, що Пророк (мир йому і благословення Аллага) не любив лягати спати перш, ніж звершить нічну молитву, і не любив розмовляти після неї²⁷⁹.

4 – Небажано спати на животі. Повідомляється, що Абу Гурейра (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Коли Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) побачив людину, яка лежала на животі, то сказав: «Воістину, Аллаг не любить, коли так лежать»²⁸⁰.

5 – Перед сном слід зробити все необхідне, щоб убезпечити себе під час сну. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, цей вогонь є вашим ворогом. Коли будете лягати спати, то загасить його»²⁸¹.

²⁷⁸ Аль-Бухарі, (5955).

²⁷⁹ Аль-Бухарі, (543).

²⁸⁰ Ібн Хіббан, (5549). Аль-Албані назвав хадіс хорошим достовірним.

²⁸¹ Аль-Бухарі, (5936).

Етикет справляння нужди

1 – Перш, ніж увійти до туалету, слід вимовити слова: «З ім'ям Аллага. О Аллаг, воістину, я вдаюся до Твого захисту від дияволів чоловічого і жіночого статей»²⁸².

2 – Після виходу із туалету слід вимовити слова: «Я прошу Твого прощення»²⁸³.

3 – Під час справляння нужди не можна повертатися обличчям або спиною до Киблі. Повідомляється від Абу Гурейра (хай буде вдоволений ним Аллаг), що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, для вас я подібний батьку, яка навчає вас! (І тому,) коли хтось із вас відправиться справити нужду, нехай не повертається в бік *Киблі* ані лицем, ані спиною!» І він наказував (очищатися) трьома каменями і забороняв використовувати при цьому послід і кістки»²⁸⁴.

4 – Слід сховатися від поглядів людей, тому що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, хто прийшов у відхоже місце, нехай сховається»²⁸⁵.

5 – Для видалення нечистот не можна використовувати праву руку. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Коли хтось з вас буде пити, нехай не дихає в посудину, якщо ж зайде до відхожого місця, то хай не торкається свого статевого органу правою рукою і не підмивається правою рукою”²⁸⁶.

²⁸² Ібн Абу Шейба, (29902). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²⁸³ Ібн Хузейма, (90). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

²⁸⁴ Ібн Хузейма, (80). Аль-Азми сказав: “Шлях передачі цього хадіса хороший”.

²⁸⁵ Ібн Маджаг, (337).

²⁸⁶ Ібн Хузейма, (78). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Етикет подружнього життя

1 – Згадування імені Аллага. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Якби кожен з вас, перш, ніж мати статеві стосунки зі своєю дружиною, сказав: «З ім'ям Аллага! О Аллаг, віддали нас від шайтана, і віддали шайтана від того, чим Ти наділив нас!», – якщо їм було приписано мати дитину, то шайтан не зможе їй нашкодити»²⁸⁷.

2 – Загравання. Одного разу Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав Джабіру (хай буде вдоволений ним Аллаг): “Чи ти одружився, о Джабір?” Я відповів: “Так”. Він запитав: “Із дівчиною або із тією, що вже була заміжня?” Я відповів: “Ні, із тією, що вже була заміжня”. Він запитав: “Чому ж ти не одружився із дівчиною, з якою ти міг би грати, і яка б грала із тобою, або із якою ти міг би жартувати, і яка жартувала б із тобою?”²⁸⁸.

3 – Прояв любові і прихильності. Аїша (хай буде вдоволений нею Аллаг) сказала: “Пророк (мир йому і благословення Аллага), постуючи, цілував і пестив своїх дружин, адже він володів своєю пристрасстю більше, за всіх інших”²⁸⁹.

4 – Подружня пара може насолоджуватися одне одним так, як побажають, за умови, що вони будуть дотримуватися меж, зазначених Посланцем Аллага (мир йому і благословення Аллага). Одного разу до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) прийшов Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг) і сказав: «О Посланець Аллага! Я пропав!» Посланець Аллага (мир

²⁸⁷ Аль-Бухарі, (141).

²⁸⁸ Аль-Бухарі, (5052).

²⁸⁹ Абу Дауд, (311). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

йому і благословення Аллага) запитав: «Що ж тебе згубило?» Умар відповів: «Цієї ночі я сів в сідло з іншого боку». Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) нічого йому не відповів. Але після того, як йому був посланий аят:

Ваші дружини — наче нива для вас. Приходьте до них, як побажаєте.

(Сура” аль-Бакара “, аят 223)

Він сказав: «Можеш мати статеві стосунки спереду або ззаду, але уникай зносин через задній прохід і під час місячних»²⁹⁰.

5 – Збереження особистих таємниць і секретів. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Воістину, одним з найгірших людей за своїм становищем в День Воскресіння буде чоловік, який мав близькість зі своєю дружиною, і вона — з ним, а потім розповідав про таємниці своєї дружини (або свого чоловіка)»²⁹¹.

Етикет подорожі

1 – Перед відправленням у подорож необхідно повернути речі, які були ввірені людині на зберігання, повернути борги і забезпечити свою сім'ю всім необхідним. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Той, у кого залишився борг перед його братом, хай звільнитися від нього, перш ніж настане День, в який не буде ані динара, ані дірхема. Інакше його добрі справи будуть віддані його

²⁹⁰ Ат-Тірмізі, (2980). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

²⁹¹ Муслім, (1437).

скривдженому брату, а якщо у нього не буде добрих справ, то на нього буде покладено гріхи його брата»²⁹².

2 – Небажано подорожувати одному, тому що Пророк (мир йому і благословення Аллага) застерігав від цього. Крім випадку, коли людина не може знайти супутника. Одного разу до Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) прийшов чоловік, який повернувся із подорожі. Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллага) запитав: “Хто тебе супроводжував?” Чоловік відповів: “Ніхто”. Тоді Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Один вершник – шайтан, два вершника – два шайтана, а троє вершників це вже справжні вершники»²⁹³.

3 – Вибір добрих друзів і гідного керівника під час подорожі. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Якщо троє вийдуть у подорож, то нехай вони призначать одного з них головним”²⁹⁴.

4 – Мандрівнику бажано повідомити свою родину про те, коли він повернеться додому, тому що Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) робив так. Небажано несподівано з'являтися вдома вночі. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Якщо хтось з вас буде довго відсутнім дома, то нехай не повертається до своєї сім'ї вночі”²⁹⁵.

5 – Слід попрощатися зі своєю сім'єю і друзями, тому що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Кращим товаришем перед Аллагом Всевишнім є той, хто краще ставиться до свого товариша, а кращим сусідом

²⁹² Аль-Бухарі.

²⁹³ Аль-Хакім, (2495). Аль-Албані назвав хадіс хорошим.

²⁹⁴ Абу Дауд, (2608). Аль-Албані назвав хадіс хорошим достовірним.

²⁹⁵ Аль-Бухарі, (4946).

перед Аллагом Всевишнім є той, хто краще ставиться до свого сусіда»²⁹⁶.

6 – Людині слід якомога швидше повертатися додому, одразу, як завершить свої справи. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Подорож є частиною того, що доставляє страждання. Вона заважає вам нормально їсти, пити і спати. Тож нехай той з вас, хто завершить свої справи, скоріше повертається до своєї сім'ї»²⁹⁷.

Етикет ставлення до дороги

1 – Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “В жодному разі не слід вам сидіти на дорогах!» Люди сказали: «О Посланець Аллага, але ми обов'язково маємо збиратися, адже там ми розмовляємо одне з одним!» Тоді Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Якщо вже вам неодмінно потрібно збиратися там, то, принаймні, віддавайте дорозі належне!» Люди запитали: «А що значить віддавати належне дорозі, о Посланець Аллага?» Він відповів: «Це означає опускати погляди, нікому не завдавати шкоди, відповідати на вітання, спонукати до схвалюваного і утримувати від осудливого»²⁹⁸. В іншій версії цього хадіса сказано: «Допомагати нужденному і підказувати дорогу заблукалому»²⁹⁹.

2 – Необхідно дотримуватися чистоти на дорогах і жодному разі не псувати те, що приносить суспільну користь. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага)

²⁹⁶ “Сахіх аль-Джамі ас-Сагір”, (3270).

²⁹⁷ Аль-Бухарі, (1710).

²⁹⁸ Аль-Бухарі, (2333).

²⁹⁹ Абу Дауд, (4817). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

сказав: “Стережіться здійснення двох вчинків, які накликають прокляття!» Люди запитали: «Що це за вчинки, о Посланець Аллага?» Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Це коли хтось випорожнюється на дорозі, по якій ходять люди, або в тіні, де вони зупиняються»³⁰⁰.

3 – Не можна носити те, що може зашкодити іншим людям. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Нехай той, хто проходить повз мечеті або ринки зі стрілами, береться рукою за їх вістря, аби не поранити когось із мусульман»³⁰¹.

Етикет торгівлі

1 – В основі всі види торгівлі є дозволеними, адже торгівля приносить користь покупцю і продавцю. Але якщо в результаті торгівлі хоча б одній стороні може бути завдано шкоди, то така торгівля стає забороненою. Аллаг сказав:

О ви, які увірували! Не пожирайте майна одне одного шляхом неправди.

(Сура “ан-Ніса”, аят 29)

2 – Іслам вважає, що людина має заробляти власною працею. Повідомляється, що Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Кращий заробіток той, який зароблений власними руками і чесною торгівлею»³⁰².

3 – Іслам всіляко спонукає до чесності в торгівлі. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Чесний і

³⁰⁰ Муслім, (267).

³⁰¹ Аль-Бухарі, (6664).

³⁰² “Сахіх ат-Таргіб ва ат-Таргіб”.

заслуговуючий на довіру торговець буде разом із пророками, праведниками і мучениками”³⁰³.

4 – Необхідно згадати всі приховані недоліки товару, якщо такі існують. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Нікому не дозволяється нічого продавати, поки він не пояснить того, що є в цій речі (із дефектів та вад). І кожен, хто знає про щось, має повідомити про це»³⁰⁴.

5 – Не можна обдурювати покупця або приховувати від нього недоліки товару. Повідомляється від Абу Гурейри (хай буде вдоволений ним Аллаг), що одного разу Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) проходив повз звалені в купу продукти і засунув до неї руку, поки його пальці не торкнулися вологи. Він запитав: «Що це, о власник продуктів?» Продавець відповів: «Їх намочив дощ». «А чому ж ти не поклав сире зверху, щоб це бачили люди? Хто обдурює, той не належить до моїх послідовників!»³⁰⁵.

6 – Правдивість і непричетність до брехні. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Покупець і продавець мають право вибору доти, поки не розлучаться одне з одним. Якщо ж вони будуть правдивими і роз'яснять всі деталі товару, що продається, то тільки тоді в їх угоді буде благословення для обох сторін, а якщо сторони в угоді приховували і обдурювали, тоді не буде благословення в цій угоді для обох сторін»³⁰⁶.

7 – Прояв поблажливості і великодушності в торгівлі. Це веде до зміцнення братніх і загальнолюдських зв'язків між

³⁰³ “Сахіх ат-Таргіб ва ат-Таргіб”.

³⁰⁴ Ахмад, (16056).

³⁰⁵ Муслім, (102).

³⁰⁶ Аль-Бухарі, (1973).

покупцем і продавцем. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Хай помилує Аллаг того, хто був великодушним, коли продавав, коли купував і коли повертав борг”³⁰⁷.

8 – Не клястися під час продажу. Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав: “В жодному разі не клянїться багато, укладаючи торговельну угоду, адже, воістину, спочатку це буде сприяти збуту товару, але потім знищить благословення”³⁰⁸.

9 – Якщо одна зі сторін шкодує про укладену угоду, то іслам спонукає до її розірвання. Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: “Хто погодиться розірвати угоду зі своїм братом, який жалкує про це, тому Аллаг простить його помилку в Судний день”³⁰⁹.

Це лише деякі приклади ісламського етикету які вдалось пригадати в цій невеличкій книзі. Але досить знати одне: щодо всіх сфер, які стосуються як приватних, так і суспільних людських питань, існує або Коранічна настанова, або пророчий хадіс. Все це впорядковує життя мусульманина таким чином, що воно стає поклонінням Аллагу, за яке на нього чекає винагорода.

³⁰⁷ Аль-Бухарі, (1970).

³⁰⁸ Муслім, (1607).

³⁰⁹ “Ас-Сільсіля ас-Сахіха”, с. 223.

Завершення

Ми б хотіли завершити цю книгу словами двох відомих людей, які прийняли іслам. Ф.Філв'юз³¹⁰ сказав: «На Заході існує величезна душевна порожнеча. Не кожна ідеологія або віровчення здатні заповнити цю порожнечу і забезпечити щастя, особливо, коли людину примушують до накопичення матеріальних багатств, що називається «економічним добробутом» і до вдоволення достатніх матеріальних потреб народу. Західна людина не перестає відчувати нікчемність свого життя і запитувати: «Для чого я живу? Куди я прямую? Навіщо?» І досі ніхто їй не дав відповіді на ці запитання. Цей бідолаха не розуміє, що його ліки полягають в істинній релігії, про яку він нічого не знає, крім злих вигадок. Але світло вже почало пробиватися і світанок вже почав жевріти. Іслам почали приймати люди з Заходу. Західна людина побачила на власні очі чоловіків і жінок, які практикують іслам і живуть відповідно до нього. Кожен день хтось із них приймає релігію істини і це тільки початок...»

Дебора Поттер³¹¹ писала: «Іслам є законом Аллага. Ми побачили його ясність в естві того, що нас оточує. Так, лише за велінням Аллага рухаються гори, моря, планети і зірки, якими люди керуються в дорозі. Все це

³¹⁰ Генерал британського військово-морського флоту, брав участь у Першій і Другій світових війнах. Виріс в християнському суспільстві і ввібрав в себе християнські звичаї. Але, незважаючи на це, після того, як він ознайомився зі Священним Кораном і деякими мусульманськими працями, він прийняв іслам. Це сталося в 1924 р. Витяг з книги «Вони говорять про іслам», автор: Імад ад-Дін Халіль.

³¹¹ Дебора Поттер народилася в 1954 р. в м. Треверз, штат Мічиган, США. Випускниця відділення ЗМІ Мічиганського Університету. Витяг з книги «Вони говорять про іслам», автор: Імад ад-Дін Халіль.

підпорядковано наказу Аллага, їх Творця. Аллагу належить найкращий приклад! Всі ці створіння не можуть розмовляти і виконують лише те, що їм наказав Той, Хто все передвизначив. Таким чином, кожна частка в цьому бутті, навіть нежива, підкоряється Аллагу, тобто є “мусульманином”. Але людина є винятком із цього правила, адже Аллаг дав їй свободу вибору. Людина повинна або підкоритися наказам Аллага, або вигадати свої власні закони для самої себе і сповідувати свою релігію, яку хоче. Але, нажаль, в більшості випадків людина обирає другий шлях. Багато людей в Європі і Америці приймають іслам, тому що вони жадають душевного спокою і морального заспокоєння. Більш того, величезна кількість сходознавців і християнських проповідників, які починали свої місії, бажаючи покінчити з ісламом і показати його уявні недоліки, самі стали мусульманами. Докази істини є незаперечними, їх неможливо спростувати».

Книгу завершено, з милості Аллага.

Мир і благословення Аллага нашому Пророку Мухаммаду, його сім'ї і сподвижникам.

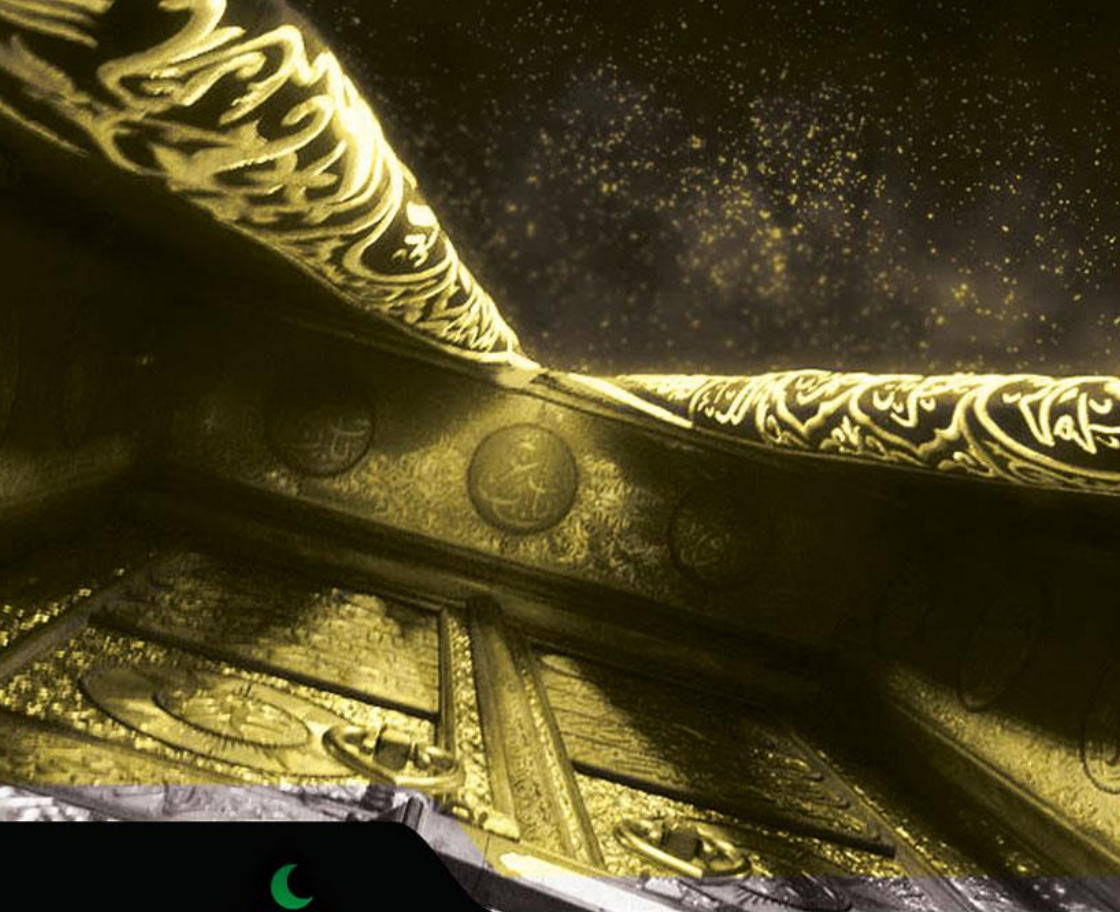

WWW.ISLAMLAND.COM

Зміст

Передмова	3
Основоположні принципи ісламської релігії.....	15
Духовна сторона Іслама	19
Сфера поклоніння в ісламі.....	20
Перше: поклоніння, пов'язані з віровченням, які також називаються в ісламі “стовпами віри”	20
Друге: поклоніння пов'язані зі словами і вчинками, які також називаються в ісламі «стовпами ісламу».....	49
Деякі особливості та відмінні риси ісламської релігії	62
Політична сфера в ісламі	134
Військова сфера в ісламі.....	140
Економічна сфера в ісламі.....	148
Суспільна сфера в ісламі.....	157
1 – Права правителя.....	157
2 – Права народу	158
3 – Права батьків.....	164
4 – Права чоловіка	166
5 – Права дружини.....	168
6 – Права родичів	171
7 – Права дітей	172
8 – Права сусідів	174
9 – Права друзів	177
10 – Права гостей	177
11 – Права працівників.....	179
12 – Права роботодавця.....	181
Загальні права і обов'язки	182

Моральність в ісламі	184
Заборонена їжа, напої та одяг.....	200
Деякі аспекти ісламської моральності.....	213
Етикет прийому їжі.....	213
Етикет прохання увійти.....	215
Етикет привітання.....	216
Етикет проведення зібрань	217
Етикет суспільних стосунків	219
Етикет ведення бесіди	221
Етикет відвідування хворого	222
Етикет жартів	223
Етикет висловлення співчуттів.....	226
Етикет сну.....	227
Етикет справляння нужди	229
Етикет подружнього життя.....	230
Етикет подорожі.....	231
Етикет ставлення до дороги.....	233
Етикет торгівлі	234
Завершення.....	237

ISLAMILAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM